

Ч.5 (142)

Р.ХХХІІ

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДИ

Л. Вітчок



АВАНГАРД Ч.5 /142/

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОТ МОЛОДИ

ДВОМІСЯЧНИК, ВИДАЄ
ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

VANGUARD – bi-monthly

Official Press Organ of the Ukrainian
Youth Association in Exile

AVANTGARDE– bimestriel

Revue de Jeunes éditée par le
Comité Central de l'Union de la
jeunesse ukrainienne en exil

ВЕРЕСЕНЬ-ЖОВТЕНЬ 1978

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
ІІ АДМІНІСТРАЦІЇ«AVANTGARDE»
72 Bld Charlemagne
1040 BRUXELLES
Tel.: 734.04.82

КРАЙОВІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

Вел. Британія:
KU SUM
«Tarasivka»
Old Cliff House
Weston-on-trent, Derby'sАвстралія
Mr. J. Kutnyj
7 Dale street
Maribyrnong 3032, Vic.Аргентина
W. Zastawnyj
Soler 5039
Buenos Aires

Редагує Колегія з членів Центральної Управи СУМ

Головний Редактор – Андрій Гаїдамаха

Редакційне листування й матеріали
надсилати на адресу Редакції.Це число зредаговано в Секретаріаті ЦУ СУМ
при співпраці Редакційного Гуртка Дружинників СУМ
Графічне оформлення: Графік Яків Гніздовський.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1978 РІК

КРАЇНИ:	ОДНЕ ЧИСЛО:		РІЧНО:	В ПІСЛЯПЛАТІ:	
ЗСА	дол.	2.00	дол.	10.00	дол. 11.00
КАНАДА	дол.	2.00	дол.	10.00	дол. 11.00
ВЕЛ. БРИТАНІЯ	ф.ст.	0.80	ф.ст.	4.00	ф.ст. 4.40
АВСТРАЛІЯ	дол.	2.00	дол.	10.00	дол. 11.00
БЕЛЬГІЯ	бфр.	60.00	бфр.	300.00	бфр. 330.00
ФРАНЦІЯ	ффр.	8.00	ффр.	40.00	ффр. 44.00
НІМЕЧЧИНА	н.м.	4.00	н.м.	20.00	н.м. 22.00
АВСТРІЯ	шіл.	25.00	шіл.	125.00	шіл. 140.00
АРГЕНТИНА	пезо	200.00	пезо	900.00	пезо 1000.-
БРАЗІЛІЯ	круз.	10.00	круз.	50.00	круз. 55.00

ВСІ СИЛИ НА БЛАГО УКРАЇНИ!

Історія кожного народу знає епохи, які вимагали від кожного його члена виїмкових зусиль і жертви, щоб вдержатись на поверхні і не зійти до ролі погною для росту інших народів — поневоловачів. Подібне положення проходять також народи, які стараються визволитись з колоніальної залежності і уникнути повної заглади, яку жорстоко й консеквентно підготовляють і проводять нації завойовники.

Україна може служити клясичним прикладом такої боротьби на протязі цілих століть, а тепер особливо знаходиться в стані безощадного утишку з боку поневоловача, а рівночасно в стані небаченого досі опору всіх верств народу, а виїмково молодій інтелектуальній верстві. Нестерті сліди боротьби Української Повстанчої Армії, що воювала на два фронти в часі другої світової війни; проти загарбницької гітлерівської Німеччини і проти московського підтілля і партизанки, а відтак проти коаліції трьох держав — ССРСР, Польщі і Чехословащини, дали свій відбиток на психіці українського народу, що відчув у собі приспані сили до боротьби за свої священні права — жити повним національним життям у своїй власній державі. І хоч на шляху тієї боротьби падуть великі жертви, включно з найвищими керівниками цієї боротьби / Петлюра, Єфремов, Павлушков, Коновалець, Чупринка, Бандера і безліч інших /, то ніщо не може зупинити визвольного процесу, який мов стихія розвивається в силу, якої й ніщо не зупинить.

В Україні вже не стоїть питання, чи українська молодь переїме пратори вікової боротьби нації за своє вільне існування; вона вже їх перебрала і міцно держить у своїх молодих руках. Арешти, переслідування, русифікація, тільки зміцнюють опір і заставляють до шукання нових і більш досконалих засобів боротьби. Звідси виростає потреба постійної інтелектуальної і духової творчості та її поширення серед широких кіл молоді і старших. Крім чисто людського, гуманітарного, аспекту, наголос паде на національні і релігійно філософічні вартості, які часто дивують і викликають збудження навіть серед пересичених усім і перекультурнених народів Заходу. Недаром в французькій публіцистиці можна єичитати тепер подивугідні ствердження типу: “на сході Європи відбувається велика продукція нової думки, а ми її друкуємо і споживаємо“. Нема сумніву, що до продуцентів нової думки зараховуються молоді українські науковці, як про це свідчать хочби жидівські дисиденти, які твердять, що на засланні українські політ’яні надають тону в думанні і запліднюють оточення новими філософсько-політичними концепціями.

Голоси, які доходять до нас з України і з заслання, неодноразово висловлюють вимогу до еміграції, щоб вона була мегафоном-голосником прагнень і голосом протесту українського народу в обличчі зовнішнього світу. Аж прикро робиться, що ці великі маси документації, які продістаються з

України і з засланы на Захід не всі перекладаються на чужі мови і не стають предметом світових мас-медій, як це діється з документальною московських і жидівських дисидентів. Ба, щоб більше, навіть український загаль не завжди є повністю поінформований та не має цілісного погляду на розвиток філософічно-політичної думки, а також про саме життєве положення учасників українського Руху Спротиву. Українська публіцистика в вільному світі рідко коли аналізує і стіствавляє факти та явища, а обмежується здебільша до публікації самих документів. Роблять це натомість російські дисиденти, які часто використовують факти українського походження, щоб збивати для себе моральний капітал. Вистачить прочитати А. Солженіцина, щоб переконатись про характер тієї публіцистики.

Українська молодь в діаспорі, яка зуміла оволодіти рідною мовою настільки, щоб могли нею вільно послуговуватись і користати з українських джерел, повинна бути в повному поготівлю для цієї велетенської служби в ділянці зовнішньої інформації, якої ніхто інший не може розвинути. Йдеться в першу чергу про кваліфікованих молодих людей зі знанням чужих мов, а зокрема мови країни свого поселення, а крім того зі знанням ментальності тих народів, серед яких живуть, щоб повністю заактуалізувати українське питання і зробити з нього світову проблему число один. Сприятлива для цього обставина погельсінкського комплексу може дати нам сильні адути, якими зможуть послуговуватись принаймні ті 35 країн, що підписали фінальний Акт гельсінкського договору. Прикладом такого використання, може послужити акція української делегації з Бельгії в 1976 р. в обороні українських політв'язнів, а зокрема жінок, перед Європейською Радою в Стразбурзі. Цими документами, які там були внеєні українською делегацією, скористувались відтак національні представництва Німеччини і Голляндії, щоб взяти їх як аргументи в обороні людських прав, коли прийшла на це відповідна нагода.

Підготовка до зовнішньої діяльності нашої молоді мусить зачинатися вже з малечку через патріотичне виховання в родині, в рідних школах і в молодечих організаціях. Наша молодь мусить мати крім патріотизму також реальне знання в ділянці українознавства в найширшому значенні цього поняття. Молодечі організації повинні зі свого боку дати напярм цієї діяльності, вибираючи для цього спосібних одиниць і групуючи їх в гуртки, чи дружичи для організованої дії, а не тільки спорадичних виступів чи акцій. Засяг нашої дії на цьому відтинку може бути незвичайно широкий, коли врахувати наше оточення на місцях праці, в школах, в соціальному і політичному житті наших поселень. Головне, це досягти того, щоб наші проблеми збігалися з світовими проблемами, якими займаються в даний час активні кола стільнот, серед яких нам доводиться перебувати. Гуманісти цілого світу є напр. проти тортур і знуцання. Цю ситуацію світової чутливості в сфері людських тертнів використали недавно жиди, продукуючи горезвісний фільм "Голокаст". Чи український нарід може менше постраждав від жидів, що не мав би права виявити світові свої тертіння і муки? В нас тільки не знайшлися сміливці, щоб спромогтися на створення

подібного фільму, або дати світові літературні твори з штучно проведеного голосу в Україні з наказу Москви, чи винищування української інтелектуальної верстви, починаючи з СВУ-СУМ, церковних ієрархій, і.т.п., аж до наших днів. Чому б напр. "Більмо" М. Осадчого не могло б бути сфільмоване на рівні "Зізнання" Коста Гаврас, яке дало славу авторові і викликало співчуття для Чехів і Жидів. Тут знова ж потрібно простудіювати ментальність народів, серед яких живемо, даючи їм ці речі в такій формі й дозі, яка була б найбільш ефективною. Ось широке поле діяльності на довшу мету для здібних обдарованих одиниць, яких в нас не бракує, тільки бракує відважних ініціативних одиниць, які могли б це перевести в життя.

Кожному відомо, що того рода діяльність є получена з великими фінансовими витратами, а українська спільнота не належить до найбагатших і не може м'ягтися напр. з жидівською, яка розпоряджає мільйонами. Це — правда і наші пляни мусять мислитися зі спроможностями. Все теки ми не є аж такі бідні, щоб не могли зробити більше, як те, що ми зробили. Доказом цього є мільйонові фонди на катедри при чужих університетах, з яких покищо користей не ма, хіба будуть пізніше. На добру і конечну ціль гроші завжди повинні знайтися. Для цього потрібно тільки загального визнання потреби і відданих справі діячів та організаторів.

Щоб виконати це найважливіше завдання по відношенні до України — треба, однак, забезпечити найважливіший відтинок нашої діяльності, це є в и х о в н и й. Без цього наша праця на довшу мету не мислима. Цей відтинок мусять бути зміцнені у всіх співдіючих чинниках, якими є, як відомо, Родина, Церква, Школа, Молодеча Організація. Родинне виховання мусять бути зміцнене через посилення праці Батьківських Комітетів та наших жіночих Організацій. Церква, яка колись відіграла таку важливу роль в релігійно-національному вихованню, мусять повернутись назад до стану єдності та ієрархічної підпорядкованості, щоб відзискати належний їй авторитет, без якого не може бути виховного впливу. Напр. в українській католицькій Церкві частина ієрархії не підтримує найбільший наш авторитет яким є Блаженніший Патріярх Йосиф, а в православній Церкві не осягнуто ієрархічного завершення в єдності. Всі наші суспільно-громадські організації в системі СКВУ мусять зосередити свої засоби на відтинок шкільництва, яке має забезпечити українською грамотою і знанням найбільше число провідної верстви в умовах діаспори. Вкінці, молодечі українські організації, які мають підстави для ведення виховної праці, мусять одержати повну піддержку власного громадянства для уможливлення вишколу потрібного числа виховників, для ведення постійної систематичної праці на місцях та в керівних центрах як крайового так і міжкрайового масштабу.

З практики знаємо, що національне виховання в умовах чужини, де відсутні такі важливі виховні чинники, як рідна земля з її природними чарами, сліди історичного минулого і духовного клімату, що його дає щоденне жит-

ПРО ІСНУВАННЯ СВУ—СУМ

закінчення з ч. 3-4

Цькування С.О. Єфремова почалося ще за 1 – 1 1/2 року перед арештами в справі СВУ. Викликали близьких до нього людей на допити ... Скликали багатолюдні мітінги по фабриках і заводах Києва де ганили його й засуджували його наукову діяльність в Українській Академії Наук, як "контреволюційну", а його самого, як "ворога народу".

Доки дійшло до судового процесу все вже було підготовано. Цькування акад. Сергія Єфремова було скероване на те, щоб зменшити його надзвичайний авторитет, яким він втішався по всій Україні.

С.О. Єфремов бачив неминучість своєї долі й прийняв її, як свідоме мучеництво за свою невгнутість щодо вимог московського окупанта і його українських запродавців Скрипника, Любченка й інших українських комуністів в Україні.

І тепер коли Снегір'ов вигукує: "зарубіжний українцю", "народ Твій морально скалічено!" /"Сучасність", червень 1977 р./, ЗАПИТУЄМО:
А хто його скалічив?

На це питання дам відповідь вкінці!

С.О. Єфремов і ті, що з ним були на лаві підсудних, жили й боролися не за якусь невиразну "Отчизну", "Родіну", "Отечество", як це вигукує в російському варіанті Снегір'ов /"Континент" ч. 11, 1977 р. стор. 12-13/, а за самостійну Україну, вільну від московського й національного комунізму!

Й ця Віра стоїть сьогодні ПРОТИ поширюваної Снегір'овим ЗНЕВІРИ в українську перемогу!

✱

В згаданому відкритому листі "І не соромно?", В. Некрасов цитує з листа Снегір'ова до Картера, президента уряду ЗСА /і взагалі треба підкреслити, що в останньому часі листи Снегір'ова "продістаються" на Захід з блискавичною швидкістю й сипляться вони, як з рогу достатку?/ таке:

"Соотечественніні мої бояться називаються українцями" а В. Некрасов до цього додає:

"Что может быть страшнее. В этом может быть самое безчеловечное, чего добилась советская система!"

Що вона плянує цього "добітись" за допомогою некрасових це правда, але ж перепис населення в ССРСР в 1970 році виказав, що 35 мільйонів українців заявили, що їхньою рідною мовою є мова УКРАЇНСЬКА, і хоч з практики попередніх переписів в ССРСР знаємо, які вони забріхані, однак в даному випадкові запитуємо в Снегір'ова й Некрасова, чи часом не про себе вони пишуть? "Боятися" називати себе

“українцем” може лише шкурник або кар’єрович. Справа не в національній приналежності, а в тому, якою мовою ця людина користується? **В ССРСР переслідують за національну приналежність патріотів!**

Ось наприклад сам В. Некрасов під час зустрічі з українцями в Канаді заявив що **це вперше за своє життя** він заговорив українською мовою? Отже в УСССР, в її столиці Києві В. Некрасов, член Спілки Письменників України, який **усе своє життя** прожив в українській столиці, як росіянин, українську мову ігнорував і коли розмовляв навіть з такими партійними бонзами, як Маланчук, секретар ЦК Компартії України /1974 р./ то цей секретар говорив з ним російською мовою “із уваження”, як до “пісателя”. чи з поваги до його віку /67/, так пише Некрасов в “Континенті” ч.10! Але насправді, Маланчук розмовляв з Некрасовим російською мовою бо з одного боку, боявся, щоб не потрапити в категорію **українських “буржуазних націоналістів”**, а з другого, що до породи маланчуків і снегірьових /тоже українцев!/, якраз і належать такі пристосуванці, які “бояться” називати себе “українцями”.

В. Некрасов в “І не стидно?” в “Пост Скриптумі” /вкінці свого листа/ пояснює “разнотченія” в “Мама моя, мама”, які є між українським і російським текстами. **Головна Управа СБУ в листі** на ім'я редактора “Континенту” запитувала: Хто з російського тексту передмови /слова/ повикидав ВСЕ те, що відносилося до України й до українців, як це є в українській версії “Ненько моя, ненько”?

На це запитання В. Некрасов дає таку відповідь /“І не стидно?”/:

“Звертаючись до українського читача, Снегірьов звертається до нього, як до “зарубіжного українця”, а коли звертається до іншого не українського читача, то іменує його читачем за “рубежками моєї Родіни”... Щож тут не ясно! Так само ясно, як те, що поняття “Родіна” і “Отчїзна” поняття священні й ніякого відношення до “Союзу нерушімих не імеют”.

Цією відповіддю В. Некрасов викрив і себе і Снегірьова /і “Континент”/, як запеклих московських шовіністів-колоніялістів, які маніпулюють своїми писаннями згідно з теперішньою політикою ЦК КПСС.

Якщо Снегірьов є “українській патріот”, як це всюди твердять редактори “Континенту”, то “звернення” цього “патріота” до українців **має бути на ВСІХ мовах**, і для всіх не українців, **ідентичне в перекладах**, з українським текстом! І тут жодних “пояснень” В. Некрасова ніхто не потребує.

Але тому, що Снегірьов і Некрасов, як і редакторський склад “Континенту” є советсько-російськими шовіністами, вони зробили те саме, що практикує ЦК КПСС: **українцям замилили очі Україною** /ще добре, що не “радянською”/ а в перекладах на інші мови **підсунули Росію!** Бо слова “Родіна”, “Отчїзна” чи “Отечество” — так само підходять до ССРСР, як і до Росії.

Неясним лишається одне: російсько-шовіністична передмова Снегірьова в советському оформленні, до дальших “лірико-публіцистических іследованій” в справі СБУ й СУМ-у **немає логічного пов’язання з дальшим російським текстом.** Бо мова ж не про “Союз Освобожденія Росії, а про Спілку Визволення України!

Якщо так розглядати цю справу, тоді стає цілком ясним з якою метою Снегірьов висміває й принижує діячів СВУ й СУМ-у, чому він ніде не користується цитуванням патріотичних виступів підсудних, які є в стенографічному звіті з судового процесу.

І найхарактеристичнішим є факт, що ні Снегірьов ні редакція "Континенту" НІДЕ- жодним словом не згадують про будь-які прояви боротьби українського народу за свою державну незалежність.

І тільки цим можна пояснити появу російського тексту цього безхребетного творива в "Континенті", **бо для неукраїнського читача** справа СВУ виглядає так, що ось, десь там, в російській провінції України де живе плем'я українців, комуністи винищили їхню інтелігенцію, яка могла б бути небезпечною для комуністичної влади. але ще нічого такого не плянувала й тому таємна поліція створила організацію "Спілка Визволення України" й зліквідувала, щось 250 осіб, які під час "слідства" призналися, що були членами організації, якої насправді не було.

*

Щодо писанини В. Некрасова про "перебрання" прапора СВУ, відновлена СВУ на еміграції заявляє, що перебрали його люди, які в Україні, під софитами, **були членами цієї організації** і принесли його на еміграцію!

То ж В. Некрасов, замість того, щоб будувати свою відповідь "І не соромно?" на листах Снегірьова до президента ЗСА Картера, зробив би для себе корисну справу, коли б замість цього, перечитав усю ту літературу про СВУ, яку на редакцію "Континента" в Парижі вислала ГУ СВУ.

З перечитаного він побачить, що "лірика" Снегірьова про СВУ й СУМ в Україні в 30-их роках, немає нічого спільного з дійсністю й з тією правдою, яку написали ті, що були членами цих організацій під софитами!

Діяльність СВУ й СУМ не обмежувалася до УССР, але мала контакти на Кубані й на Даленому Сході і в самій Росії — скрізь де перебували українські патріоти!

Штучно створений Москвою в Україні в 1933 році голодомор, який коштував українському народові 10 мільйонів жертв, був запланований Сталіним і його ЦК ВКП/ б/ з метою підірвати фізичні сили українського народу й цим знівелювати визвольні пляни СВУ й СУМ. Бо не всі члени цих організацій були тоді викриті в зв'язку з судовим процесом у Харкові в 1930 році.

А тепер дещо про Снегірьова, автора "лірико-публіцистического ісследованія" про СВУ й СУМ під софитами.

Таку суто суб'єктивну працю, яку ми розглядаємо, не можна розуміти не взявши під увагу життєпис автора.

В УССР він 20 років працював на відтинку преси й кінематографії, цебто на передових позиціях відповідального ідеологічно-політичного сектора московського окупанта України. Цілком зрозуміло, що стільки років втриматися на цій позиції міг лише сумлінно виконуючий свої обов'язки.

В 1974 році опинився в неласці за його нібито дружні відносини з письменником В. Некрасовим.

Про це пише у своєму відкритому листі "І не стидно?" В. Некрасов, де заявляє, що коли б не його обов'язок оборонити від нападок СВУ Г. Снегірьова, то він би на листи СВУ до "Континента" не відповідав взагалі, бо вони написані в "непрілічному тоні".

"Непрілічний тон" очевидно полягає в тому, що СВУ обвинувачує "Континент", тобто його редакцію, в українофобстві, в заперечуванні русифікації й в "лірическом" підкреслюванні, що "українській мові поступово умирати".

Отже причиною "опали" Снегірьова в 1974 році були не якісь ідеологічні розходження, чи протести проти русифікаційної політики ЦК КПСС в Україні а суб'єктивна реакція Снегірьова на якісь, нікому невідомі напади режимників на його друга В. Некрасова.

Це що когось із найвищої олігархії комуністичної партії викидають на смітник / як недавно Ніколая Подгорного/, нікого не хвилює, а що вже й говорити про таких, як Снегірьов?

Констатуємо факт: відігнаний від пропагандивного корита, вражений не лише матеріально, але й особисто Є. Снегірьов, почав можливо дещо критичніше ставитись до свого минулого, але дуже правдоподібно, що одержав завдання від КГБ "разработать" справу Спілки Визволення України під кутом теперішньої політики ЦК КПСС.

Сам Є. Снегірьов пише, що СВУ зацікавила його в зв'язку із загибеллю його матері /Наталії Собко/, яка була з цією справою пов'язана, як донощиця на існування СВУ й СУМ в Києві в 1929 році.

Можливо, що син захотів спростувати цей закид супроти його матері й тому взявся "довести", що ніякої СВУ НЕ БУЛО, а якщо його не було, то не могло бути й доносу!

Очевидно, що для КГБ виправдання: мами Є. Снегірьова немає ніякого значіння й тому тему розширено в потрібному КПСС аспекті, а саме "довести", що СВУ й СУМ були створені московською розвідкою ГПУ /КГБ/, а не якимись українськими патріотичними силами, бо український народ був задоволений советською системою і її підтримував.

Психологічно Снегірьов весь у протиріччях /"Континент" ч.11, ст. 14/: "Ми живієм в обмані, нас обманули і ми самі себе обманюємо, а тебе істину она і вове не узнає".

Під словом "тебе", Є. Снегірьов провадив свою російсько-советську пропаганду, а відійшов він від неї лише в 1974 році, коли "зарубежний читатель" вже мав за собою 56 років політичної діяльності проти советського режиму в СССР!

Та найбільшим ребусом в "опалі" Є. Снегірьова є такі його твердження: /"Континент" ч.11, стор. 12/:

"Существовало два варианта. **Первий: виехать самому/** есть такая возможность/ і здавать уже находясь там. **Второй: остаться** — і передать... **І вибіраю второй вариант: остаюсь**". Див, стор. 54.

Ого! Хто ж під советами має таку широку можливість вибирати?

Та ще й "українському патріотів", яким його і називає В. Некрасов?

Росіян випускають сотнями, але до сьогодні ще не випустили **НІ ОДНОГО** українця, за винятком Плюща, якого дружина жидівка.

Чи потрібні до цього якісь коментарі?

Другим незвичайним фактом є допущення Є. Снегірьова до заборонених бібліотечних фондів, а такими є преса 30-их років? Дозвіл на користування нею можна одержати лише від КГБ. Про це, зовсім не криючись пише Снегірьов /"Континент" ч.11, стор. 18/:

"... случайного человека с улицы в такую библиотеку не пустят, надо оформит пропуск, для чего предоставит копию диплома, две фотокарточки, справку с работы. Но Тебя — пустілі."

Читач запитає: Як же це так! Тебе вигнали з роботи, а найголовніше тебе вигнали з комуністичної партії, ти підозрілий... І тебе допускають до кагебівських архівів?

В останньому часі Є. Снегірьов "перепачкував" на Захід кілька листів: **"Звернення до президента Картера"**, **"Зречення советського громадянства"** і останньо лист до Брежньова **"Усе життя Ви прожили у брехні"**. Як на людину, що майже втратила зір/з преси/, не має засобів до життя, інвалід 2-гої категорії... така його листовна активність виглядає неймовірною.



Всі ці листи появляються з джерел ЗП УГВР з обов'язковим стереотипним вступом: "На Захід продістався новий документ українського самвидавчу...".

Лист до Брежньова датований **"17-го липня 1977 року"** /"Свобода" з 30-го серпня 1977 року/. І це в той час коли в пресі появляються "захальвні" матеріали, які "продістаються на Захід" через **5,7**, а то й **10-ть років?**

Наталія Павлушнова

Закінчення зі стор. 243

тя з віковичними традиціями, звичаями і гомоном рідної мови та пісні, не може сприяти формуванні національної душі молоді людини. Потрібно, отже, притягнути на допомогу українську культуру, якої практичне втілення і розвиток можуть єдино створити належний виховний клімат і бути "Євшаном зілля" для молодого покоління.

Ось теми, над якими мусить працювати XI-ий Конгрес СУМ, а також не менше III Конгрес СКВУ, які відбуватимуться в другій половині листопада. Тому всі наші сили мусимо зосередити на допомозі і на благо нашої Батьківщини — України, яка від нас очікує і нам наказує.

Омелан Корчаль
Голова СУМ

“Я ЧЛЕН СУМ НА РІДНИХ ЗЕМЛЯХ”

(Лист до редакцій “Гомін України” і “Авангарду”)

Я вислав протест Науковому Т-ву ім. Т.Г.Шевченка на руки проф. Кубійовича, головного редактора “ЕУ” про те, що приготовлене до друку гасло про СВУ і СУМ не відповідає правді і цілком спрелароване так, щоб заховати історичні факти та боротьбу українського народу і її свідомої самостійницької інтелігенції проти окупації Москвою України.

Я член СУМ на рідних землях. В час навчання в семирічці ім. Т.Г. Шевченка в селі Жадово на Чернігівщині 1929 р. я вступив до підпільної організації. Моїм виховником був заст. директора школи учитель Грамоковський.

Наша група всупереч організаційній структурі конспірації, була пов’язана між собою і ми один одного знали. Для повної конспірації нашу групу очолив учитель Грамоковський як неначе редакційну колегію стінної газети семирічки. Отже ми писали газету і в той же час наш виховник проводив з нами ідеологічний та тактичний вишкіл. Він організував при школі Асовіяхим до якого записалося ок. 20 учнів, в тому числі наша сумівська група. Після цього через місцеву кооперативу були одержані т. зв. монтикриси (олов’яні револьвери трохи зменшеного розміру зі справжніми кулями) і ми, як “асовіяхимовці” часто робили вправи стріляння. Група була поділена на відділи і певно, що один був цілком сумівський, яким опікувався один з виховників.

На початку 1930 р. (ще до офіційного процесу СВУ) був зорганізований СВУ “Бабський бунт” проти захвату селянської землі під перший колгосп. В цей час з району привезений був трактор “Форзон” (американці масово постачали їх) та пару сіялок. З Семенівського району прибули важні комуністи, а місцева влада оголосила надзвичайні збори селян за селом, де стояв трактор. Замість чоловіків прибули жінки з дітьми і кожна з них несла косу, лопату, вили, чепелижник або кілок. Кількість жінок — 500 осіб. Бачучи таке явище, вся сов. влада втікала разом з міліціонерами, покинувши і трактор “Форзон”. Жінки кричали, що колгоспів не хочуть, а землю нікому не віддадуть. В організації бабського бунту сумівці виконували працю зв’язкових.

Не можемо забути перше хрещення боротьби проти ворога, в якому я і мій побратим Іван Ф. взяли участь. Місцеві активісти (члени компартії з їх прихильниками) почали складати списки т. зв. куркулів, непманів та петлюрівців для репресій і вивозок. Деякі арештовані селяни при допитах були замучені, або вмерли в районній тюрмі м. Семенівка т.зв. “Орлі”. За це ми підпалили гумни двох активістів — убійців-яничарів. На Чернігівщині в гумнах лежало жито в колосках, сіно та інше збіжжя. Так само був там тік, де збіжжя молотили ціпками. Після цих пожарів, почали горіти інші хати вистужників, а по селах селяни кілками проламували голови комуністам та активістам.

В час процесу СВУ на Чернігівщині почалися організовані повстання та втечі членів СВУ в ліси. В м. Шостці повстанці прoderжали порохострільний завод 12 днів. Так само був там захоплений військовий літак. В містечку Семенівка на фабриці взуття, що виготовляла для Червоної армії, половина шевців-робітників покинули роботу, взявши з собою всі запаси чобіт та че-

ревинів, та пішли в ліс. В лісових просторах (Буйнежи, Хоецькі ліси) проходили бої з повстанцями. В той час можна було бачити в багатьох селах, особливо вранці, як проскакувала кавалерія ГПУ з легкими гарматами та кулеметами. Чулися гарматні постріли, горіли хати, що стояли в гущавинах лісу. Преса та радіо робили все можливе, щоб визвольні ідеї СВУ обплювати, скомпромітувати, і це все руками чи пером яничарів. Частина їх якось опинилася на еміграції і продовжує цю роботу обплювування. Але процес повернувся проти окупантів, бо тоді вся Україна була за СВУ. Кожний селянин, робітник і інтелігент був гордий, що є ще сини і дочки, які боряться за свій поневолений нарід.

В цьому ж році я закінчив семирічку і по рекомендації виховників мене перекинуто до Києва. Приїхав я до одного правника, приятеля учит. Грамоковського, і він зразу ж поселив мене в гуртожитку добровольців пожежносторожевої охорони Дарницького (київського) м'ясокомбінату. Так само я був записаний в школу ФЗУ по вивченню м'ясного виробництва. Мій опікун порадив мені вчитися на салотопа-майстра. Я погодився і вже в 1932 р. став майстром і одержав нічну зміну, завідуючи трьома цехами: харчевої салотопки, технічної та кровосушки. Одного разу я був покликаний до технічного інженера холодильника м'ясокомбінату і він сказав мені, що я є знову сумівцем і тут же детально прочитав лекцію конспірації та поінформував про осіб, з якими я мусів бути обережний. З початком голоду м'ясокомбінат працював 24 години. Худобу гнали з устіх сторін України. Трохи відкормлювали її на скотобазі, а потім різали. Коров'яче м'ясо йшло на Далекий схід, фляки (шлунки) до Італії, а свині на бекон і шинку в Англію.

Одного разу мій провідник визвав мене і ще інших трьох юнаків, які були добровольцями-пожежниками, до себе і заявив, що чергової ночі ми зробимо важливу, але небезпечну працю. Біля холодильника стояло 18 пульманівських рефрижерейторів, наладованих свинячими тушами для бекону і шинки. В 2-й годині ночі всі вагони були відкриті, пльомби зняті, а за дві години все м'ясо було висмаруване чорнилом і двері вагонів знову були запліомбовані. Раптом 18 рефрижерейторів пішли в напрямок Одеси на корабель.

Аж через три тижні ці самі вагони прибули назад до м'ясокомбінату. Де кілька робітників ГПУ працювали три дні, щоб обмити, або обрізати чорнильні п'ятна і... потім це свиняче м'ясо пішло на продаж в київські харчові розподільники для голодуючого населення. З першою акцією саботажу я довідався, що в пожежносторожній охороні, яка вартувала комбінат, є члени СВУ. З їх поміччю ми робили наступне: в вагони, якими привозили худобу до комбінату, ми клали з десятків коров'ячих туш, вивозили поза Дарницю, де чистилися вагони, скидували їх в канали, потім краляли на шматки і варене м'ясо роздавали голодним і пухлим селянам, які йшли до Києва через Дарницю, щоб врятуватися від голоду. Ми мали доступ до "Общего Отдела", де оформлялася робітничая сила. Цей відділ праці знаходився в головному будинку управління і теж охоронявся пожежниками. Отже я сам персонально крав блянки, клав на них печатки, а потім на таких блянках ми ставили прізвище людей які не мали жодних документів, та писали, що така-то особа працювала в такому-то цехові дуже добре і покинула працю по своєму бажанню.

З того, що я знаю, проф. С. Єфремов мав зв'язки з певними старшинами Червоної армії через Дарницький м'ясокомбінат. Отже військові дивізії, які стояли навкруги Києва, регулярно приїжджали за м'ясом, смальцем та кашним салом. Як майстер-салотоп трьох цехів, завжди працюючи на три зміни, я регулярно видавав цілими бочками ці жири військовикам, бо вони приїжджали і вдень і вночі і їх ніколи не задержувалось. Часто приїжджав грузовик до мене брати товщі. В цей час підходив мій зверхник з холодильниками і наказував мені видавати екстра без поквітування бочку смальцю та дві кашного (кожна бочка мала 150-160 кілограмів. В дальших розмовах з моїм зверхником він мені сказав, що СВУ має своїх людей в Червоній армії і це був той пункт контактів, про які ГПУ і не догадується і що дарницьку підпільну сітку не викрито і вона функціонує до цього часу. На жаль, в середині 1933 р. в м'ясокомбінаті почалася пашпортизація, а потім і арешти. Мене заарештовано теж, вивезено на Кольський півострів, де я працював на горі Кукісвумчорр, добуваючи руду апатит. Вивезено мене за підозріння, що я належав до СВУ, та за те, що мої батьки були "непманами" (потім їх репресували, але завдяки порадам уч. Грамоковського втікли на Кубань).

В час німецької окупації України я працював в Юзівці на Донбасі. 19 жовтня 1941 р. німці без жодного пострілу здобули цей центр, а два тижні пізніше під проводом проф. Січинського в Домі Громадських Установ був закладений Центр СВУ на цілий Донбас із такими ж приписами конспірації як і під москалями. За три місяці вже працювали відділи в Маніївці, Ханжонкове, Юнакієво, Волновах, Кураховці, Харцизку та інших містах і шахтах. Як доказ правди існування цього Центру СВУ в Донбасі є той факт, що ми зустрілися і працювали підпільно з групою українських націоналістів, яку привів проф. О. Зибачинський, відомий публіцист-філософ, автор книги "Інтегральна революція". З цією групою ми працювали дуже успішно. В його групі в той час були бандерівці і мельниківці, але він робив все так, що ми не замічали непорозумінь, бо на наших головах були страшні окупанти. Якби історія війни була іншою і глупота німців не була б перейшла в божевілля, шахтарі Донбасу були б поставили під зброю мільйонову армію, яка була б пішла штурмувати червону Москву і забирати пограбоване українське золото — і жодні пекельні сили не зупинили б цих шахтарів, бож 90 % їх були репресовані, заслані або переслідуювані. Якраз провід СВУ в Донбасі до цього готувався. Але скоро гестапо арештувало групу О. Зибачинського, яка завдяки Божому провидінню осталася в живих, бо попала по дорозі до Києва під бомбардування і в замішанні втекла. За пару місяців почали арештувати і нас. Мені удалося звільнитися від рук Гестапо і, по заздальгидь приготованих документах, втекти. Ця втеча сталася 1-го березня 1942 р.

18.5.1978 Сідней, Австралія

Василь Буряк

ГЕНЕРАЛЬНОМУ ПРОКУРОРОВІ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

Копія: Голові КДБ гром. ФЕДОРЧУКУ Ф.Ф.

*Від члена Української Громадської
Групи сприяння виконанню Гельсін-
кських угод МЕШКО ОКСАНИ
Київ-86, Верболозна, 16.*

ПРОТЕСТ

П'ятого лютого 1977 року у мене був проведений трус працівниками Міністерства юстиції УРСР ст. слідчим прокуратури м. Києва Дибою Н.П. і гром., без зазначення чинів, Андрю ще/закінчення нерозбірливо/ та Голубовим в присутності привезених з собою "понятих" — Кислої Н.К. та Мурзіна Е. А.

Ордер на трус підписано Московським прокурором і санкціоновано прокуратурою м. Києва.

Трус почався із биття вікон Паньковим, і в дім він уліз через вікно.

Паньков вдався до цього заходу після 10-12 хвилинної розмови зі мною через шибку вікна.

В зв'язку з тим, що я перенесла вночі серцевий напад, я просила його на час тусу викликати мою невістку Звениславу Вівчар.

Моє слухне прохання Паньков зневажливо відкинув, пред'явивши ордер на обшук приміщень будинку і тут же сказав, що мені зроблять особистий трус, який ніким не був санкціонований.

Від особистого тусу я категорично відмовлялася. Паньков поїхав ніби за санкцією. Згодом, повернувшись, пред'явив мені знов той самий ордер, самовільно дописавши вгорі графі слово: "Лічний", яке не було стверджено ні підписом, ні печаткою. І знову прит'юмом до мене, що будуть мені робити особистий трус. Я заперечувала, відмовлялася.

Тоді Паньков заломив мої руки прийомом "самбо", і тримав мене, а "юристка" Діба роздягла мене догола, обшукуючи та обмацуючи. Цю "операцію" зроблено в присутності моєї квартирантки Юлії Лаврової, моєї гості Віри Ткаченко, і "понятої" Кислої.

Після цього розпочали трус в квартирі і підвір'ї одночасово.

Трус в домі робили вкрай безладно. Мої зауваження слухні не тільки не бралися під увагу, — Паньков їх ігнорував з брутальними репліками:

"Заткнись!... Твое место давно на Берковцах... Она еще в политику лезет! Группа называется — шайка!... Где ты была, что ты делала?... Ты бы у войну людей стреляла!... Тебе бы на базаре цветами торговать".

І без того хвора, а під час такого погрому у мене почався серцевий напад. Попросила я Лаврову викликати швидку допомогу. Але їй заборонили виходи-



ОКСАНА МЕШКО з невісткою Звениславою

ти здому, а самі не спішилися викликати, бо як промимрив Паньков: "Она симулюет". Я змушена була лягти. В мене почали холонути ноги.

Таки хтось із загону КДБ викликав швидку допомогу. Мені зробили інекцію, дали ліки, а також прислали техніка, яка зняла кардіограму / чомусь тільки кардіограму, порушуючи правила, не залишили ні мені, ні моїй поліклініці/.

Таким чином, обшук проводився без господаря, хоч згодом я таки через силу мусила вставати.

Було вилучено:

1. Папку переписки з депутатами Верховної Ради, що клопоталися про перегляд справи мого сина Олександра Сергієнка — президент АН УРСР Борис Патон, письменник Михайло Стельмах, композитор Дмитро Кабалецький.

2. Папку ділової переписки з міністерством внутрішніх справ СРСР в справі мого сина.

3. Мою особисту переписку тридцятирічної давності, і всю іншу переписку із сином, друзями, знайомими за останні роки.

Вилучення особистої переписки в протоколі сформульовано так: ".../ письма, конверты, почтовые открытки, телеграммы/ как на территории, так из-за рубежа уложены и не осматриваясь опечатаны сургучной печатью "следователь прокуратуры г. Киева" № 42", себто вилучено все гамузом, не даючи собі труда ознайомлення зі змістом.

Коли я заперечила проти вилучення офіційних паперів в державні радянські установи, Паньков вигукнув: "Это кляузы". Щодо вилучення особистої переписки непрочитаної — сказав: "Експертиза будет читать"

4. Книги і музичні платівки:

- а/ Іван Драч. Протуберанці серця.
- б/ Століпінська реформа на Україні, 1931 року видання.
- в/ Евдокименко. Критика ідейних основ українського буржуазного націоналізму.
- г/ Мистер Кон. Последний русский дух. Автор написано нерозбірливо.
- д/ Рідне слово Русанівського.
- е/ Дві гнучкі платівки /на одній запис пісні "Червона рута", друга із моїм дарчим написом синові, невістці...

5. Вилучена карта Томської області.

6. Вилучені зошити і окремі аркуші паперу з віршами /не політичного змісту/, виписані з книжок, газет, журналів тощо.

В протоколі це записано так: "...Листы бумаги с копией ... текста у виде стихов...! ?/

7. Вилучені цілі аркуші паперу і різного розміру клатті із спонтанними записами думок, зауважень, згадок та радіоінформацій, — безсистемних поміток, які не становлять собою ніякої вартості, с.т. папери для кошика, або, як висловився Паньков, "мура".

Однак це не зупинило його забрати все гамузом, скласти в целофановий пакет ще й ствердити на сургучі прокурорською печаткою!

Все не було б дуже смішно, якби не було так сумно.

Однак "витівки" офіційної особи слідчого Панькова на цьому не скінчилися. А саме:

1/ Вилучив він у мене 10 примірників Загальної Деклярації Прав Людини організації Об'єднаних Націй від 1948 року/що була підписана Союзом ССР/.

2/ Три фотокопії фрагменту із журналу "Кур'єр Юнеско" із текстом деяких положень прав людини/ текст виконаний на одному аркуші, розміром щось біля 18 X 13/. А в протоколі зазначено "Кур'єр", оминувши справжню назву ж. — "Кур'єр Юнеско".

3/ Вилучено кілька Фотокопій з "Прикінцевого Акту" Гельсінкських Угод на одному аркуші. В протоколі вони не значаться. Спитайте, чому? Мабуть, тому, що це суперечить "Прикінцевому Актові" в пункті VIII, част. А, розділ I. Бо "Прикінцевий Акт" передбачає здійснення громадських політичних...та інших прав та свобод, котрі витікають з гідності, властивій людській особистості.

Ще вилучено у мене всі наявні матеріяли Української Громадської Групи сприяння виконанню Гельсінкських Угод:

1/ Меморандуми №2,3.

2/ Листи і заяви громадян про порушення законності та громадських прав на території Української РСР./ В свій час деякі з цих листів, заяв було відправлено самими громадянами в відповідні радянські Інституції/.

Вилучення цих матеріялів є незаконним, оскільки за характером і змістом своїм вони не являються антирадянськими, бо й сама Українська Громадська Група ніколи не ставила і не ставить собі за мету політичних цілей.

Діяння Групи легальні і правомірні. Вони витікають з Гельсінкських Угод, під-

писаних 35-ма країнами /учасницями форуму/, в тому числі і Урядом Радянського Союзу.

Проведення у мене тросу суперечить не тільки духові самих Гельсінкських Угод, а й Радянській Конституції. Щодо акції мого особистого тросу, то це є конкретне порушення статті 7, част. III Міжнародного Пакту про громадські та політичні права.

Трус, проведений в моєму домі — яскравий приклад ігнорування московською і київською прокуратурами Гельсінкських Угод. Цей трус навіть з офіційної точки зору Київського КДБ і його усталених норм є порушенням норм КДБ.

А саме : 1/ Трус вчинено за фактичної відсутності господаря.

2/ Вилучення провадилось безпідставно, на власний розсуд слідчими низької кваліфікації, яким бракувало навіть професійної та обов'язкової ввічливості і витримки. Матеріали, які вилучалися, я не мала змоги навіть оглянути. Їх знущально підносили на значній відстані, вигукуючи: "Хіба не бачите"?

3/ Все, що було переглянуто, клали безладно. Тиждень минає, а я й досі не знаходжу потрібних мені паперів, документів, книжок, які в протоколі вилученими теж не значаться. Де вони?

4/ Загін, який робив трус, складався з шести чоловік, а протокол тросу підписали тільки чотири особи. Відсутні підписи агресивного регента цього тросу — ст. слідчого Панькова і Голубова /чин його лишився невідомим/.

5/ Після закінчення протокол не пред'явлено мені до прочитання, ні для підпису /трус із складанням протокола тривав від 9.30 до 1.10 год./.

Прошу розглянути мій протест з приводу вжитого щодо мене чергового беззаконня і повернути мені безпідставно вилучені матеріали Української Громадської Групи сприяння виконанню Гельсінкських Угод, як члену цієї групи.

Також прошу повернути всі належні мені особисто матеріали, заяви, листи особистого листування з сином, друзями, знайомими тощо.

Щодо наруги над моєю людською особистістю, здійсненою іменем Радянського Закону слідчим Паньковим — відшкодування її неможливе.

Київ 9 лютого 1977 року.

ОКСАНА МЕШКО

Переродження Сексота в Києві

Громом з ясного неба для української громади стали політичні арешти творчої інтелігенції в 1972 році — в Києві, Львові, Івано-Франківську, Одесі, Харкові та інш. Заарештовані були немов вибірково популярні й авторитетні молоді літератори, мистці, активні члени громади — інженери, лікарі, студенти, вчителі.

Так звана українська громада Києва не була в ті роки якимось монолітом. Не була вона й офіційно заарештованою одиницею і взагалі не була ані клубом, ані осередком, і вже аж ніяк не організацією. Була це за природою своєю аморфна маса повоєнної молоді українського положення, в більшості своїй інтелігенцією першого коліна, і виникла вона стихійно, як наслідок доби хрущовської лібералізації. Об'єднувало їх національне самоусвідомлення, українська пісня, поетичне слово, зацікавленість Історією та ін. У Києві співали вони на Дніпровських схилах в "дикому" аматорському хорі "Гомін" Леопольда Яценка, у свята — на вулицях та у скверах столиці, відзначали старовинні звичаї, свято першого снопа "ужинок", Івана Купала, палили вагри й пускали вінки із свічками по Дніпру. Йшли до приватного музею фольклору та етнографії заслуженого діяча мистецтв Івана Гончара, хата якого гостинно була відчинена для всіх зацікавлених добрих та недобрих людей. Проривалися в тісний "Камерний" клуб Спілки письменників, відвідували ювілейні вечори письменників з числа тієї трьохсотки — реабілітованої посмертно української еліти, де стримано й несміливо піднімалася запона з кривавих часів сталінського терору.

Плавом пливли на лекції з Історії України до Будинку Вченого, де з лекціями виступали Ф. Шевченко, Компан, Брайтчевський — Академія Наук України затвердила їм цілий цикл таких лекцій. Допитлива інтелігентська молодь набивалася в зал Будинку Вченого, заповнювала коридори й вистоювала по кілька годин у тіснях й задусі; а потім писалися листи з пропозиціями знайти більше приміщення, урахувавши масовий наплив слухачів. Очевидно, саме через це незабаром лекції було заборонено, а ті, що їх читали чи влаштовували, потрапили у немілість ряду установ. Закрито було у примусовий спосіб і музей Івана Гончара, а самого Гончара — піддано остракізмові. Розігнали хор Яценка, а всіх хористів внесено було у чорний список, і довго їх переслідували — в інститутах, на роботі, по місцю проживання; найзатятіших викликали в КДБ — на допити.

12 січня почалися арешти. Акція ця була нагальна й несподівана, до неї готувалися довго, а провели — в один місяць і в одне число. Вивіреним способом масового залякування, відновлення фізичного жаху прищепленого добою культу особи. Це було засторогою тому, хто ще не був арештований, але міг бути ним.

15 січня 1972 року "Радянська Україна" надрукувала повідомлення про арешт бельгійського туриста Ярослава Добоша "за проведення підривної антирадянської діяльності". Та ж газета за 11 лютого повідомила, що "...у зв'язку з справою Добоша притягнуті до кримінальної відповідальності Світличний І.О., Чорновіл В.М., Сверстюк Е.О. та інші. Слідство триває."

По тих двох повідомленнях можна було вже надрукувати й “Відкритого листа” З. Франко, — бомбу, яку заготували заздалегідь. Характер і зміст цього листа говорить сам за себе. Це офіційне ствердження існуючого в країні неприкритого ідеологічного гніту, підпертого військовою силою. Друкуючи листа З. Франко, газета повністю ігнорувала 19 пункт “Деклярації прав людини”: Франко каялася, що поширювала “наклепницькі матеріяли”, що її провина “ґрунтується на неправильному і викривленому сприйманні та інтерпретації окремих недоліків і труднощів у нашому житті “що... у своєму політичному засліпленні” вона могла стати “на шлях, який міг привести до зради...” // І таке інше з того самого страшного трагічного арсеналу, коли людину в часи репресій примушували спершу обмовляти себе, каятися за нездійсненні гріхи, а потім — розстрілювали й на підставі написаних розстріляними листів — арештували інших.

В лютому 1972 року пішов по руках самвидавівський лист Бориса Ковгара — викривальний документ проти самого себе. Біля місяця лист читали люди, а потім він потрапив до КДБ, і Ковгара було заарештовано. Слідство тривало недовго, суд відбувся закритий, і Ковгара відправили на примусове лікування у закриту спецлікарню Дніпропетровська, де його й понині “лікують”.

Муки сумління цієї людини були страшніші за ризик позбутися волі й долі і залишити напризволяще трьох синів-школярів; а домогосподарка дружини не працювала, жила на утриманні чоловіка.

Невідомо, чи лише матеріальна незабезпеченість, чи, може, й інші деякі причини штовхнули Ковгара на співпрацю з органами КДБ. Чи просто повірив він у їхні намовляння, що його інформація допоможе в “боротьбі з іноземними розвідками”, на котрі завше списують у всіх випадках будь-які прояви національного незадоволення на Україні. Але пішов він за мекістофельським контрактом, душу дияволу запродавши, в гущу української громади, співав у “Гомоні”, зачастив до музею Гончара, а часом, на прохання переобтяженого турботами господаря, правив і за екскурсовода... Затоваришував з Миколою Холодним — бездольний поет часто й ночував у Ковгара, бо скрізь йому було як у тій приказці — “Де хатка, там і паніматка”. Ковгар любив віршувати, і тепер його вірші віддавали стилем злого Миколи Холодного. Посунувся він був із збіркою поезій до критика Євгена Сверстюка, але дістав одкоша. За походженням українець, зовні — “під Шевченка”, університет за плечима, колишній редактор малотиражної газети київського заводу Ім. Антонова, член КПРС, Борис Ковгар швидко прижився серед української публіки...

За сім років інтимного співжиття з громадою не зустрів він тут жодного з тих, кого можна було б підозрювати “у праці на підриг радянської влади та в шпигунстві на користь іноземних розвідок за оунівські гроші”. Не зустрічав, як не наvertала його на це установа, котрій він служив.

Мабуть, ці роки були в його житті світлою смугою прояснення в голові, він, типовий член споживального суспільства, затьмарений обов'язком давати “секретну інформацію”, почав висмоктувати її з пальця, аби таке-сяке, щонебудь “там” доповісти.

ЛУК'ЯНЕНКО ПРОТИ КРИТИКІВ МОРОЗА

Нью Йорк. (Пресова Служба ЗП УГВР). — Друкуємо винятки з ширшого самвидавного документу, який кидає чимало світла на відомий вже від довшого часу в концтаборах ССРСР, а теж частинно на Заході, конфлікт, який заіснував ще минулого року між Валентином Морозом і Данилом Шумуком.

Шумук обвинувачує Мороза в намаганні присвоїти собі особливе місце серед політв'язнів, закидає йому еґоцентризм і подібне. Таку свою опінію Шумук передав також у листах до різних осіб, які живуть за межами ССРСР. Відомо, що непорозуміння між Морозом і Шумуком перенеслися на інших політв'язнів. Останньо російський самвидавний орган "Хроника текущих событий" у своєму 47 випуску поінформувала, що в одному з Мордовських таборів утворився комітет трьох в'язнів, а саме Данила Шумука, о. Василя Романюка й Едварда Кузнєцова, який виніс догану Морозові та Іванові Гелеві за "негідну для політичного в'язня поведінку". Щобільше у цій же інформації "Хроніки" кажеться, що Мороза обвинувачують теж у тому, що він наче б то роз'ятрює національну ворожнечу, зокрема у відношенні до росіян та євреїв".

Як виходить з наведеного тут документу, в обороні Мороза і проти його критиків виступив Левко Лук'яненко. Свого листа до Д. Шумука і його однокумців Лук'яненко вислав ще минулої осені, отже перед своїм арештом в лютому ц.р. Л. Лук'яненко нічого не згадує про мниму "ворожість" Мороза до інших народів ССРСР, він лише зупиняється на обвинуваченнях Мороза в тому, що він веде себе суворо у відношенні до своїх товаришів і вимагає для себе спеціальної пошани і т.п.

Слід відмітити, що таке: персональні конфлікти між довго ув'язненими в'язнями, також такими, яких лучать спільні ідеали боротьби, не є новим явищем. Непорозуміння постають на тлі різних побутових причин, що про них відомо кожному, хто колинебудь перебував в ув'язненні. Проте відомо теж, що коли йдеться про політичних в'язнів поневоленого народу, в поглиблюванні конфліктів між ними, ставлення цих конфліктів у зовсім іншу площину,

Життя показало йому, як низько він зможе впасти, якщо не схаменеться.

Від нього вимагали усе нових і нових "акцій", і він не витримав.

Саме Борис Ковгар — на противагу мізерній духом онуці Великого Каменяра — схаменувся, зрозумів, що за нього хапаються як за свідна-найманця, як за фальсифікатора істини, що він став на шлях запродавства проти безневинних людей, до тих самих, до яких він, не зчувшись, сам проникся повагою та любов'ю.

І написав цього листа, безжалісного до себе й проникливого.

Розповідь про це хочеться закінчити словами розбійника, зверненими до розп'ятого на хресті Ісуса: "Господи, пом'яни мене, коли прийдеш во царствіє своє!"

чи прямо в їх провокуванні, заінтересований кожний окупант. Тому треба думати, що непорозуміння між українськими політичними в'язнями використовують для себе теж органи КГБ.

“Панові Шумуку та всьому смугастому кошеві.

Шановні Друзі!

Мені переслали Ваш лист землякам-краянам. Він закінчується словами: Повірте нам. Я вам повірив. У що вірив? У те, що Ви пишете. Ви пишете, що він ображав Вас, принижував, вимагав його слухати, інтригував, самозакохано погладжував себе по щічках: і.т.ін. і.т.п. Ви багато пишете такого з чого виходить, що він груба, різка, самозакохана людина з претенсіями на супермена.

Я вірю, що ви написали правду. Я вірю, що так воно й є. Це дуже сумно. Щоправда мене втішає, що Ви ні словечка не мовили про його політичну позицію, отже у цьому пляні панові М. нічого закинути. Далі почну речення з “але”, яке починатиму, проте, не виправданням пана М., а радше докорам авторам листа. А втім, хай це буде не докір, а завершення уваги на одну обставину, якої Ви недобачили. Кожен з вас окремо – розумна людина. І все-таки під впливом гуртового настрою Ви до справи підійшли однобічно, що й призвело Вас до нерівного кроку.

Отже я вірю, що Ви сказали правду, але та правда стосується однієї сторони людської особи, а їх є дві.

Перша — це індивідуальні риси характеру, вдачі, виховання: нетерпимість, грубість, інтриганство, зарозумілість, чванькуватість тощо. Такі, наприклад, як сидання тричі денно на унітаз, обкусування нігтів, гризіння кінчика олівця та багато-багато звичок та рис поведінки — все те, що стосується її безпосереднього буденного життя. Кожен по-своєму бере ложку, хліб жує, взуває шкарпетки і човгає чобітьми. Як папілярні лінії на пальцях у кожного з нас свої неповторні, так свій і неповторний комплекс звичок і рис характеру. Та коли папілярні лінії нікого ближнього не турбують, бо не демонструють себе ближньому, то звички часто-густо не залишають його байдужним, бо проявляються назовні і сприймаються ним. Це — фізіологічний рівень життя людей. На цьому рівні середовищем людини є її безпосереднє побутове явище: камера, сім'я, місце праці. На цьому рівні велика (позитивна) людина може бути негативною і не вельми добре впливати на ближнього. Пан Шумук колись розповідав, як один курінний виходив перед люди абиякенькою ходою і в непочищених чоботях, а його джура козирем виступав у лискучих чоботях, мов кресав, і люди сприймали джуру за командира, а командира — за джуру. Айнштайн, кажуть, був страшенно неохайний і з ним гидко було сидіти за одним столом.

Якби з курінного та Айнштана брати приклад, це був би поганий приклад, і рівні побутовому вони, ясна річ, не були взірцем. І на цьому рівні люди їхнього безпосереднього середовища могли мати їх за ніщо. А хіба мало хто з вас був зі своїми домочадцями у конфлікті: ви думаєте над національними проблемами, зате не дуже практичні ми в кухні, в хаті, на базарі, а ваші домочадці неспроможні піднятися до розуміння широких проблем і вашої самовідданості їм, зате практичні й закидають вам, що ви за “дурною головою” не там

поставили баняк, щось прогавили в магазині, бо не вміє лізти крізь юрму до прилавка, не здібні дістати дошку на полиці — одне слово, для практичних домогосподарів ви нікудишній чоловік. Може десь в глибині душі вони й розуміли вашу вищість, але з того, таки практичного досвіду вони затирили, що політикою займаються тільки дурні, бо хто ж розумний б'є головою в стіну! (А потім, коли вас справді посадили, вони могли урочисто себе поздоровити: Бач, ми застерігали, ми казали, що посадять, от і посадили — які ми розумні й далекозорі!)

Гегель писав: "Для лакея нема героя, але не тому, що нема героя, а тому, що той — лакей — з яким герой має справу не як герой, а як людина, що їсть, п'є, одягається, тобто загалом має з ним справу з боку одиничності і уявленя. (Феноменологія духа, стор. 357-358)

Але є друга сторона людської особи, є зовсім інший рівень — рівень національних інтересів, Мистецтво стратегії, де генерал серед інших стратегів посідає неабияке місце: він — світла голова, талант, що веде армію до перемоги і рятує батьківщину.

Це споконвічна проблема: малі не розуміють великих, еґоїсти не розуміють альтруїстів, обивателі не розуміють патріотів.

Із-за багатьох різних причин, зумовлених неволею, сталося так, що у Вашій увазі все більше місця стали посідати побутові проблеми і поступово зумовляти всі Ваші взаємини. Не спромоглися ви вийти з цього рівня і при оцінці Вашого конфлікту з паном М. і тому вчинили помилковий крок.

Погляньмо тепер на питання, чи велика людина в усьому велика?

Ви либонь читали біографії великих людей і знаєте, що суспільна сутність людини і її приватна сутність — не одне і теж. Навіть навпаки дуже часто суспільна сутність особи є щось зовсім відмінне від її приватної сутності.

Хіба не був Нікколо Паганіні для його імпресаріо простофілею, якого можна обдурювати? Хіба не був Панько Куліш грубим забіякою для селян, якого треба було зі злости спалити? Та для української і італійської нації мають значення не неділова непрактичність і забіякуватість, а музичний талант першого і літературний талант і патріотизм другого. З точки зору селян він — забіяка, і коли б їм хтось сказав, що Куліш великий патріот, вони, інапевне, глузливо кинули б: "Як він може нести ба.ьківщині добро, коли нас, ближніх, зневажає і чинить нам зло?" Погано, що Куліш мав такий нелагідний характер. І все-таки він — великий син нашого народу...

Хіба це гіпертрафоване славолюбство штовхнуло президента Джонсона подарувати Папі Римському від імені власної доньки зображення власної персони? Ця риса в нього не з'явилася в останній рік. Вона народилася десь на зорі дозрілого віку і примушувала його день і ніч працювати, всебічно розвивати себе, вивчати національні інтереси та думати над шляхами збільшення добра нації і в тому служінні підіймала його від щабля до щабля аж до президентського крісла. Змагання за владу (і славу) відбувалося не в розбійницькій банді (де воно плодило б людям зло), а на ниві служіння своєму народові.

Коли людина відчуває своє покликання в служінні нації і вірно зрозуміла її інтереси, прагнення слави (чи влади), як внутрішня мета не шкодить загаль-

ній справі, а навпаки, є величезною спонудою і двигуном примноження вкладу в спільну справу. Надія програє не тоді, коли багато її синів змагається за лаври першости в служінні їй, а тоді, коли з'являться покоління, котре ні на що не претендує на власний світогляд, не претендує на власний погляд щодо долі нації, не претендує на окреме місце в житті чи, скажімо, в літературі — не претендує ні на що, тоді, втративши свою індивідуальність у загальній масі, загубившись, мов сіра вівця, в овечій отарі, вона стає в руках пастуха великою масою глини, котрою можна прихлопнути будь-що живе.

Найсамовідданіша людина все-таки забути сама себе не може: присвятивши всього себе досягненню якогось ідеалу, людина в образі (чи з-поміж) того майбутнього відводить і собі якесь місце. Хай воно буде найскромніше, хай це буде просто цеглинка, одна-однісенька цеглинка. У новій великій будівлі, але не безіменна цеглинка, а її, цеглинка з її ім'ям...

Проблема співвідношення внутрішньої мети і мети як загального ідеалу — дуже важлива проблема, бо має кардинальне значення, відповідь на питання що важливіше для людини, діяча: загальний ідеал, чи внутрішня мета? Якщо для людини добро нації на першому місці, тоді прагнення до слави правитиме за мотор самоудосконалення і безупинної праці на благо народу, вона не засліпить очі і тоді з Тарасика Шевченка виходить народний Кобзар. Коли ж для людини на першому місці своє самовираження і слава, тоді з'являється Герострат і з такого ж потужного від природи таланту, що й Шевченка, виходить Гоголь і ціла зграя інших перевертнів, що ладні служити будь-кому, аби посісти помітне місце...

Не її (людини) уявлення про саму себе це її мрії, пляни мають значення, а її діла. Коли людина каже, що любить батьківщину, її любов можна виміряти кількісними величинами, спитавши, що вона ладна зробити для її добра. Дасть вона 10 карбованців чи дасть 100? Ладна була піти до в'язниці? На стільки років: на рік? на два? на десять? на двадцять п'ять? І ми бачимо, що одна радо дає 10, але не дасть 100. Сто карбованців вона вже любить більше ніж батьківщину. Друга йде на п'ять років до в'язниці, але коли їй запропонували посидіти десять, вона мовила: "Хай краще буде все, як є, аніж десять років тюрми"...

З листа пана Шумука та звернення до земляків-краян шановного товариства видно, що пан М. почав відчувати себе суперменом і в неприємний спосіб давати це відчуття шановному товариству. Товариство почало заперечувати. М. почав наполягати, а через те, що має холеричний темперамент і не вельми тонке відчуття ближнього, то поступово образив усіх і створив украй напружену атмосферу. Товариство вирішило скинути М. з п'єдесталу, на який він претендував і доручено найстарішому написати про нього всім, всім, всім на Україні і не в Україні суцям, а потім для більшої ваги ще послало землякам-краянам листа про відлучення пана М. від свого товариства.

Товариство не поставило М. як явище, як факт в історичний ланцюг: минуле-сучасне-майбутнє. І мабуть, через це не конкретизувало сучасного моменту, а узагальнило його.

Очевидячки претенсії на супермена (конкретно, либонь, на першість у товаристві) й дуть у площині літературній, історичній, а потім уже і в організаційній.

У минулому часі у нього чималі заслуги.

Весь сучасний період з історичного ланцюга він безкомпромісово відстоює загальний ідеал. Тепер, коли вже залишилося небагато цього етапу життя, М. пересварився в безпосередньому середовищі і товариство устами свого найстарішого побратима пише, що для М. особиста мета (слава) дорожча від ідеалу. І товариство додає: „...в число найкращих часто потрапляли люди, які... навіть постраждали... задля власної слави, імені та інших вузькоєгоїстичних міркувань“.

Таке не тільки не трапляється “часто”, а загалом за останні 30 років не мало місця. Хто за останні 30 років пішов до в'язниці з “вузькоєгоїстичних міркувань”? Явна дурниця! З легковажності із-за кумпанії та інших неповажних причин потрапляли люди на лаву політичних підсудних, але ці люди в таборах каюлися й відходили. Але, щоб з “єгоїстичних міркувань” піти на 10-25 років за колючий дріт на ніщимну бурду — такого не було! І пан Шумук — ця жива історія післявоєнних таборів — назвати прикладів не зможе.

Коли б для пана М. слава була найвищою метою, він з його здібностями (про які пан Шумук тепер, що правда, вже також не високої думки) міг би досягнути не меншої слави, йдучи без жадних старань за течією. Його твори і його дотеперішній шлях спростовують твердження про те, що ніби-то його внутрішня мета (слава) домінує над загальним ідеалом...

Товариство каже: “Після того” коли негідні вчинки М. перестали бути нашою внутрішньою таємницею... Ба! Вони залишилися б Вашою “таємницею” і в тому разі, коли б вже знали в'язні і наглядачі всієї Мордовії. Конфлікт залишався внутрішньою справою доти, доки Ви самі не понесли його за кордон. І ви знаєте, чому саме він би залишився “таємницею”: проблема інакшедумства і, зокрема, українського націоналізму та сучасного українофільства є загалом таємниця, яку цензура пильно охороняє від широкого загалу. Якщо зрідка вона щось і дозволяє оприлюднити на цю тему, то неодмінно таке, що всіляко пов'яже ідею національної незалежності з експлуаторськими клясами, німцями та збройною формою боротьби, і ретельно уникає сучасного українофільства, його ідейного змісту, його критику сучасної української дійсності, його імен. Без Шумукського листа не могла з'явитися стаття Колодяжного. Данилин лист легалізував тему і дав право говорити про пана М. та й про інших, якщо буде для них потреба. Хто міг авторитетно, так би мовити, офіційно сказати щось про внутрішні взаємини в товаристві і про пана М. зокрема? Наглядач? С. Мельник? Якийсь кримінальник? Перший не скаже. Другий без КДБ нічого не може. Третій? В який спосіб? Кожен з них зайнятий своєю справою, Ваші взаємини для них стороння річ і вони швидко згладжуються у них з пам'яті після переїзду обставин і людей. Ви винесли самі. Всупереч усіх давніх традицій, Ви винесли. Та і як? Пан Шумук написав листа своїм родичам у Канаду. Звідси перший висновок читачів “Прикарпатської правди”: політичні в'язні листуються зі своїми закордонними родичами — їм це дозволено. Хотіло товариство сказати тисячам читачів таку сентенцію? Другий побічний висновок читачів “Прикарпатської правди”: пан Шумук знає, що гомонять за кордоном про пана М. і розповідає про це в листі, значить політв'язні дістають закордонні газети, або їм дозволяють

мати радіо-приймачі і вони слухають закордонні радіопересилання — їм навіть глушіння не заважає. Хотіло товариство сказати таке читачам "Прикарпатської правди" про свої умовини?

Далі. Немає значення, чи пан Шумук віддав свого листа в руку працівника КДБ чи через цензора туди спрямував, однаково — це донос. Донос гіршого ґатунку! І це автори листа землякам-краянам називають "доступною формою довести до відома киян і львів'ян та інших людей..." Серед цих "інших людей" перші — це табірна адміністрація і КДБ. Відколи це донос став "допустимою формою"?

Існує "конституційна гарантія" таємниці лікування. Положення про табірну цензуру, як виняток із закону, дає адміністрації право читати листи, вилучувати, повертати авторові для виправлення тощо. Але Положення не дає права переадресувати їх кудись у газету, давати їх стороннім людям читати, робити витяги з них, публічно цитувати, чи будь-яким іншим способом оприлюднювати без згоди автора чи адресата. Такою є практика. Отже, С. Мельник переписував лист і потім передав його для публікації з дозволу пана Шумука. Таким чином п.Шумук вважав за можливе у справі внутрішньої суперечки з паном М. звернутися за допомогою до адміністрації і знеславляти його разом з тими, хто засудив і тримає за колючим дротом і М. і пана Шумука і все шановне товариство.

Зрозумілість, самозаоханість, зневажання думки інших людей і ще десятки інших вад М. ніщо в порівнянні зі зверненням до адміністрації з таким доносом, бо всі перелічені вади зачіпають тільки Вас, ближніх його, а знеславлення його і особливо загальна писанина у зв'язку з ним, спільно з Колодяжними завдає удару не тільки пану М., але всім українофілам, усім нам; боротьбу з нестерпною побутовою поведінкою пана М. Ви перенесли на щабель спільної справи і завдаєте удару цій спільній справі.

Адміністрація докладає багато зусиль, щоб політ'язні перебували в постійному нервовому напруженні. На це спрямована величезна кількість різких заходів і, природно, її зусилля дають плоди: підвищення кров'яного тиску, хвороби серця, виразки та гастрити шлунку тощо. У даному разі наслідок вийшов надто екстраординарний!

Колодяжний нічого не пише про скрайнє нервове напруження, в якому Ви живете. Люди, що не знають, в яких умовах народився лист пана Шумука і спільне звернення, мають право вважати його об'єктивну характеристику і пана М. і їх самих. Недосвідчені люди, котрі ніколи не зазнали тих катувань, що їх зазнає шановне товариство, і не вивчали психології малих неформальних груп, можуть скласти бозна яке недобре уявлення і про М. і про Шумука і про всіх українців за ґратами. Жаль.

Дастьбіг, час усе поставить на місце.

І коли б я звертався до друзів на волі, я б ще додав: не поспішайте їх судити, прикладаючи критерії ваших умов до поведінки в зовсім інших умовах!

Вересень 1977

Левко Лук'яненко

Що є більш понижуюче і ганебніше для інтелігента, як бути непожиточним для народу?

“Нам ніхто не допоможе крім нас самих”



Валерій Марченко

“Дорогий Діду!

Цю подію переповідають у нашій родині, як билину.

Ти, як один з перших організаторів колгоспів, вирішив будувати нове життя і почав з власної хати. Ти хотів особистим прикладом заохотити пасивних селян. Та коли Ти зайшов до стайні, щоб забрати коні в колгосп, прадід кинувся на Тебе з вилами. Сталася б ще одна трагедія в селі, коли б не “товариші”, які Тебе супроводжали. Вони заслонили Тебе і укоськали батька. Проте, в колгосп родина ввійшла, тільки пізніше.

Всуперед самій природі індивідуаліста-хлібороба, система колективного господарства за кілька років стала панівною на Україні. Але за яку ціну?

У 1933 році Ти пішов навчатися до Інституту червоної професури. Сидів у Харкові, вивчав “Карлу-Марлу”, приглядався, як порядкує партія.

Твоїх дітей і дружину врятувала від голоду Твоя мати, моя прабабця. Мудра стара всіми правдами і неправдами врятувала від конфіскації корову і, коли весь хліб і худобу забрали від решти колгоспників і вивезли в невідомому напрямі, вона вигодувала родину молоком.

Дев'ять мільйонів загинуло від голоду — це число було подане на пленумі ЦК КП (б)У, на тому пленумі, після якого застрілився Скрипник. Поклав перед собою твори Леніна з національного питання і пустив собі кулю в лоб. Таким чином він підсумував соціалістичне будівництво на Україні. А Ти в той час став істориком...Кращими науковими творами мого діда можна пишати-

ся. Твоя кандидатська дисертація “Боротьба Росії і Польщі за Україну” навчила багатьох любити Батьківщину. Я, наприклад, один з них. Та існує одне “але”: а як же бути іншим? Вчений і суспільство... Справа відповідальності вченого за створене ним! Кому користь з написаного Тобою? Виявляється, що тут є над чим призадуматися.

На Україні, в найдемократичнішій країні світу, руйнували церкви — це пояснювали антерілігійними інтересами, як необхідність для ліквідації буржуазної культури. Визначення, чи ці споруди мають якусь культурну вартість, доручено історикам. І як дуже мало залишили ви пам'ятників нашої старовини! Так, я знаю, як підписувались ті акти про знищення. Але чи є легше від тої свідомисти?

Хто поверне Києву золотоголавий Михайлівський собор?

Чим заповнить Україна величезну порожнечу в науці, літературі, мистецтві, яка постала в наслідок вандальської культурної революції?

У 1937 році Ти чудом врятувався. Секретар парторганізації Інституту історії накинувся на Твої твори, закидаючи, що в них “просуваються” концепції українського буржуазного націоналізму. Але трапилося так, що наступної ночі секретаря заарештували. Після цього його критику почали оцінювати як ідеологічну диверсію — наклеп на чесного радянського працівника.

Чудова дійсність! Родина Твоя не вмерла з голоду, Тебе не розстріляли — чого ще можна бажати? Тільки жити і Бога славити та ще водичку помаленько пити!

Ніколи не міг зрозуміти цього гадючого звичаю.

Як можна будувати державу і нищити будівничих — родити і тут же їсти власних дітей? Рубали ліс, а від нього летіли тріски. Колись Достоєвського муляло питання: чи можна будувати людське щастя на смерті бодай однієї-однісенської невинно запропашеної дитини. І він відмовився від такого раю.

А в комуністів шлях до світлого майбутнього веде через клясову боротьбу. Освячено і проголошено істиною найдикише — душоубство.

Ні, не вбивати, — людей треба любити! Професоре, не мені Вас вчити!

Я знаю, що вагання і сумніви виникли у Тебе ще багато раніше до Твого арешту (коли Ти скуштував з келиху, виготовленого для тих, хто “контра”).

Галичина — цей український Пемонт — впродовж останніх 50 років пробудила свідомість багатьох східніх Українців. Безсумнівно, лібералізм сьогоднішнього професора КДУ Михайла Марченка формувався у великій мірі під час його побуту на Західній Україні. Знайомство з вченими світової слави Ф. Колесою, В. Щуратом, (я ще сьгодні не можу без пошани вимовляти ці дорогі імена) а головне — доступ до багатой антимарксистської літератури — посіяли зерна зневіри до ладу, якому Ти до того часу служив незаперечно і сліпо. І не випадково, після приїзду додому, Ти ділився з братом Степаном своїми сумнівами і при чарці заспівав “Ще не вмерла Україна...”

Ох, ця наша степова флегматичність! Роздумуємо що зробити раніше, що — пізніше, чекаємо на щось — і тратимо, програємо, гинемо!

Колись Ти сказав, що будуючи нове суспільство, Тобі й не ввижалося, що

воно обернеться в такий кошмар. Так, добрими намірами простелено шлях до пекла. Звичайно, і на це твердження знайдеться багато заперечень. Один старий комуніст колись сказав, що мені, звісно, легко бути мудрим, дивлячись на все з перспективи часу; тоді я запитав його: розумів він у той час, що навколо нього творилося зло? Він відповів, що так.

Несправедливості вашого часу Ти не міг не бачити. Але, ви, радянські інтелігенти, мовчали, сподіваючись ясна річ, перечекати біду. І постійно ховалися за :хохлацьке "моя хата скраю". Хоч ставало все гірше. Обережність перетворилася у страх і він поселився у ваших душах навсідги. І цей тваринний стан сприймався як культурний розвиток особистості.

Арешт, який прийшов у наслідок телеграми з ЦК — "Придивіться до Марченка" — перекреслив усе. У червні 1941 року на вулиці Короленка 33 відкрилися ворота перед першим радянським ректором Львівського університету.

Я не хочу багато говорити про ті часи. Твоє перебування в сибірському Гулагу все пов'язане для мене зі словами, які наша сусідка-мерзотниця сказала мамі: "Таким, як твій батько, ми там в рот с...и".

Я не випадково покликаюся на деталі родинної біографії: Так чіткіше видно чим обдарувала нас радянська влада

Пригадую, чим закінчився Твій виступ на загальних зборах Київського пед-інституту в 1956 році. Тоді якраз розвінчали культ особи Сталіна і голосно проголошено про ліквідацію аномалій недемократичного життя країни. Твою розповідь про радянські концтабори присутні прийняли як виявлення очевидця. А критика знизу? — у нас? — треба бути наївним! Відразу посипалися виклики до бюро райкому і міському партії, де загубленій овечці вияснявали, що представляти нашу дійсність в таких кольорах недопустимо, бо може статися таке, що прийдеться покласти на стіл партійний квиток, а то й поїхати кудись милуватися полярним сяйвом. І ти, знаючи нашу найдемократичнішу судову систему знову прийшов до переконання, що мовчанка — золото. А що є більш понижуюче і ганебніше для інтелігента, як бути непожиточним для народу?

У час, коли Азія, Африка, Латинська Америка визволилися від колоніальної залежності, коли національна ідея заповонила світ, Українці задовольняються гидким реміганням про неможливість відділення, бо нас, нібито, завоюють або Німці, або Американці, або Бог знає хто ще. І в той же час в Європі преспокійно живе 34 незалежні держави, які не знають, що таке колючий дріт на кордонах.

Ми нація примітивів!

А Ти навчав студентів з чужих шпаргалок, заспокоював себе тим, що несарові — кесарові і що так є споконвіку. Охороняючи мене від життєвих бур, щоб не пробудити в мені почуття помсти, Ти не навчив мене бачити справжнє обличчя КГБ. А як би мені це придалося! Не від одної помилки це мене охоронило б!

Виступивши проти цілої імперії брехні, я мав одну підпору — свідомість, що ярмо — нестерпне. Треба мені було самому потовктися до кам'яної сті-

Петро і Василь Січко — нові члени Української Гельсінкської групи

(Пресо́ва Служба ЗП УГВР). — Серед матеріалів українського самвидаву, які нещодавно дісталися на Захід є біографічні інформації про двох нових членів Української громадської групи для сприяння виконанню Гельсінкських угод — Василя Січка і Петра Січка.

Тут подаємо інформації про двох нових членів Української Гельсінкської групи.

Петро Січко народився 18 серпня 1926 року в селі Витвиця. Учасник національно-визвольної боротьби в Західній Україні, колишній старшина УПА. В 1947 році Петра арештували за участь у згаданому створенні підпільної студентської організації на Чернівецькому університеті п. н. “Організація борців за вільну Україну” яка буцімто мала свою мережу на університетах і інститутах Західної України. Січка засудили на кару смерті а пізніше замінено її на 25-річний термін ув’язнення. У 1947 році його звільнили під час загальної амністії.

30 квітня 1978 він став членом Української Гельсінкської групи.

Петро Січко одружений, має троє дітей. Живе в Івано-Франківській області.

Василь Січко — син Петра — народився 22 грудня 1956 року в Магадані. Закінчив середню школу в місті Долина, Івано-Франківської області і працював на заводі. В 1975 році почав студіювати журналістику на Київському університеті. Коли це стало відоме органам КГБ, вони викликали до районного відділу батька Василя, Петра, і почали його шантажувати сином, мовляв, або ти станеш нашим інформатором, або твій син Василь буде позбавлений можливості продовжувати студії. Петро Січко рішуче відмовився від такої пропозиції голови районного відділу КГБ Куценка. 20 липня 1977 року, наказом ч. 556 Василя Січка вигнали з Київського університету.

12 серпня 1977 Василь написав заяву до Брежнєва з проханням змінити рішення університету, бо інакше він буде змушений, на знак протесту, відмовитися від советського громадянства і прохатиме права емігрувати. Відповіді Василь не одержав і 18 вересня 1977 року він зрікся со-

ни, відчуті біль від удару, щоб зрозуміти: зло таки можна послати, з ним можна і треба боротися.

Заперечення більшовизму для мене — не відкриття — а форма існування. І не мовчазною пасивністю треба йому протиставитися. Нам ніхто не допоможе крім нас самих. Вимога демократичного вирішення усіх проблем — єдина альтернатива для кожного Українця-громадянина.

Мета мого листа до Тебе — це спроба вияснити чому і кому це потрібне.

Урал, липень 1975 Твій внук

МОСКОВСЬКИЙ ПІДСТУП В ПАРИЖІ

“ . . . гіпокритство і цинізм советської
амбасадки переходять всякі межі . . . “

Ле Монд 24. 05. 78

У травні біжучого року, а саме 24, о годині 11:30 ранком на сквері Т. Шевченка амбасадор СССР Червоненко в асисті представників старости Парижу Жака Шірака і горстки прихильників Москви відслонили б'юст нашого національного Поета. Довга рука Москви поспішилася цим “даром Радянської України” випередити зусилля українців спорудити більш величавий пам'ятник Поетові і тим самим показала ще раз своє підступне обличчя.

“СТОІТЬ У ВАС НЕ НАМИ ДАНИЙ . . . “ /КАВКАЗ/

Важними надбаннями і спільними зусиллями вільних українців споруджено величаві пам'ятники Кобзареві Волі у різних містах. Найгарніші з них у Вінніпегу, Вашингтоні, Буенос-Айресі, Енкарнасіоні, Тулузі.

Прийшла черга на місто Париж, де вже від 1969-ого року існує одноіменний сквер при українській католицькій церкві Святого Володимира Великого. Загальногромадський Шевченківський Комітет, якого головою став мистець Аристид Вирста — успішно продовжував свою роботу придбавши погруддя Т. Шевченка виконаного світової слави мистцем О. Архипенком і чекав формального дозволу. Виглядало що діло добігало до щасливого завершення. Одначе налякана успішними заходами українців Москва вмшалася в справу. Відлига і францужко-російський договір про культурну співпрацю заключений ще в червні

ветського громадянства, про що написав заяву до Президії Верховної Ради СССР і УССР. Свій паспорт і військовий квиток він віддав до районної управи внутрішніх справ московського району Києва. Комсомольський квиток, разом з заявою про вихід з членства ВЛКСМ він вислав до ЦК Комсомолу України. На початку листопада органи внутріш. справ хотіли арештувати Василя Січка, обвинувачуючи його, що він, мовляв хотів спалити себе на Хрещатику під час святкування 60-річчя СССР, щоб таким чином запротестувати проти геноциду українського народу. Але коли органам не пощастило знайти Василя, вони арештували його батька — Петра — і в'язнили його кілька днів та випустили після того, як закінчилися усі урочистості пов'язані зі святкуванням 60-річчя.

Василя Січка кілька разів покликали в армію, але він відмовлявся на тій підставі, що не вважає себе громадянином СССР. 17 січня 1978 року Василя арештували і віддали до Івано-Франківської обласної психіатричної лікарні. 31 січня його звільнили.

26 лютого 1978 року Василь Січко став членом Української Гельсінкської групи.



Pendant que de gros bureaucrates satisfaits (ambassadeur d'URSS et agents du KGB) accompagnés des représentants du maire de Paris inauguraient le monument à la mémoire de Chévchenko (voir « Rouge » n° 653), une centaine de manifestants ont dénoncé cette mascarade et demandé la libération des prisonniers politiques ukrainiens. Après avoir été chassés brutalement par la police, ils ont poursuivi leur manifestation boulevard Saint-Germain (photo Peyreportage/Rouge).

минулого року дав свої перші плоди на шкоду українцям. Французька преса натякає на те, що сам червоний сатрап Л. Брежнєв у розмові зі старостою Парижа порушив справу пам'ятника. Староста Парижа дозволив поставити пам'ятник, – однак роботи не вільних українців, а якогось офіційного соцреаліста М. Лисенна, який “спотворив не одне перехрестя і площу міста Києва”. /“Ліберасіон”, 24–05/

Обурення українців не знало меж. Французька преса стала одностайно на боці українців. “Ле Котідієн де Парі”, “Ле Парізієн”, “Ле Монд”, “Руж”, “Ліберасіон”, “Ле Канар Аншени”, “Ля Круа”, “Фігаро” – це декілька газет великого тиражу, які подали інформації про перебіг демонстрації, або займали становище проти нахабного поступування Москви.

ФРАНЦУЗЬКА ПРЕСА АТАКУЄ МОСКВУ

Вже самі заголовки французької преси промовисті. Ось деякі з них: “Ле Монд” від 26–ого травня подає так: “Париж над Дніпром”, а в Під–

заголовку "Ганебні святкування", "Ле Руж" від 23-ого "Пам'ятник у Парижі — в'язниці в Україні", "Ліберасіон" з 24-ого травня — "Староста Парижа проти самостійної України", "Ле Котідієн" з 29-ого травня — "Колючий дріт у китиці рож" а "Ле Котідієн дю пегл" ("Народний денник") видрукував довшу статтю під заголовком "Шірак забороняє українцям маніфестувати".

Коментарі французької преси виявилися на висоті. "Щоденник Парижу" (Ле Котідієн де Парі) пише: ". . . мимо всього є приємнішим явищем, навіть хоч це трохи незвичне, побачити, щоб московська влада ставила пам'ятник поетові, радше ніж колючі дроти довкола поетів". Далше йде коментар про долю Шевченка за давніх і новітніх царів, кінчаючи на Сталіні і Брежнєві. Редакційна пояснює своїм читачам, що багато із віршів Шевченка не допускаються у найновіші видання спадщини поета. "Навіть за Сталіна і за останнього царя чисток в його поемах було менше" — додає від себе "Ле Монд" від 24-ого травня. "Шевченко, — продовжує "Ле Котідієн де Парі" не є персону ґрата у пантеоні офіційної белетристики СРСР, навіть коли анальфабюрократи вдають, що охороняють літературу і його особу". І далі — "яке гіпокритство! Знаємо, що 22-ого травня, українці, що не підтримують офіційної екзистенціальної філософії Кремлю сходяться щорозу під його пам'ятником і це вважається антисов'єтською поставою, провокує демонстрації й арешти."

В прикінцевому ствердженні щоденник вважає, що відкриття пам'ятника є "фантастичним перекрученням правди і образою для переслідуваних . . . " .

"Гіпокритство і цинізм советської амбасадри переходять всі межі: чи вони хочуть віддати шану поетові якого вони цензурують і поставити пам'ятник перед церквою, яка заборонена в Україні?" дивується "Ле Монд" (24. травня). І додає: ". . . одначе нас дивує не гіпокритство Брежнєва, а те, що "відлига" дійшла до такого ступеня, що сов'єтська влада може собі дозволити збездієжити пам'ятник поета, релігійні почуття українців, навіть на території міста Парижу, де мимо всього советські танки ще не стоять на постою."

Маскарада московських святкувань і цинізм її поступування були відмічені також у "Ле Руж" під заголовком "Пам'ятник у Парижі" — в'язниці в Україні". Редакційна стаття атакує гіпокритичну маскараду в Парижі, тим часом як в Україні ідуть процеси над людьми, які були включилися в активне дотримання гельсінкських умов".

Довідавшись, що советський амбасадор в Парижі відслонив пам'ятник Поетові "Ле Руж" подає, що Шевченко "обернувся в гробі".

НЕ ДОТРИМАНО СЛОВА

Українці одержали дозвіл демонструвати та в останній хвилині їм заборонено висловлювати в організованій спосіб чуття їхнього обурення на місці відслонення пам'ятника. Велика поліційна потуга — до 1.000 осіб уніформованої і таємної поліції (які і рівно ж кагебістів у французьких уніформах) боронила перед учасниками недозволеної демонстрації доступ до погруддя Поета. Серед 150 учасників демонстрації були й сумівці. Молодь міста Парижу і околиць вийшла на вулицю з плякатами, ланцюгами, а

головно з непримиримістю до політичної штучно витвореної ситуації. "Свобода Україні", "Звільніть Мороза" та інші плякати зносилися при скандуванні кличів у повітря. "Брежнєв фашист і вбивця", "КГБ – Гестапо!", "Београд – маскарад" скандували учасники демонстрації. Із особистостей європейського масштабу можна було помітити письменника Йонеско, молодого філософа Бернарда Леві-Штрауса, і Л. Плюща.

Поліція вжила брутальної сили, щоб відіхати причетних і непричетних перехожих, викликаючи проти себе обурення публічної opinio. Однак це не налякало демонструючих. Вони відступили трохи вбік і далі продовжували скандувати антмосковські кличі.

ВІДСЛОНЕННЯ ПАМ'ЯТНИКА

Едвард Фредрік Дюпонт, заступник старости Парижа, ще ранком взяв участь у службі Божій в наміренні всіх жертв комунізму. Окрім французької делегації на відкритті пам'ятника були амбасадор Червоненко, представник Юнеско, якась невідома особа В. Оснач голова президії "Українського Товариства Дружби і культурного зв'язку з зарубіжними країнами". Окрім представників з советської амбасади були й їхні діти, примушені в святі взяти участь, напевно, щоб надати святкуванню тону невинності. Вони клали в підніжжя пам'ятника по червоній розі. Ще були присутніми на святі "Тріо бандуристок" – яке в пишних народніх строях і на бандурах співали пісні до слів Кобзаря Волі. Справді скажемо, за словами "ЛеМонд" нахабство Москви переходить всі межі.

О. Р.



Ідеологічні Темі

Роман Зварич

ЗА ЯКУ БОРОТЬБУ?

4

Теорія й практика та свідомість української національно-визвольної боротьби

Кожний складник будь-якого суспільства є нерозривно пов'язаний з кожним іншим і, що важливіше, кожний такий нерозчинний складник є безпосередньо та нерозривно зв'язаний з самою суб'єктивною цілістю даного суспільства. Характеристичною ознакою цієї органічної цілості є її особлива "віра", чи "візія" того суспільства, або за висловом великого німецького мислителя, Гегеля, "ідея сама в собі", яка визначає не лише кожне суспільство, але й кожну історичну епоху. Ця "віра" визначає та вирізьблює моральні категорії та пріоритети, які виявляються невичерпними різьбарями духового хребта та скелета будь-якого суспільства і з якого кожна людська істота в тому суспільстві черпає власну, первісну суть свого існування. Щодоля, ця "віра" є вічна, бо вона витворює з себе певні етичні естафети, які в'яжуть всі історичні грані того суспільства в одноцінну, органічну цілість "живих, мертвих і ненароджених" /Бурк та Шевченко/ Отже, ця "віра" є фундаментом традиційної спадщини суспільства

Ця "віра" (ці елементарні, незаступимі вартості) твориться та перетворюється в самому ядрі тотальної боротьби, яка ведеться на всіх царинах життя і свідомості народу. Власне, характеристична суть такої боротьби є її властивий, унікальний принцип, в імені якого сама боротьба ведеться і самий процес боротьби є визначений. Для наших потреб треба нам пізнати цей невловимий принцип нашої визвольної боротьби і тоді визначити його потенційну революційну міць.

Чим більше цей суттєвий принцип знаходиться в стані різкої поляризації з існуючим суспільно-політичним укладом в суспільстві, тим ближче саме боротьба доходить до рівня тотальності. Одночасно, цей принцип, чи ця чиста "революційна" віра, або, за висловом Мороза, це "апостольське горіння" (Серед Снігів) впроваджує в життя конкретні революційні сили, які тоді візьмуть в руки керму самого революційного процесу і, в останній мірі, будуть відповідати за його успішне завершення. Самий принцип революційної боротьби буде сконкретизований в рушній діючій силі революції, яка буде детермінувати зміст та головний предмет революційного процесу.

Ми вже окреслили, що апостол-революціонер, це дійсний політичний мистець. Однак, кожне мистецтво уживає певні інструменти, чи методи в

своїй творчій дії, без яких така творча дія була б неможливою. Творчість маляра без пензля остається лише в абстрактній площині, така абстракція носить в собі безмежний потенціал творчості. Власне, такі інструменти уможливають важливе мистецьке перетворення такої абстрактної творчості в конкретний образ життєвого ідеалу, згідно, очевидно, з розумінням цього ідеалу в очах мисця. З точки зору політичного мистецтва таким важливим творчим інструментом для мистця революції, це насильство. Тут іде мова про насильство в соціо-політичній площині, так як це розумів видатний, сучасний політичний соціолог Чалмерс Джонсон (гляди його книжку "Революціонари чейндж"). Він уважав, що насильство це така акція в соціо-політичній системі, яка доводить або грозить дійти до "дизеквілібріуму", або до суттєвого суспільного розпорошення, де делікатний баланс між первинними цінностями суспільства та конкретною соціо-політичною дійсністю є розхитаний.

Насильство все було супровідним фактором у революції, але, і це треба підкрислити, воно ніколи не було знаменною причиною революції. Ганнаг Арендт висловлюється так: "Можна бути впевненим, що навіть війни, починаючи революції, ніколи не були цілком визначені насильством. Там де насильство панує абсолютно, як наприклад в концтаборах тоталітарних режимів, не тільки закони..., але всі й вся мусять впасти перед ним тишиною. Власне через цю тишину, насильство є лише крайнім феноменом в політичній сфері, тому, що людина, до тієї міри, що вона являється політичною істотою, є наділена силою вислову... Справа в тім, що саме насильство немає здібностей вислову, а не лише, що наша сила вислову є безпорадна коли поставлена перед насильством "(Он революціон, 1963). Отже, революція може лише виправдати насильство, але ніколи його прославляти, тому, що в тому випадку революція перестає бути політичним явищем, а відтак перестане бути революцією. Революція, це явище значно більш відмінне ніж тільки напружена форма масової гістерії.

Насильницькі методи в кожному революційному русі відіграють подвійну роль: поперше, насильство революційної боротьби різко поляризує політичне суспільство на, з одної сторони, діючі сили революційних процесів, разом з їхніми морально-ідейними підвалинами, а з другої сторони мілітарна й політичні сили, і контр-революції.

Таке неповоротне роздвоєння соціо-політичної апаратури саме собою становить мабуть найважливішу, неодмінну умову кожного революційного процесу, і є отже, бодай частинною запорукою його успішного завершення. Подруге, революційне насильство духово та морально очищує ідейність всіх прошарків революційної боротьби, і тим самим, викриває фальшивість принципів підвалин ворожого режиму в цілості не зважаючи на нелегальність (щодо існуючої політичної системи) таких насильницьких метод боротьби. Властиво кожна революція мусить знести репресивну, звироднілу систему легальності самого реакційного брутального режиму, і на місце цього установити нові умовини легальності, які походять із моральних категорій її революційної основи.

Для наших потреб в цьому науковому дослідженні, будемо говорити про таке насильство як революційний "праксіс", або та революційна дія, яка узмістовлює саму ідею, самий боєвий принцип революції. Сама ідея це суше, абстрактне явище; революційний "праксіс" перетворює цю ідею в конкретну дійсність. Кожна революція мусить витворити з себе вищу синтезу теорії та "праксіс" революційної боротьби, щоби заощадити її динамічність на довшу мету.

В такому самому зміслі, Ярослав Стецько, /З. Карбовин/ пише так: "Революція, як органічний спрямований масовий процес, йде за здійснення означених ідей, бажаного масами образу всіх царин життя, не лише як теоретичної проєкції майбутнього, не зв'язаної зі сучасною боротьбою, але як безперервне намагання повсякчасно й на кожному кроці здійснювати вже тепер цей неувяний, а життєвий, відповідний до потреб і прагнення живої людини — ідеал майбутнього. У цьому лежить органічне поєднання програми — мети з визвольним шляхом з революційно визвольною концепцією, і в цьому правильність цієї концепції та життєва виправданість нашої програми — мети, що є мобілізуючою в боротьбі". / "Проблеми стратегії національно-визвольної революції". БУП 10./

Революційне насильство, отже, цей "праксіс", хоронить духову чистоту й безкомпромісову принциповість революційної "візії", яка опісля конкретизується в активній, революційній боротьбі. Джордж Сорель, видатний французький політичний мислитель, присвятив велику частину своєї книжки "Рефлексіон сюр ля віолянс" /1910/, справі політичного насильства. Він уважав, що прояв такого насильства є кінечним для кожного революційного руху, як важливий посередник який забере зпечує кінечну чистоту революційної ідеї.

Революційне насильство, революційний "праксіс", ні на одну мить не допустить до якнайменшого вщухання того "апостольського горіння" /Мороз/, чим характеризується кожний революційний подвиг. Такі насильницькі методи боротьби витворюють дійсну яву в думках ворога про незнищність та непоборність діючих сил революції.

Як маєтсья обминути ситуацію т, зв. терористичної реакції Термідору? /Назва взята з жорстокого періоду Французької Революції 1789р., коли Робесп'єр та його т. зв. Комітет Громадської Безпеки встановили брутальний, терористичний режим в Парижі. / Цей терор можна пояснити як непередбачений вислід надто-лютого насильства революційної боротьби, не зважаючи на те, що загальноохоплюючий клич Французької Революції "ліберте, еґаліте, фрaternіте" (свобода, рівність, братерство) є цілковито протилежний до будь-якої форми репресій, чи терору, /Гляди Брінтон, Кране "Де Анатомі оф Революшен," 1938/. Справа уникання такої жорстокої фази "Термідору" в первісному залежатиме від самого революційного проводу-еліти; до якого ступеня вироблености та вичерпности ця еліта /"ініціативна меншість" за Донцовим/, повно-свідома своїх цілей, розробить ясну й чітку революційну мету, представляючи цю мету в приступній формі ширшим масам народу, а опісля виробить вищу революційну свідомість, яка буде стояти понад насильством, хоч і буде користуватись насильницькими методами в досяганні свого ідеалу майбутнього.

дали буде

Студенти і лівизна

В сучасних політичних і соціальних відносинах чуття моменту та ролю оголеного нерву грають студенти, будучи найбільш відчутливі на кривду і людське страждання. Студенти світу представляють собою силу: самі ЗСА начисляють шість мільйонів університетських студентів, Західня Європа нараховує два і пів мільйона, а більше ніж мільйон студентів знаходиться в Японії. Величезна концентрація студентів в одному місці дає нам образ загрозової латинсько-американської ситуації, де окрім вимог реформи для спільноти появилися підірвні елементи комуністичних і троцькістичних тенденцій. Найбільше спустошень спричинили ліві радикальні угруповання в найбільших світових центрах у ЗСА, в Західній Європі, Мехіко і Японії і це дає нам матеріал до застанови.

Що криється за всіма студенськими революційними системами, що хочуть перевернути, зруйнувати, або замінити існуючий демократичний устрій? Знавець субверсивної техніки вживаної комуністами, канадієць, П. Вальш, подає на цю тему вимовні свідчення.

“У цікавій статті “Новий марксизм інтелектуалів” професор Лоїс пише: “Коли Маркс писав (разом з Енгельсом) Комуністичний Маніфест у 1848 р., і коли він публікував свій “Капітал” у 1867 він уважав, що він дає робітникам науку на яку вони можуть опиратися. Сто літ пізніше його працю робітники індустрій ігнорують натомість марксизм став ідеологією відщеплених інтелектуалів...”

Маркс уважав селян відсталою силою, схованою в “безумності сільського життя”. Століття пізніше Лін Піяо, міністер оборони комуністичного Китаю Мао-цеТунґа проголошує війну села проти міста і закликає селян Азії, Африки й Латинської Америки, щоб вести світ почерез “народну війну” до комунізму. Американські і європейські робітники в очах комуністів підпали під вплив капіталізму.”

Одне із кредо комуністів і всякого роду лівих елементів є підважити демократичний західній устрій і до того вони вживають студентів. Один з провідників заворушень у Західньому Берліні заявив: “Ми не є в заколоті ми є в революції. Всі усталені інституції мають бути знищені.” Очевидно, що мова тут тільки про західні інституції. А чи студенти в так званих соціалістичних країнах намагаються повалити свій усталений лад? На це спеціаліст вишколений в марксистській діалектиці “товариш” Пальм Дуг сказав виразно:

“Чи студенти в соціалістичних країнах домагаються заміни соціалізму капіталізмом? Взагалі ні — студенти в соціалістичних країнах агітують, щоб покращати існуючий соціалістичний порядок і в обороні соціалізму проти загрози уступників капіталізму”. (“Лейбор монті”, Нотатки на місяць, Липень 1968 р.)

Комуністи і їх прихильники почали вживати молодь взагалі і зокрема студентів для поширення й реалізації своїх шкідливих замірів від Першого Кон-

гресу Комуністичної Молоді в Берліні в 1919 р. тоді, коли вони проголосили свою підтримку Третьюму Інтернаціоналові, або Комінтернові, самопроголошеному авангардові комуністичної революції. Цей берлінський інтернаціонал був тісно пов'язаний з організацією старих комуністів, названою "Спартаківцями", що стали ядром комуністичної партії Німеччини. До цих комуністів належали Карл Лібкнехт, Роза Люксембург, Вілі Мунценберг і професор Герберт Маркузе. Вони разом з десяткою других членів комуністичної молоді, поїхали до ССРСР на початку двадцятих років, щоб взяти участь у вишколі саботажу і техніки шпигунства. Декотрі з тих "випускників" пізніше прославилися своєю катівською роботою і принесли чимало шкоди світові, як наприклад Рихард Зорге, Гергарт Ейзлер і другі.....Вони стали "героями" для нової лівиці і фігурують на листі примусової лектури побіч творів Че Гевари, Мао-це-Тунга, Франц Фанон, Режі Дебре і ін. Найбільш улюбленою лектурою квебекських терористів, за почутими твердженнями є "Підручник про збройне Повстання" Гайнца Ноймана, що заступив Че Гевари "Війну герілли". Це є ознакою, що підручники, які описують міську війну герілли (Нойман описує повстання у Рівалі, Гамбургу, Кантоні, Шангаю) а не про геріллю у відкритих місцевостях, є більш популярні у студентських активістів, головню у Об'єднанні Чорних Студентів і Квебекських Членів Студентської Спілки. Перший секретар "Студентів за Демократичну Спільноту" — Греґ Кальверт відкрито чванився, що "вони активно організують підрив.....намагаючись створити силу герілли у міському середовищі."

Аналіза й перегляд активності членів комуністичної молоді Інтернаціоналу у двадцятих і тридцятих роках вказує, що більшість цих червоних "активістів" були вживані більше для терору Сталіна і апарату шпіонажу ніж для побудови клітин студентських організацій, для сповнення ленінського заохочування "полонити уми студентів-інтелектуалів." Згадати б лише такі імена як Филбі, Бургесс і Маклін, які увійшли у "Форей Офис" або до БІБІСІ замість стати студентськими організаторами. Публічну опінію було легко обдурити: Артур Кустлер продукував Інтернаціональні Комітети, Конґреси і Рухи так як магик продукує зайців і кожна з створених ним організацій мала у своїх рядах дуже знаних достойників, починаючи від англійського панства, і кінчаючи на американських відомих журналістах.

У своїй книжці "Таємні комуністичні агенти, які змінили хід історії" Патрик Вальш, аналіст підривних рухів, пише: "...комунізм вважає спосібних для виконання своїх завдань мужчин і жінок, які чуються вищими від своєї спільноти. Один з колишніх членів, "Королівської Кінної Поліції" комісар Клиффорд В. Гарвісон, у своїй книжці "Кіннотчики" оповідає про свої пригоди, як один з чинників у ключевій позиції при виявленні Ґузенком шпигунської сітки у 1946-ому році. Він описує допит найвищих вишколених університетом службовців замішаних у шпигунській сітці. Він дійшов до висновку, що ці канадці, що зраджують свою країну були не "за" комунізмом, але "проти" певних аспектів нашої системи. Він рівно ж сказав, що більшість з них посідала "інтелектуальну ароґантність" через яку вони вважали, що їхня думка стоїть вище від думки других. І тому їх лєґко було втягнути в зраду."

Ця ароґантність характеризує величезною мірою школи та університети. Гарвард і престижевий Лондон Скул оф Економикс не уникнули тієї пошесті і впливу лівих груп.

Великим ворогом розвитку суспільності є моральний саботаж, застосований для того, щоб підмінювати націю, або країну. Моральний саботаж протилежний до саботажу фізичного. На симпозіумі, про комунізм генерал-майор Г. Ван ден Берг висловився в наступний спосіб:

“Я вже перестерігав, що підривання моральних, або духових вартостей продовжується безжарно і буде посилене в будучому. Моральний саботаж включає більші небезпеки ніж фізичний підрив Вільного Світу. Небезпека морального підриву полягає якраз в тому, що воно не так раптово шокує як фізичний підрив, не струсне апатією нашого народу і не викличе їхнього спротиву. Моральний саботаж підриває і послаблює Націю і духовий рівень до тієї міри, що вона не зможе протистояти фізичній різні комуністів і мов перезріле яблуко впаде в їхні руки. Отже, інтелектуал-комуніст має можливість легко вплинути на розстроєну молодь, яка шукає пригод.

“Стратегія, тактика і методи, які комуніст пристосовує до обставин, залежать від того, що відповідає моментові. Немає мови про якісь моральні зобов'язання, або місця на якісь сантименти. Головним девізом цієї війни це “ганебно втікати від сильного і безсовісно винищувати слабіну”. Так висловлювався Брам Фішер, ще коротко перед своїм арештом.

Тут варта навести рядки з комуністичної італійської публікації “Чінема” у якій йде мова про порнографію, безсоромні речі, гомосексуалізм, лесбійські прояви, тепер такі модні в “культурі” Заходу. Комуністичний видавець коментує: “Фільмова і театральна продукції це дійсно буржуазний феномен. Буржуазія досягла прикінцевої свого падіння і показує свою притаманну гнилість тоді, коли відмовляються від відповідальності за цей стан. Ми, комуністи, заінтересовані в заохочуванні цього типу продукції. Наша технічна політика полягає в обороні якого-небудь підприємства, що є порнографічне ...навіть більше, в обороні її'єс що їх виставляють, з тенденцією знайти вироку для гомосексуалізму.”

Жері Рубін, комуніст, коментатор “Нової Лівизни” признає відкрито, що різного роду дрогування, секс і порнографія входять в рахунок філософії Нової Лівизни. “Ми знайшли комбінацію молоді, музики, сексу, дрогів і бунту зі зрадою — а це є комбінація, яку важко побити... Що є на потребу, це нова генерація порушників спокою, нова генерація людей, які є примхливі, дурні, ірраціональні, сексуальні, злі, нерелігійні, дитинячі і божевільні. Люди, що палять їхню посвідку позову до війська, люди, що дурманяють молодь музикою, куренням “трави” і Л.С.Д. . Люди, що гордо месуть прапори В'єтконгу, люди, що вживають вульгарні вислови в публічних мас-медіях. Підривай! Це завдання кожної молодої людини”.

І ця тенденція часто пов'язана з анархістичними нахилами. Тому часто поруч комуністичного прапора в руках збунтованої молоді майоріє чорний прапор анархізму. А це було видно в демонстраціях 68-ого року, які мов саранча, поширились по більших містах великих країн.

Для нас ревелюції П. Вальша не є нічим новим, бо ми маємо 60 років практики комуністичної субверсії на власній шкурі. Для Заходу, однак, міродатним є це, що вони самі досвідчать в безпосередній зустрічі з ідеологією розкладу на практиці. Це повинно бути також пересторогою для наших збаламучених одиниць, в ролі експериментальних щурів.

Поезія · Проза

ІВАН СВІТЛИЧНИЙ уродженець Луганщини, найбільш висуненої на схід і на русифікацію української землі.

Прийшов він на світ у 1929 р., а в 1962 р. закінчив філологічний факультет Харківського університету. Працював деякий час в словниковому відділі Інституту мовознавства Академії Наук УРСР та був науковим співробітником Інституту літератури АН УРСР і відповідальним секретарем журналу “Радянське літературознавство”. Праця його в тих інституціях тривала несповна 3 роки, до його арешту в 1965 р. Виявилося, що І. Світличний став душею українського літературного відродження початку шістдесятих років поряд з І. Дзюбою, Є. Сверстюком, В. Симоненком Л. Костенко і ін. Це й довело до його арештування і безперервного переслідування, коли вийшов на волю, щоб відтак знова потрапити в тюрму 12-го січня 1972 р. в числі чого одержав 7 літ концлагерів і 5 літ заслання.

Іван Світличний — це передовсім літературний критик великого формату, який ставив собі за завдання вивести українську літературу з її підрядного до московської положення і надати їй характеру окремішності з полетом у світові масштаби. Це й не подобалося можновладцям і він був позбавлений можливостей публічного творчого самовиявлення.



Загнаний у підпілля, він не переставав творити. Тепер його твори пішли в рух по руках і поповнювали самвидавні матеріали. В поетичній творчості І. Світличний виявив свій високий інтелектуальний рівень і тому в нього мало ліричних віршів, а більше філософсько-суспільних ідей вбраних в форму вірша. Для цього зокрема підходить найкраще форма сонету, що своєю лаконічністю і обмеженістю рядками примушиє автора числитись з кожним словом, щоб в короткому сказати багато.

“Тратовані Сонети” з яких тут декілька репродукуємо є саме дзеркалом душі і творчої сили І. Світличного, що в умовах жорсткої дійсності видобуває з себе жемчуги думки і слова, які гідні Нащадка свободолобної і нескоримої Нації. Збірка поезій появилася в 1977 р. у В-ві “Сучасність” під редакцією І. Кошелівця з мистецьким оформленням Л. Гуцалюка. стор. 116.

ОК

ШМОН

Шукайте і знайдете.
(святе Письмо)

Стою — як мати народила:
Без трусиків, без панталон.
Точнісенько, як Аполлон,
Безлиплий. А сержант без миля
Поліз у рот, у афедрон.
Пильнує, стерво, щоб бацяля
Антирежимности не звила
Гнізда крамоли. Шмон є шмон.
Сержант шмонає по порядку
І кожну латку, кожну складку,
І кожен рубчик, кожен шов,
Штани, труси, матню, калоші,
Немов — пардон — шукає воші,
Та чорта пухлого знайшов.

ВІДЧАЙ

І я подумаю, що в світі все мана
І на землі ніде нема святині.

Леся Українка

Мов шашіль, точить думка підла:
“Весь світ — марнота і мана.
Шпана чи лицар — честь одна:
Гризуться всі за пайку їдла!
І відцуррається жона,
І друг продасть за копу срібла.
Весь світ гармонії і світла
Не вартій мерзлого лайна“.
Ніде ні святощів, ні свята...
Душа заскямлить, з тями стята.
Та, Господи, не доведи
— З розпуки, з відчаю, зі страху —
Покласти честь свою на плаху?
Вже краще голову клади.

ЖАЛІСНИЙ СОНЕТ

Умій суддю свого жаліти,
Тяжкі гріхи йому прости,
Таж він людина, як і ти;
У нього дома жінка, діти.
Їм треба грошей принести,
І треба — ніде правди діти —
З лайна собачого зуміти
Державний злочин довести.
Хотів би ти в тій шкурі бути?
В дузу свій горб і совість гнути?
Собача доля! Зрозумій
І не топчи багно в болото,
Жалій суддю свого, достоту
Як ми жаліємо повій.

СОНЕТ ВДЯЧНОСТИ

Не нарікаю ні на кого...

Т. Шевченко

*Я не клену своїй долі,
Хоч кожен день мені взнаки.
І мене мене: гне боки
І перемелює поволи
Мої надії і роки.
Що буде з того? Кремінь волі?
Чи слива і квіління кволі?
Що — хліб святій чи глевтяки?
Щось буде. Буде щось. А — буде!
Ні сліз, ні ремства, ні огуди
Ні роздратовання, ні зла...
І слава Бæу, що сподобив
Мене для гарту і для проби,
На згин, на спротив і на злам.*

МОЯ СВОБОДА

Дайте мені свободу

Або дайте мені вмерти.

*Свободу не втікати з бою,
Свободу чесності в бою,
Любити те, що сам люблю,
А не підказане тобою.
Свободу за любов мою
Хоч і накласти головою,
А бути все ж самим собою
Не проміняю на твою,
Ліврейську, жебрану, ледачу,
Вертку, заляпану, як здачу,
Свободу хама й холоця.
Несу свободу в суд, за ґрати,
Мого від мене не забрати
І здохну, а вона — моя.*

В. СТУСОВІ

Т. Шевченко

*Коли твій вистражданий злочин,
Твоя окрадена любов,
Тоді нехай в чаду обмов
Ганьблять тебе ганьбою збочень,
Відступництва, і зрад, і змов, —
Той чорний суд тобі ні по чім.
І ти в пусті й холодні очі,
Як в прірву, глянеш знов і знов,
І будуть глузи, глум, погорда —
Тобі найвища нагорода, —
І ти на проби й гарт готов,
Ти скрізь Мордовії й Сибіри
Нестимеш гордо світло віри
В свою незраджену любов.*

СВЕРСТЮКОВІ

*Євгене! Де ти там, Євгене?
Агов, сусіде! Озовись!
Якщо не в двері, то як мисль
По древу, крізь вікно й до мене,
Що варта? Пльонь і одвернись.
Зневаж її. То ж — гідь, гієни,
То не для тебе й не для мене.
Вона — мана. То ж не барись.
Є тост для прип'ятського Мао:
"Сто тисяч років". Га! Немало.
Я все, що ниспослав Господь
(Та Льоля), все на стіл виймаю,
На стіл... А столу ж і немає...
Нічого. Все одно приходь.*

ЕПТАФІЯ (ЗІНІ ФРАНКО)

*Минули захват і завзяття,
Надхнення, самозабуття,
І грім не вдарив до пуття,
А на ганьбовище-розп'яття
Ти кинула своє життя.
І душу гвалтом рвуть на шмаття,
Самопокайні прокляття,
Самопрокльонні каяття.
Але минає все. Осяде
І вицухне пристрасть і досада,
Образа й гнів, розтужа й лютъ.
Та тільки не воскресне впала
Душа: ти в неї наплювала,
А інші звикли й теж плюють.*

ТАРАС БУЛЬБА

*Ти чуєш, сину? Україну
Плюндрує чорна татарва,
А ми — хоч не рости трава.
Ми, патріоти, слиним слину:
Аби, мовляв, була жива.
Сутуж, та треба — чуєш Сину!
(На час!) зігнути (трохи!) спину,
Щоб не злетіла голова.
А там... там ще буде видно.
І гнеться потурчанське бидло.
Нездалих предків кленучи,
У яничари пруть, ягнята.
І нікому меча підняти...
Ти чуєш, сину? Не мовчи.*

ШЕСТИДЕСЯТНИКИ

В першій статті була мова про “неоклясиків” — поетів “Розстріляного відродження” 20-тих років, що творили в часі Визвольних змагань і Самостійности України 1917 – 20 рр. та декілька років пізніше. Сьогодні пишемо про “Шестидесятників”, які виникли 40 років пізніше, у 1960-тих роках, у часі короткої “відлиги” після смерті Сталіна.

Розглянемо, чи існує поміж цими групами якийсь зв'язок, якісь подібності, чи розбіжності. У кожній літературі бувають взаємопов'язання поміж різними течіями й поколіннями, але як вони могли втриматися у підсоветській Україні, коли москалі карають навіть за читання українських класиків — ось питання для розв'язки і вияснення.

Проте, вияснення досить просте: адже ж не можна вбити духа нації, не можна вимазати з пам'яті учасників подій, що передаються наступним поколінням, і не можна погасити в нащадків зацікавлення до минулого свого народу, його історії й культури.

Вистачило сповідної “відлиги” за Хрущова, щоб, мов той мітичний фенікс, вдруге у XX-ому віці, “вибухла” українська курльтура у своїй величі й красі. Наче з небуття виринають молоді поети, появляються прозаїки, і зразу за ними слідують критичні оцінки молодих літературознавців. Вони відважно повертаються до різних “табу” /заборон/: по-новому характеризують Григора Сковороду як “Перший розум наш” /І. Дзюба/, повертаються до Котляревського й його вбивчого сміху в “Іван Котляревський сміється” /Є. Сверстюк/, чи навіть до Переяславської угоди, розглядаючи, чи було це “Приєднання чи воз'єднання” /М. Браїчевський/.

Більше того: молоді вчені домагаються “реабілітації” чільних постатей “Розстріляного відродження”. Пишуть про театр Леся Курбаса, розцінюють драматургію Миколи Куліша, підносять заслуги “Неоклясиків” — друкуючи ці твори здебільша за кордонами України, як наприклад Євген Сверстюк про Миколу Зерова у статті “Гострої розпуки гострий біль” (“Дукля” ч. 6.1967 — Чехословачина), повертаються до раннього Тичини.

Таке ж пошвавлення проявляється і в інших ділянках: малярі творять модерні картини, група київських малярів виконує величний вітраж “Тарас Шевченко” і призначає його для київського університету його ж імені, співуча молодь гуртується у хорі “Гомін” та виконує українські історичні пісні, без обов'язкових московських “частушок”.

Як бачимо, — зв'язок між літературними поколіннями не тільки не розірвався сталінським терором, але незважаючи на нього став надхненням для нової, модерної й високоякісної творчости “Шестидесятників”.

Що ж до подібностей чи розбіжностей, то перше, що впадає в очі при читанні нових творів — це висока освіта й начитаня світовою літературою у “Шестидесятників”. Через це у них слідно більше роздуму ніж почувань, та філософської глибини ніж сентиментального ліризму.

Пояснення тут теж просте: коли у 20-их роках у літературу йшли недавні вояки, яких війна й революція вирвали зі шкільної лавки, а то й т.зв. “висуванці” без школи й освіти, хоч не без таланту, — то серед “Шестидесятників” таких “спонтанних” поетів уже немає. Це все інтелігентні люди з високою освітою та великим багажем знання, до того ж наділені, як їхні попередники, великою талановитістю.

Ні першим, ні другим не бракувало патріотизму, проте, саме в тому відношенні помічуємо найбільшу різницю. Молодь 20-их років мала ще, або тільки вдавала, що має, якусь віру у большевицькі гасла про майбутній соціяльний “рай” та про справжню “федерацію” національних республік. Тому їхнє українське “національне” погоджувалося до деякої міри з московським “соціяльним”. Все ж таки їхня творчість, хоч і не звучала фальшиво, проте мусіла бути дуже обережна, сповнена таємничністю, загадковістю, недоговореністю, — саме цих прикмет, які високо цінються у модерних літературах. Це вже не були повісті 19-го століття, коли все було ясне “як на долоні”, це були твори, які вимагали знання обставин і розуміння “Езопової мови” тогочасних письменників.

На доказ, як можна помилитися при оцінці такого твору, слід згадати відому драматичну сценку Миколи Хвильового “Я — романтика”. У ній показаний трагічний момент у житті українського комуніста, якого москалі силують вбити рідну матір. Це приголомшливий твір, вартий перекладу на світові мови, проте знайшлися “критики”, які звинуватили самого Хвильового у матеробивстві! * . . З посеред “Розстріляного відродження” тільки єдині “Неоклясики” поставилися до большевицької дійсности “суб спеціє етернітатіс” /з погляду вічности/, як до переходового явища й тому їхні твори майже зовсім не відбивали тогочасного злободення, за винятком вмілого перенесення подій в античну клясику, незрозумілу примітивним наглядачам над літературою.

Зовсім інакше поставилися “Шестидесятники” до підмосковської дійсности в Україні. Свідомі її колоніяльного становища, вони не вірили у ніякі московські “лозунги” й глушливо викривали їхню наївну довірливість у ці фальшиві гасла та пізнішу підкореність терорів і страхові за власну шкуру — зрештою не без причини, — і врешті за знівечення їхніх талантів писанням про колгоспні свині та за вихвалювання московської компартії.

“Шестидесятники” бажали прислужитися українській справі не гаслами і кличами, але високою якістю української літератури й науки, творючи шедеври модерної п’езії, подивугідно роздумуючи над літературними явищами і безпощадно критикуючи все позалітературне. Така їхня настанова дала нам десятки поетичних збірок, та книжки і збірники

прози, статей і есеїв, — які продісталися на еміграцію, то ж не знати їх нашої молоді — просто сором. Вони ж бо необхідні для розуміння цих процесів в Україні, яких уже не завернути, й які матимуть велике значення для майбутніх подій.

Чи треба казати, що цей новий “вибух” українського вільного слова, пісні чи картини, — знову на смерть налякав москалів, так само, як і за відродження 20-их років? Це ж, на жаль, не вперше Україна зазнає розгрому своїх чільних діячів, разом із їхніми творами! Коли москалі отряслися після хвиливого “шоку” від розкриття їхніх злочинів за Сталіна, — вони почавши з 1965 р., кинулися знову ув’язнювати й переслідувати українців, винищувати їхню творчість, палити бібліотеки й архіви. Вони розігнали хор “Гомін”, а його диригента переслідують і досі, творців вітражу “Шевченко” — Опанаса Заливаха й товаришів, засилають у північні табори, а визначну малярку і співторця вітражу Аллу Горську — підступно вбивають. Сам же твір розбивають і нищать на очах мешканців Києва, безсильних обстояти зневажену національну гідність.

Переслідування “Шестидесятників” та їхніх послідовників, що пішли в сотні й тисячі борців за волю, досягнуло свого вершка 1972 р. коли розігрався справжній погром української інтелігенції у всіх містах України. Він триває до нинішнього дня, проте діяльність “Шестидесятників” зродила нових вільнолюбних поетів “Семидесятників” і нові тисячі борців, готових на муки і смерть за Україну. І в цьому велика заслуга “перших хоробрих” ім’я яких — “Шестидесятники”.

Коротка стаття не дозволяє проілюструвати все сказане творами таких світочів української модерної літератури як Ліна Костенко, Василь Симоненко, Ігор Калинець, Василь Стус та багато інших, чи таких учених-мислителів як Валентин Мороз, Іван Світличний, Євген Сверстюк, Іван Дзюба та інші, яких прізвищ і творів ми ще не знаємо, бо ж дорога українським культуро-творцям — не так, як москалям; — з валізами повними рукописів, на Захід. Наші мандрують без відібраних і знищених творів, — у далекий і дикий сибірський схід.

Проте декілька уривків, деяких творів найвідоміших авторів мусимо подати для спільного звеличання і спогаду про цих “Перших Хоробрих”.

Здається немає нікого з української молоді, хто не знавби двовірша Василя Симоненка:

*з “Лебедів материнства”:
Можна все на світі вибирати, сину,
Вибирати не можна тільки Батьківщину.*

Теж саме із його загальновідомою поезією “Задивляюсь у твої зіниці” де такий знаменний двовірш:

*Хай мовчать Америки й Росії
Коли я з тобою говорю.*

Й ось з цим саме двовіршем трапилася така історія: коли Симоненко, разом із Вінграновським, виступали у Черкаському Педагогічному інституті, — якийсь донощик підсунув йому карточку зі запитанням: “Яку це ви самостійну Україну маєте на увазі коли пишете “хай мовчать Америки

й Росії"? На це поет спокійно відповів: "У мене Україна одна. Якщо автор запитання знає другу — хай скаже. Будемо вибирати."

Цю історію розказав **Євген Сверстюк** у Київському Медичному інституті, у грудні 1963 р. на вечорі пам'яті **Василя Симоненка**. Його промова появилася згодом у самвидаві під назвою "Симоненко — ідея". Як відомо, Симоненка вже давно викляли москалі й його творів не друкують.

Такої ж долі зазнали й одна з перших "Шестидесятників" **Ліна Костенко**. Бо й якже ж могли їй простити москалі висміювання офіційних "поетів" — вислужників, ось хоча б у такій мініатюрі. /У жадобі ідейної висі/:

*Бідні лицарі кон'юнктури!
Ви ж забули істину просту,
Що найвищі у світі котурни
Не замінять власного зросту.*

Ще гірше розгнівала москалів поетка коли згадала Шевченка й надала своїй іронії патріотичного змісту в поезії /Кобзар співав/:

*Кобзар співав у пустелі Кос-Аралу,
У казематах батюшки царя.
Кайдани, шаленіючи, бряжчали,
щоб заглушити пісню Кобзаря.*

*А пісня наростала у засланні.
А пісня ґрати розбивала вщент . . .
Правдивій пісні — передзвін кайданів,
То тільки звичний акомпанімент.*

В'язницю і заслання призначили москалі **Ігореві Калинцеві** за те, що посмів згадувати "Золотий тік у Крилосі" і княжий "Галич", а в ньому такі рядки:

*У румовищах, поміж череп'ям дзбанків,
мечами і пряслами, що знаходимо щоденно,
нап'їткали невідомої діви останки
з націльником — золотою діядемою.*

Із Калинцем теж трапилася історія: "професор" львівського університету **Васілій Любчик** спалив картини українського маляра **Холодного** та порозбивав світової слави скульптури **Архипенка**. На це обурився **Калинець** і написав вірша "Васілій Любчик" та зілюстрував його порожніми рамами до картин **Петра Холодного**. Ось стрічка з цього вірша:

*Бувало пустимо півня під Холодного безсмертя,
лопоче з полотна на полотно червоний . . .
Архипенко й той у наших руках меркне,
бо коли з глини, вертайся в глиняне лоно.*

Щоб зачитувати наших молодих мислителів і філософів, слід звернутися у першу чергу до **Валентина Мороза**, кожна фраза якого це глибока сентенція, яка годиться для золотого напису. Його крилату

фразу про "бумеранг", якого закинули Україні москалі, але який повернеться до них страшним ударом – відома кожному. У всіх його есеях подібні вислови й окремі слова – точно визначають колоніальне становище України. Проте найдошкульніший для москалів його твір, – за який, у першу чергу, засудили його на 14 років позбавлення волі, це безумовно "Мойсей і Датан". У ньому що не стрічка – то золоті слова, які й передамо у скороченні:

"Викиньте на смітник ваші "прогресивні" схеми, розмальовані рожевою фарбою. І тоді ви побачите найвеличніше в світі явище . . . – марш нації через історію . . . Страшно вмирати . . . а найстрашніше мабуть тоді, як нема за що вмерти . . . Нація може жити тільки тоді, коли є люди готові за неї вмерти." А далі Мороз наводить слова москаля – шовініста Каткова, /з 19 ст./ який "любить Україну" але повчає, що "любов до неї не сміє протиставитися інтересам /московського/ "атеїстичества". І Мороз додає від себе: "Катков, як бачите теж любить Україну. Страшна це любов. Це обійми спрута. Краще вже родезійський расизм . . . Чорним родезійцям не загрожує асиміляція – білі з ними асимілюватися не хочуть. Не люблять їх. Як я хочу, щоб Катков і його нащадки ненавиділи нас, українців!" Святі слова Валентина Мороза!

Літературний критик **Іван Світличний** наразився москалям, у ст. "У поетичнім космосі" м. ін. і цим, прикро позначився на . . . наших талантах . . . Найбільше постраждала наша поезія від того духу самозаспокоєності, риторичності . . . дноманітності, безликости . . . будьякий потяг до оригінальності нерідко видавався за нескромність суб'єктивізм і які завгодно моральні і політичні гріхи." А далі він згадав іронічно, але приховано зламано-Тичину –/ "який уже на кінець тридцятих років пройшов великий шлях від складного "В космічному оркестрі", до популярно простих "Пісні про трактористку". І Світличний пояснює: Отже, не вояка простота – то вже й благо, не всяка складність – то вже й зло. І не всяка простота природна, не всяка складність штучна. А якщо мати на увазі сучасну нашу поезію, спрощувану часто до примітиву, то мені здається: краще вже надмірна складність, ніж пустопорожня "простота". Ну й чи ж не покарати такого одчайдуха багаторічними муками у концтаборі?

Літературознавець і критик **Іван Дзюба** чи не найбільше досолив москалям своїм епохальним твором "Інтернаціоналізм чи русифікація", але на початку його творчості появлялися теж його блискучі критичні статті, у яких він давав напрям молодим поетам. На літературних обговореннях молоді поезії він наприклад, говорив таке: "Треба вчитися на всіх багатствах, які створило людство, але, безперечно, в першу чергу вчитися на традиціях своєї літератури. На традиціях, наприклад, Стефаника, Лесі Українки, Франка . . . потрібні нам зараз стефаниківська стриманість, внутрішній драматизм . . . а не сентиментальний ідеалізм, який добре вже остогид." Він перший вимагав пам'ятника в Бабиному яру для жертв. Отже й розгорілася нагінка, що довела його до "покароту".

Зовсім окремо слід поставити твір **Михайла Осадчого** "Більмо". Написаний перед "Гулаг-ом" Солженіцина, він перевищує його теж мистецькою формою. Ця розповідь про в'язничні переживання читається як захоплюючий роман і водночас як цінний документ московських тортур і української Голготи. Не диво, що "Більмо" появилoся майже рівночасно трьома мовами: українській, французькій і англійській. Прочитуємо коротенький уривок:

"Я був столом, маленьким і неповоротним, якому не можуть знайти місця. Мене хпали голіруч і спішно кудись пхали поперед себе, потому нагально вертали назад і знову пересували на нове місце. Коридор, кабінети, коридор . . . Замерехтіло перед очима і все попливло: і долівка і стеля. Попереінакшувалися і люди і лица: здавалося, мене загорнули у сувій матерії і покатулили підлогою. Штовхали ногами і згори злісно бубнів чийсь докірливий голос:

— Чого тобі бракувало? Молодий, захистив дисертацію, тільки б жити.

— Брикало курчатко? Добрикалося! Ех, ти ж суко . . .

— Що я ? — силувався зачепитися за щось і не міг. Катувь, катуль. І спирався, я хотів бути впертий, як слон, але геть знесилів і лише безпорадно шепотів: Що я? Що я? . . .

— А чи знаєш ти, кандидатику, що на твоїй машинці друкувалися тисячі листівок? . . . Не признаєшся? Змусимо! Ще й як змусимо! Не такі ще були поважні кралі й ті падали навколішки й слізно благали помилування. Не те, що ти, паршиве г . . . !" /непристойна московська лайна/.

На цьому й закінчимо цей, далеко неповний, радше фрагментарний, огляд творчості і мистецької та політичної настанови "Шестидесятників". Якщо цей огляд заохотить кого до прочитання цих самвидавних творів, які передісталися на еміґрацію, — то він не пожалує ні часу, ні гроша, щоб собі їх засвоїти. А нагородою йому буде справжня мистецька насолода.

БІБЛІОГРАФІЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

1. *Панорама найновішої літератури в УРСР*, вид. Сучасність, Мюнхен 1974
2. Іван Кошелівець: *Сучасна література в УРСР*, вид. Пролог, Нью Йорк 1964
3. *Широкое море України*, вид. Смолоскип, ПУДФ, париж-Балтимор 1972
4. Василь Симоненко: *Берег чекань*, вид. Пролог, Нью Йорк 1965
5. Ліна Костенко: *Поезії*, вид. Смолоскип, Париж-Балтимор-Торонто 1967
6. Осип Зінкевич: *З генерації новаторів*, вид. Смолоскип, Балтимор-Торонто 1967
7. Валентин Мороз: *Есеї, листи й документи*, вид. Сучасність, Мюнхен 1975
8. Валентин Мороз: *Бумеранг* вид. Смолоскип, Париж-Балтимор-Торонто 1974
9. В'ячеслав Чорновіл: *Лихо з розуму*, а. вид. ПУДФ, Париж 1967
- б. Бібліотека "Вільна думка", Париж 1967
10. Євген Свєрсток: *Собор у риштовані*, ПУДФ-Смолоскип, Париж 1970
11. Василь Голобородько: *Летюче віконце*, вид. ПУДФ-Смолоскип, Париж 1970
12. Василь Стус: *Зимові дерева*, вид. Література і мистецтво, Брюссель 1970
13. Ігор Калинець: *Поезії з України*, вид. Література і мистецтво, Брюссель 1970
14. Михайло Осадчий: *Більмо*, вид. Українська видавнича спілка, Лондон 1972
15. *Крик з могил*, Захальвні вірші з України, вид. Смолоскип, Париж-Балтимор-Торонто. 1969

Наука · Культура · Мистецтво

КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

закінчення

Борис Антоненко-Давидович

Ч А С Т К И

Лише, тільки, лиш, лишень

Дехто з сучасних журналістів і молодих письменників так уподобав слово *лише*, що забув про близьке *тільки* і, нехтуючи навіть стилістичні вимоги, раз у раз тулить це *лише*, як в оцій фразі: «Він помітив їх *лише* тоді, як вони вибігли на узлісся; *лише* в одного з них теліпався за спиною автомат».

Істотної різниці між словами *тільки* й *лише* (або *лиш*) нема, але не треба збіднювати мову й користуватись завжди тільки одним словом. Наша клясика й народне мовлення не дають переваги якомусь одному, а, в міру потреби користуються обома словами: «*Тільки* тоді і полегша, як нишком заплачу» (І. Котляревський); «Хотів говорити і не міг. *Лише* дивився» (М. Коцюбинський); «Усі дівки прийшли води набирати, *лиш* моєї милої не пускає мати» (пісня).

Близькою за звучанням, а інколи й значенням до слова *лише* (*лиш*) є частка *лишень*: «Всі, хто *лишень* міг, утікали в поле або в ліс» (М. Коцюбинський). Але здебільшого ця частка стоїть з дієсловом у наказовому способі й відповідає російській частці *-ка* (*смотри-ка*, *скажи-ка*): «Стривай *лишень*! Чи чуєш? Щось плаче за ворітьми» (Т. Шевченко); «Куди вам! Підіть *лишень* умийтесь!» (М. Номис). Оскільки для першого значення цієї частки є аж три синоніми, краще користуватися нею тільки в її другому значенні: «Дай *лишень* прикурити»; «скажи *лишень*, де ти вчора була?»

Не то, не то – чи то, чи...

Часто трапляється помилка навіть у сучасних художніх творах типу: «*Не то* справді хотів спати, *не то* тільки удавав, що хоче». Такого вислову нема в українській мові – його механічно перенесено з російської, де цілком природно звучить фраза: «*Не то* дійствительно, хотел спать, *не то* делал вид, что хочется». По-українському відповідником російського вислову *не то – не то* буде *чи то – чи*, наприклад: «*Чи то* так сонечко сяяло, *чи* так мені чого було! Мені так любо, любо стало» (Т. Шевченко); «Один з таких *чи то* каменюк, *чи то* маленьких скель стирчала тільки за метр від берега» (Ю. Шовкоплас).

Отже, й у фразі, наведеній на початку, треба було написати: «*Чи то*, справді, хотів спати, *чи* тільки вдавав, що хоче».

Не бійсь – надісь, мабуть, певно

«*Не бійсь*, уже хильнув десь зранку?» – пише автор оригінального оповідання й думає, що він висловивсь по-українському. Простий український читач, якщо він не гаразд знає російську мову, де трапляється частка *небось*, може й не добрати глузду у вислові *не бійсь*, бо українською мовою такий вислів означає тільки заперечення з дієсловом у прямому значенні: «*Не бійсь*, Ольга, нічого, все буде добре!»

Відповідниками російської частки *небось* маємо в українській мові частку *надісь* («Люди дивуються, що я весела: *надісь*, горя-біди не знала». – М. Вовчок), прислівники *мабуть* («Скулився як! *Мабуть*, уже змерз, як той цуцик?» – із живих уст) і *певно* («Уже, *певно*, візьме її за себе». – Г. Квітка-Оснів'яненко).

З цього видно, що й авторові оповідання треба було написати: «*Надісь* (або – *мабуть* чи *певно*), уже хильнув десь зранку».

Ні-ні та й... – гляди та й... коли-не-коли

«*Ні-ні та й* піде на базар щось продати», – читаємо в одному перекладі з художньої літератури, а інколи такий самий вислів бачимо й в оригінальній українській сучасній літературі: «*Ні-ні та й* вип'є чарчину, а тоді – другу, третю... і пустився чоловік берега». У кого є чуття мови, – а воно буває й природжене й вироблене внаслідок самовдосконалення, – той зразу відчує буквалістичність перекладу й неприродність вислову *ні-ні* в контексті українського твору: його скальковано з російського вислову типу: «*Нет-нет да и* соврет опять».

Заперечення *ні* в українській мові може бути повторене тільки для того, щоб передати особливо піднесений емоційний стан людини, наприклад: «*Ні, ні* не хочу цього! Не дам згоди на це!» Там же, де треба передати російський вислів «*нет-нет да и...*», є інші українські відповідники: *гляди* («То не хотів їхати, а то, *гляди*, вже й у дорогу зібрався». – з живих уст), *коли-не коли* («Артем на заводі. *Коли і-не-коли* провідає матір». – А. Головка). Повторення дієслова з запереченням може також відповідати наведеному російському вислову: «*Не йде, не йде* та й прийде стовбичити цілий день» (із живих уст).

Отож, і в перших помилкових фразах слід було б написати: «*Коли-неколи* та й піде на базар», – або: «*Гляди*, й піде на базар»; «*Не п'є, не п'є* та й вип'є чарчину, а тоді – другу, третю...»

ВИГУКИ

**Їй-право, далебі,
справді ж, справді ж бо,
бігме, таки так**

Відповідно до російських вигуків *ей-ей*, *ей-же-ей* є чимало українських слів, але останнім часом багато авторів і промовців уподобало провінціалізм *їй-право*; *»їй-право*, я нічого не знав».

Цей вислів помітно витискує такі відомі здавна слова, як *далебі* (*»Далебі, не знаю, що й діяти»*. — І. Нечуй-Левицький), *справді ж* (*»Справді ж, нічого не знаю»*. — з живих уст), *справді ж бо* (*»Нажу ж вам, справді ж бо, нічого не чув і не бачив»*, — із живих уст), *бігме* (*»Бігме, я не брав твоєї сокири»*. — Словник за редакцією А. Кримського), *таки так* (*»Таки так, не було його там»*, — із живих уст). Звісно, краще користуватися не провінціалізмами, а внормованими в літературній мові словами.

**Леле, лелечко, от біда,
ой горе, ой лихо
(ой лишенко, ой лишенько)**

Вигук *леле* дедалі рідше чується в сучасній українській мові, поступаючись перед вигуками *от біда, ой лихо (ой лишечко, ой лишенько)*. Але наша клясика й народне мовлення широко : послуговується цим вигуком, що передає і захоплення або подив (*«Леле, лелечко мені!»* — М. Номис), і гіркоту (*«Ой леле! Даремні питання!»* — Л. Українка). Будучи відповідником до російського *уві*, вигук *леле* не є абсолютним синонімом вигуків *ой біда* (*«Ой біда мені з тобою, не знаю, що й робити!»* — з живих уст), *ой горе* (*«ой горе»* тій чайці, часці небозі, що вивела часняток при битій дорозі). — пісня), *ой лихо, ой лишечко, ой лишенько* (*«Ой лишечко! Хто іде!»* — Т. Шевченко). Ці вигуки виявляють почуття більшого жалю, ніж вигук *леле*, що передає легкий смуток чи невдоволення: *«Леле, я таки не встиг дочитати книжки — забрали її в мене»* (з живих уст); *«Ой лелечко, лелечко, болить моє сердечко!»* (П. Чубинський).

Слава — браво — ура

Слово *слава* здебільшого виступає в функції іменника: *«Гей ну, хлопці до зброї — нагерць погуляти, слави здобувати!»* (історична пісня). Але це слово буває й вигуком, що відповідає російським вигукам *ура* (*«Як упав же він з коня, та й на білий сніг, — Слава! Слава!»* — докотилось і лягло до ніг». — П. Тичина), *браво* (*«Хорові Вільовки та його керівникові Авдієвському слава!»* — з живих уст). Слід пам'ятати й цей давній український вигук *слава*, щоб користуватись ним під час різних урочистих моментів — на мітингах, концертах, виставах і зборах, коли хочеться висловити свій захват і захоплення.

кінець

Хто це були варяги і звідки взялись вони на Русі?

Так в нашій як і в чужомовній історіографії варягами називають звичайно скандинавців, головно шведів, які то як військові дружинники вели колись завойовницькі і грабіжницькі виправи на слов'янські землі. Пізніше наймались вони на службу у київських князів, скоро послов'янилися і засимілювались з місцевим населенням. Тим то варягам-скандинавцям ряд істориків приписує навіть заснування Київської Держави та виводить від них родовід пануючої на Київському престолі династії Рюриковичів.

Однак деякі історичні джерела викликають сумніви щодо ототожнювання варягів з предками скандинавських народів – норманами. Вони саме вказують, що нормани і варяги були різними народами і зовсім між собою не спорідненими.

Австрійський історик і дипломат XVI ст., Зігмунд Герберштайн, який двічі побував у Московщині послом імператорів Священної Римської імперії (в 1516-1517 рр. за Максиміліяна I, в 1526-1527 рр за Карла V), у своїй книзі «Записки про московські справи»* між іншим пише, що там йому не пощастило розвідатись звідки прийшли на Русь варяги і хто вони в дійсності були. Деякі автори – продовжує він далі – уважають, що Варязьке море, яке теж Балтійським або Пруським або Лівонським зветься, взяло свою назву від Вагрії* , славетного колись города з країни венедев* , що лежить недалеко від міста Любек і князівства Голзац. Це море із своїми великими заливами, що ділять Німеччину від Данії, як теж Прусію, Лівонію і частину Русі від Швеції, ще й по сьогодні – продовжує автор «Записків про московітські справи» – заховало у русів свою стару назву та зветься Варецьким або Варязьким морем. За Герберштайном «венеди були тоді могутнім народом, користувались руською мовою і мали звичаї і релігію Русі». Тому теж він і гадає, що «Русь не поклікала своїх князів із-за кордону а від народу варягів, бо ж ці мали однакові звичаї, мову і релігію».

Якщо, за сучасними Герберштайнові авторами, Варязьке море взяло назву від Вагрії, то мабуть і народ, що цю країну заселявав, іменовали русичі варягами. У ці часи дуже часто стрічаємо спільні або звукоподібні назви країн і їх головних городів та населення. От напр. Валіана з її головним городом Волинь або Велинь над Гучвою і племенем волинян, Куявія або Куяба з її головним городом Києвом над Дніпром, Новгородська республіка з її головним городом Новгородом над Волховом, Візантія чи Візантійська імперія з її головним городом Візантієм. Від головного города прозвалася країна і її населення або головний город іменовано за назвою країни, чи народ – за назвою його території. Назви країни і народів пов'язані теж часто з назвами рік, озер чи протік, над якими вони були розміщені, як напр. Боспорська держава з притокою Боспор, Ільменські слов'яни з озером Ільмень, бужани з рікою Буг і т.д.

Міркування Герберштайна щодо походження варягів видаються дуже правдоподібними, бо чи то поклікання Ільменськими слов'янами їм добре знаних і споріднених з ними варязьких князів чи їх толерування у себе, якщо ці силою засіли в Новгороді, є зовсім логічним і природним. Ці ж слов'янські князі з Прибалтики володіли і руською мовою, і мали ті самі звичаї, такий сам

вінчевий лад і визнавали цю саму релігію* .

На слов'янське походження варягів а тим самим і династії Рюриковичів вказує також універсал Богдана Хмельницького з 1648 р., в якому говорить про «Предків наших русів з Ругії од Поморя Балтицького, якими за предводительством короля їх Одоначера* року по Рождестві Господнім 470 Рим був взятий і 14 літ обладаємий».

Відомо, що острів Ругію (сьогоднішній Рюген)десь після IV ст. заселили балтійські слов'яни – етнічно лютичам близька людність, яка за назвою острова, так як і його давніші поселенці* , йменувалась ругами та в VIII–XII століттях відіграла важливу ролью на Балтійському морі* . І саме про тих то «русів з Ругії од Поморя Балтицького» мова у вищезгаданім Універсалі. А що Балтійське море тоді Варязьким звалось, то не є виключним, що за ним і тих ругів, які жили на півдні цього ж моря, прозвали наші предки варягами.

Гідною уваги є теж і згадка в німецьких анналах, де під 959 р. записано, що до цісаря Оттона I прийшли послы від «Helenae reginae Rugorum». Мова тут не про послів острова Рюген, а про послів «королеви Руси Ольги», які у імператора Священної Римської імперії німецького народу мали просити єпископа і священників для Руси. Пізніші Гільдесгаймські аннали, що відносяться до кінця X ст., називають їх вже послами «Russiae gentis» (руського народу), а добре обзнайомлений з руськими справами Тітмар Мерзебурський на початку XI ст., пише, що наслідком цього ж посольства висвячено для Руси (Ruscia) єпископа Адальберта* .

За слов'янським походженням варягів промовляє теж і загадка їхнього так несамовито скорого послов'янення та незмірно швидкої асиміляції з місцевим населенням. Так скоре темпо добровільної денационалізації народу є прямо неймовірним і такого, поза варягами, історія досі не записала. Гамуючим чинником денационалізації мусила б бути тут передусім мова, присвоєння якої народом, що до своєї появи на Руси мав би володіти чужою і зі слов'янською зовсім не спорідненою мовою, не являється так простою справою, тим більше, що варяги виступали початково суцільними військовими дружинами, не розпоршуючись по цілій країні. По-друге, пануюча тоді суспільна верства Київської держави, яку творили саме варяги, не була приневолена аж в такій мірі пристосовуватись до підданого їй місцевого населення, зрікаючись рідної мови, звичаїв і релігії своїх предків. За «Повістю временних літ» заключений в 907 р. договір Олега з греками* був скріплений присягою, при чому грецькі цісарі Лев VI і Олександр, як християни, цілували хрест, а Олег зі своїми людьми присягав на зброю та на слов'янських богів Перуна і Волоса, а не на Одіна* чи іншого скандинавського бога. Теж і автор німецькомовної «Історії Росії», Валентін Ґгерманн, пише, що «Володимир, у братній боротьбі переможний наслідник Святослава, в перших роках свого панування був ще відданий поганству. Він не почитував норманських, але – так, як уже Ігор чинив – слов'янських богів.»* Далше, на Україні чи на території колишньої Київської імперії не маємо жодних слідів з царини культури чи звичаїв скандинавських народів* , під час коли в інших країнах залишились по норманах пам'ятки аж по сьогодні, як напр. норманського стилю церкви в Нормандії (Нан), в Англії (Петерборо) чи на Сіцилії (Монреаль), які являються основою ґотичного стилю.

Отже ж це фантастично скоре темпо денационалізації варягів видається аж надто сумнівне. Мабуть не відхилимось від правди, коли скажемо, що у варягів цього ж процесу слов'янення зовсім не було, що вони не потребували слов'янитись, бо й самі ними були.

Відомо, що бойові дружини староскандинавських племен, які займалися головним чином піратством і торгівлею, в VIII–IX ст. захопили Фарерські, Шетландські, Орннейські і Гебрідські острови, в IX ст. – частину Англії, в X ст. – Нормандію, в XI ст. – Південну Італію і Сіцилію, майже на 500 літ до Колумба досягли берегів Північної Америки, опанувавши перед тим Ісландію та Гренляндію. Усюди називали їх норманами (датськими, норвезькими та шведськими норманами) або вікінгами, а тільки чомусь на Русі мали б вони виступати під назвою варягів.

До половини XI ст. раз у раз стрічаємо військові дружини норманів на службі володарів Київської імперії*, які прибували на Русь із Скандинавії, тобто з-за Варязького моря і звідси, мабуть, пішла для них назва варягів. До помішання скандинавців з-за Варязького моря із слов'янами з-над Варязького моря могли спричинитись і деякі подібності прикмет перших і других, якими вони відрізнялись від місцевого населення. Під час коли розвиток землеробства на Україні, зріст життєвого рівня, мирне життя, достатки і вигоди були послабили у русичів військову справність, державну організацію, лад і порядок, то довголітня та безпереривна боротьба між скандинавцями і слов'янами з Прибалтики управляла обі сторони до воєнного ремесла, а вслід за цим до гострої дисципліни, ладу та порядку. Отже ж «вчити» русичів дисципліни, ладу і порядку могли так одні як і другі.

Подібні помішання Русі з норманами стрічаємо часто й у західних письменників. Напр. венеціанський хроніст Іоан розказуючи про похід Русі на Царгород, на початку X ст. пише, що його доконали «Normanorum gentes» (норманські народи). Цю плутанину назв вияснює звістка Ліудпранда, який у своїй «Antarodosis», розказуючи про похід Ігоря на Візантію десь в рр, 958–962 між іншим пише: «Є нарід в північних краях, – з огляду фізичний вигляд греки звуть його «рудими» (rusios), а ми задля положення їх країни – нордманнами (nordmannos), бо по німецьки «Nord» означає північ, а «Mann» – чоловік, отже ж північних людей можемо звати нордманнами.»* Незалежно від того, що в цьому поході могли брати участь і наємні нормани із Скандинавії, тут під «нордманнами» Ліупранд розуміє Русь, яка простягалась на північ від Візантії і це потверджує в іншому місці ось таке ним сказане: «Константинопіль... має з півночі угрів, печенігів, хозарів і русів, яких ми звемо іншим іменем – нордманнами.»*

У зв'язку з так зв. покликанням варягів автор «Повісти временних літ» пише: «Пішли послы за море до варягів, що звалися Русь, так як і інші варяги зуться шведи, інші – англійці, інші готи, і покликали їх». З цього ж випливає, що поняття «варяг» означає у літописця «чужинець», бо ж варягами називає він і шведів і англійців і готів. Дальше, з цього виходить, що цими покликаними варягами не були шведи, бо літописець називає їх іншими варягами. Ці ж нібито покликані до Новгороду варяги за літописом звалися «Русь». Назви цієї у скандинавських народів ніколи не стрічаємо. У Скандинавії не було ні землі, ні ріки, ні озера, ні города з такою або хоч би подібною назвою, не було ані племені ані народу, що звались Русью.*

Натомість на другім боці Варязького моря, нуди дорога новгородських послів мусила вести теж тим самим морем, із зв'язаними з Русью назвами стрічаємось. Напр. на мапі видатного грецького астронома і географа II ст. після Хр., Клавдія Птолемея, бачимо на Балтійському узбережжі назву Borussia. Старинна римська назва для впадаючої в Балтійське море ріки Одри – «Viadrus» означає на українській мові «дорога до Русі» (Via ad Rus). На території Німеччини аж до 1918 р. існували два князівства Ройс. Німецька енцикло-

педія «Der Neue Herder» пояснює, що »ройси« це старинна форма для поняття »руси«. В. Січинський* пише, що в місті Гера, колишній столиці одного із князівств Ройс, і досі існує гімназія, що носить назву Gymnasium Ruthenorum.

Точне устійнення походження варягів є досить скомплікованою проблемою. Численні історичні джерела одначе виявляють, що ці перші варяги і династія Рюриковичів, яка приймала участь в творенні Київської держави, норманами не були. Їхнього родоводу належить дошукуватись, мабуть, серед Прибалтійських слов'ян. »Докази« норманістів про норманське походження варягів доводять тільки те, що на Русі в IX-X століттях було багато норманів на службі київських володарів, які відігравали важливу роль в двірським і державним житті Київської імперії і яких чужинецькі письменники часто не відрізняли від варягів-слов'ян.

Примітки:

*Sigismund zu Herberstein: «Rerum Moscovitarum Commentarii», Wien 1549. Перевидання цієї книги на німецькій мові появилось в 1966 р. п.н. »Подорож до Москвинів 1536« (Sigismund zu Herberstein: «Reise zu den Moskowitern 1526», Bruckmann K.G., München 1966).

* Варягі зістала завойована германами і в 1139 прилучена до графства Гольштайн. Німці ще й по сьогодні східню частину країни Гольштайн називають Вагрією (Wagrien).

* Венедями вважає Герберштайн західних тобто Полабських слов'ян. Цією назвою йменували римляни усіх слов'ян вже десь від I ст. після Хр. А що венеди заселявали простори між Балтійським морем а Карпатами, то теж і Поморська затока звалась юлись Венедською, а Карпати – Венедськими горами. Допіру в половині I тисячоліття нашої ери витворились 3 основні групи слов'ян венеди (західні або Полабські слов'яни), анти (східні слов'яни) і склавіни (південні слов'яни). Під час коли назва двох останніх з вищеподаних груп слов'ян вже десь в VII ст. заникла, то державне об'єднання Полабських слов'ян на узбережжі Балтійського моря між Лабою і Одрою виступає під назвою Вендського союзу племен ще в середині XI і на початку XII століть. Вендами або сербами називають німці ще й нині лужичан – слов'янську людність, яка, нараховуючи тепер бл. 100 тис. чоловік, живе по берегах річки Шпрес у Східній Німеччині, зберігши власну сербо-лужицьку мову і культуру.

*Полабські слов'яни, так як і наші предки над Дніпром почитували одних і тих самих богів. В Ротрі, головнім городі союзу лютичів, що в VIII-XII століттях обіймав групу слов'янських племен (доленчан, ратарів, хижан та черезпення) між Лабою і Одрою та на островах Рюген (Ругія), Узедом і Волнін у Балтійському морі, знаходилась головна святиня бога Сварожица, а в інших містах, як Старграді, Димині, Ростоках, Ленчині, Зверині, Ростиборі побудовані були храми Святовита, Даждьбога, Перуна тощо. Як східні слов'яни над Дніпром, так і західні над Балтійським морем були толерантні до християнства. На землях поганських Лютичів імператор Священної Римської імперії німецького народу, Оттон I, засновує християнські єпископії (в 946 р. у Гаферльберзі та в 948 р. у самім Браніборі), а грецький патріарх Фотій десь в половині IX ст. вислав свого єпископа на поганську Русь.

*Відомо, що Одоначер (Одоакр), як начальник наємних військ Західньої Римської імперії, в 476 р. здетронізував останнього римського імператора Ромуля Августуля і оголосив себе королем Італії. В 493 р. був він вбитий Теодоріхом, королем остготів, які в цьому ж році загарбали Італію і заснували на її території своє королівство.

Родовід Одоначера досі остаточно не устійнений. Як вказує вищезгаданий універсал Б. Хмельницького, »предки наші руси з Ругії« називають його своїм королем. Теж і літопис Величка згадує, що »наші предки русичі в п'ятому столітті під проводом свого короля Одоначера не лише перемогли численніші за них римські легіони, але й самий Рим здобули та 14 років панували в тій столиці світу«. За Биховця літописом, на Одоначера покликається теж українське боярство на шляхетському З'їзді в Луцьку,

що відбувся в 1429 р. Коли великий князь Вітовд обговорював на ньому справу прийняття української та литовської шляхти до польських гербів, то українські бояри у відповідь на це заявили: «Ми походимо од оних древніх русов, предків наших, які за предводительство короля їх Одоацера року 470 Рим взяли. Ми єсьмо стара шляхта римська; предки наші з гербами своїми зайшли до тих держав і вживали їх, а так само тепер і ми їх маємо і вживаємо, а побіч них не потребуємо інших, а будемо триматися давніх, що їх наші предки нам залишили». Як пише П. Штена («Українець а Москвин» Торонто 1959, стор. 186), в книжці «Brevis historia... in civitate Salburgensis», виданій 1661 р. з нагоди зальцбурзьких катакомб, говорить, що Одоацер титулювався королем Rugorum vel Ruthenorum (ругів або рутенів). Дальше автор цієї ж книжки посилається на літопис Готфріта Віттенбурзького з XII ст., в якому згадується, що Odoacer nationae Ruthenus.

Із викритої в Зальцбургу мармурової плити з античним написом «Anno domini CCCCLXXVII Odoacer rex Rhutenorum, Geppidi, Gothi, Ungari et Heruli...» виходить, що Одоацер був не тільки королем рутенів але теж – гелідів, готів, угрів і герулів. Видно, що в склад його війська входили різні народності.

Якби воно не було, то древні руси під проводом Одоацера, як навіть і при співучасті інших народів, в V ст. Рим взяли і поклали цим кінець існування Західної Римської імперії.

*В древні часи Ругію заселяло східно-германське плем'я ругів, яке в IV ст. переселилось на середній Дунай і горішню Тису, а в 415 р. на території Нижньої Австрії заснували собі власну державу. В 488 р. держава ця впала під напором Одоацера, а руги подались за остроготами на територію Італії.

*Руги, дошнулюючи своїми військовими походами скандинавським народам (головно Данії), протидіяли експансії норманнів. Дальше, широко розвинувши морську торгівлю з далекими іноземними країнами, дали вони основу для могутнього торговельного об'єднання північно-німецьких міст, яке від XIII до XVII ст. виступало під назвою Ганза. В країні ругів містився теж слов'янський релігійний центр поклоніння богам Святівитові, Руєвитові і ін. Датський історик, С. Граматик, в XII ст. пише, що король Данії, Вальдемар I, підкоривши Ругію (це діялось в 1159-1168 рр.), наказав спалити храм поморянських слов'ян із статуєю Святівита. У цьому ж храмі – згадує дальше історик – був теж список трьохсот воїнів, що саме вказує на існування у ругів писемства. В 1168 р. держава ругів була підкорена датчанами і схристиянізована. Від 1325 р. Ругія ділила долю Західного Помор'я (до XV ст. як лен Данії), в 1630 була підкорена шведами, а в 1815 р. – приєднана до Прусії.

*Першим висвяченим для Русі єпископом був монах Лібуцій, але він незабаром помер (ще перед виїздом на Русь). На його місце висвячено Адальберга, пізнішого магдебурзького архієпископа. Він побував у Києві під кінець 961 р. і на початку 926 р. Його місія на Русі успіху не мала.

*Советські історики вважають поданий літописцем рік договору Олега з греками помилковим та встановляють його на 911 р.

* Одін – це найвище божество давньоскандинавських народів, в давні часи – творець всесвіту, бог смерті, вітру і бурі, а пізніше – бог війни і перемоги, як теж і поезії.

*Valentin Gitermann: «Geschichte Russlands» → Erster Band, Europäische Verlagsanstalt GMBH, Frankfurt/Main 1965, стор. 46.

Твердження Гітерманна щодо почитування вже першими варягами слов'янських богів являється особливо цікавим, бо він в іншому місці цієї самої «Історії Росії» вповні прихилиється до норманської теорії заснування Київської Русі, а висновки деяких противників норманізму вважає, якби мовити, продуктом їхньої національної гордості, яка не дозволяє їм визнати, що Київську Русь заснували північно-германські варяги, а не слов'яни.

¹*Доказувані деякими дослідниками (Шлецер, Погодін) такі нібито норманські сліди в руських звичаях, як полігамія в старшини, сватання дівчини у її батьків, виховування княжих дітей «кормильцями», постанови Руської Правди про холопів, інститут 12

присяжників, кривава пімста і т.д. наявні у найрізніших народів на однакових степенях розвитку. Вони наявні так у візантійським законодавстві, як і у франкським праві.

*Наємні військові дружини норманів стрічаємо в різних країнах тодішньої Європи. Їх кликали Каролінги, коли виникали в них внутрішні заворушення. Вони були вербовані так хозарськими каганами як і грецькими царями. Ними теж послуговувались і київські володарі аж до часів Ярослава Мудрого. Цей останній, як і його батько, Володимир Великий, дійшов до влади, усунувши своїх братів, саме за допомогою наємних військ, яких набрав зі Скандинавії. В. Гітерманн пише, що в Новгороді «змобілізовано сорок тисяч громадян, які разом з тисячу варягів, що були на службі у Ярослава, вирушили до боротьби проти Святополка». Те саме число варягів подає і «Повість временних літ» («І зібрав Ярослав 1000 варягів і 40 000 інших воїнів, і вирушив проти Святопока»), під час коли інші джерела нараховують у війську Ярослава бл. 6000 варягів.

Тоді коли по стороні Ярослава воювали нормани, то Святополк найняв собі печенігів в поміч. Вже Ігор, як розказує Повість временних літ, аби помститись за невдачу, з новими силами, з печенізькими ватагами пішов 944 р. на Візантію. Пізніше наємними військами бачимо на Русі половців, яких наводили тут князі «ізгої», добираючись своєї батьківщини

Відомо теж, що у ці часи і руські дружини наймались на військову службу чужим народам. В збірнику Константина Порфірородного згадується, що Візантія виплатила 100 літр золота руському наємному полкові за участь у візантійським морським поході Імерія на арабів, який відбувся десь коло 910 р. В 954 р. знову інший руський полк помагав грекам у війні проти арабів у Малій Азії.

Руські полки мабуть частіше брали участь у візантійських походах, бо, згідно з договорами Олега і Ігоря з греками, Русь була зобов'язана посилати визначену кількість свого війська на поміч Візантії, коли вона знаходилась в стані війни. А Візантія воювала тоді майже безперервно.

Володарі тодішніх часів, так Київської Русі як і інших країн, в засаді не цікавились національними походженнями своїх воїнів. Вони вербували до свого війська кращих, більш здатних до перемоги і охочих до боротьби.

*Михайло Грушевський: «Історія України-Руси», Том I, Нью Йорк 1954, стор 617.

*Там же, стор. 227.

*Деякі дослідники історії, обгрутовуючи норманське походження варягів, що звались Русь, виводять цю назву від фінського слова «Ruotsi», яким фіни в загальному йменували населення шведського узбережжя. Термін «Ruotsi» означає «веслярі», а веслярями були тоді не тільки поселенці шведського узбережжя, але також і населення Вагрії та Ругії. До Новгороду могли веслувати Варязьким морем так норманни як і Прибалтійські слов'яни.

*В. Січинський: «Роксоляна», Лондон 1957.

Виховники

К. Ушинський

ПРОБЛЕМИ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ

НАВЧАННЯ МАЛИХ ДІТЕЙ

Видаючи такий посібник для тих, хто вчить за «Рідним словом», я мав на увазі не тільки школу, а й сім'ю. У нас більш ніж де поширене домашнє початкове навчання, і дай Боже, щоб воно поширювалось. Оглянувши багато закордонних шкіл для малолітніх дітей, я виніс із цього огляду цілковите переконання, що початкове виховання і навчання дітей, принаймі до восьмилітнього і навіть до десятилітнього віку, більш доречі в сім'ї, ніж у громадській школі, і що сама школа для малолітніх дітей тоді тільки добра, коли вона цілком перейнята сімейним характером і більше схожа на сім'ю, ніж на школу. Я нерідко милувався влаштуванням малолітніх шкіл за кордоном; але завжди вважав поганим, що вони звільняють від потреби займатися з дітьми не тільки таких матерів, в яких цілий день забирає особиста та тяжка праця, але й таких, які легко могли б присвятити навчанням своїх малят ті нечисленні години або, краще сказати, хвилини дня, які для цього потрібні. З подивом помітив я потім, що в найбільш педагогічній країні в світі зовсім не розвинені в жінці ті педагогічні нахили, що такі властиві жіночій природі. Не вдаючись тут до пояснення причини такого явища, я скажу тільки, що бажав би від усього серця, щоб на моїй батьківщині, поряд з улаштуванням малолітніх шкіл для дітей, які не можуть з якихось поважних причин користуватися щастям доброго домашнього виховання й навчання, розвивалися в жінці нахили та вміння самій займатися початковим вихованням і навчанням своїх дітей. Я бажав би, щоб наша жінка, зазнавши глибокої насолоди самій учити й розвивати свою дитину, не поступалася цією насолодою нікому без крайньої потреби. Що жінці вроджене прагнення вчити й розвивати свою дитину і разом з тим дано їй потрібні для цього здібності, в цьому не може бути сумніву. І якщо багато матерів, незважаючи на все своє бажання не розлучатися рано із своїми дітьми та вчити їх самим, доручають, проте, цю справу школі або чужим особам, то це пояснюється практично невідповідністю матерів до справи початкового навчання.

Ось чому, призначаючи мій підручник не тільки для школи, а й для сім'ї, я вважав за потрібне додати до нього такий посібник для тих, хто навчає, який веде їх крок за кроком у справі початкового навчання рідної мови. І якщо з осіб, які обізнані з німецькою педагогікою або виробили самостійною практикою раціональні прийоми початкового навчання, багато моїх порад і роз'яснень здадуться зайвими, то хай вони не забудуть, що є такі особи для яких мої слова будуть новиною. Я ж у цій книжці мав головну мету – допомогти тим, хто починає вчити, і особливо, полегшити для матері та зроби-ти для неї приємною працю початкового навчання.

У моїй педагогічній практиці мені доводилось екзаменувати багатьох дітей, які вступають до молодших класів наших навчальних закладів, і серед них дуже рідко зустрічав я таких, які були б скільки-небудь правильно підготовлені до серйозного навчання. Дуже часто десятилітні діти, навіть із заможних родин, або ледве вміли читати, або якщо читали жваво, то не могли хоч якоюсь мірою здати собі справу в прочитаному та скільки-небудь правильно й не карлючками написати найпростіші речення без грубих помилок. Діти, які вміють пристойно висловлювати усно зміст того, що прочитали, й зрозуміло записати просту думку, становили виняток. А тим часом десятилітня дитина, вступаючи до середнього навчального закладу, зустрічається в першій його класі з дуже складним курсом з двома або навіть трьома іноземними мовами. Ще в той час задумав я полегшити працю початкового готування для батьків та наставників; але тільки тепер, та й то почасти, міг виконати своє бажання.

Бесіди з дітьми. У наших школах майже завжди забувають, що на обов'язку наставника рідної мови лежить не тільки письмова, а й усна мова учнів, і що, крім того, добра письмова мова, головним чином, ґрунтується на добрій або принаймні мисленій мові: бо мислена мова так само, як і усна, складається вже із слів і відрізняється від усної тільки тим, що не виявлена в звуках. Ще менш усвідомлюється в нас та істина, що справді добра мова зовсім не те, що гладенька балаканина, і що балаканину, яка не має справжнього змісту, нема ніякої потреби розвивати в дітях, а, навпаки, треба позбуватися її, якщо вже вона розвинулась у них під впливом якихось шкідливих умов. Зразки цього шкідливого впливу дуже часто трапляються тепер і особливо в дітей багатих класів, що змалку привчаються до гладенької, але пустої балаканини (і іноді — кількома мовами разом), яка, потім перешкоджає їм думати і розвиватися, і перешкоджає іноді до того, що і найбільш терплячий наставник не знає, що робити з цією перешкодою, створеною пустим, вічно базікаючим середовищем, в якому виросла дитина. І як часто доводиться зустрічати в житті відповідні плоди такого виключного мовного виховання! Як часто доводиться боротися з такою балакливою особою, якщо вона набуває потім громадського значення, і боротися здебільшого безуспішно, бо нема нічого важчого, як провести розумну думку про дійсність у голову такого пана, який сам себе заслухається і за гарним плетивом своїх власних фраз не бачить іноді страшної прогалини в думці — такої прогалини, яку помітила б менш від нього розвинена людина, яка тільки не заплуталася в своїй власній діялентіці. Особливо часто ми помічаємо сильний розвиток такої діялентики в людях, які здобули тільки лінгвістичну освіту: займаючись усе своє дитинство і всю свою юність фразами на різних мовах, вони, нарешті, натчуть їх стільки, що крізь них не може пробратися ні одна світла, реальна думка. Зрозуміло, що школа повинна запобігати такому недостойному поведженню з словом, а не привчати до нього.

Основа розумної, чисто людської мови полягає у правильному логічному мисленні, а правильне логічне мислення, як ми це показали, виникає не з чого іншого, як з правильних і точних спостережень. Та мова справді хороша, яка передає саме те, що повинна передати: не більше, не менше. Всякі прикраси мови, що не мають відношення до її змісту, тільки

псують її; а відомо, як часто школа, і особливо — заснована на самому мовознавстві, розвивала, та й тепер розвиває, пристрасть до цих так званих *квітів красномовности*, а попросту — дитячих блискіток і брязкалец, які часто перешкоджають не тільки іншим, а навіть і самому тому, хто говорить, вникнути у справжню суть його ж власної мови. Повторюємо ще, що не садити й розмножувати, а вирвати з коріння ці квіти красномовности повинна добра школа, яка привчає дитину подавати предмет, як і він у душі її усвідомлюється а усвідомлювати, по можливості, ближче до істини, тобто відповідно до спостереження. Ось чому для бесіди з дітьми треба вибирати предмети, що їх легко і зручно вони можуть спостерігати, отже, предмети наочні, і притому із світу, дітям доступного. Ці спостереження і бесіди, що з них випливають, не повинні бути безладні і нескладні а повинні бути розміщені так, щоб нова бесіда доповнювала попередні, а попередні бесіди були, в свою чергу, поповненням і з'ясуванням нової.

Кожний іноземець, приїжджаючи в Німеччину, мимоволі звертає увагу на юрби дітей різного віку, які щоранку, з сумочками за плечима, ідуть, біжать, стрибають і повзуть по всіх вулицях, відшукуючи кожний свою школу. Мандрівники і мандрівниці, звичайно, не пропускають цього явища без палких вигуків на честь німецької освіти і кількох «на жаль!» і «ах!» на честь російського неучтва.

На мене, як і на інших, ці юрби дітей, що шукають освіти, справили досить приємне враження, і я від душі побажав, щоб на вулицях наших міст і сіл частіше попадалися хлопчики з книжками, ніж з іграшками в руках. Мені здалося тільки дивним, чому шести, п'яти і навіть чотирьох років, у таких платтячках, які ясно показують заможний стан їхніх батьків, ідуть шукати в школі правильного нагляду і перших початків навчання. Я розумію необхідність притулків і малолітніх шкіл для дітей таких батьків, які цілий день зайняті роботою і, можливо, працюють поза домом; але чому ж, — думаю я, — матері заможних родин також посилають у школу таких малят, для яких і взагалі навчання, а не тільки шкільне, ще надто передчасне? Яка ж розумна педагогіка не погодиться, що для дітей цього віку найкраще виховне місце — батьківський дім, а найкраща вихователька і наставниця — рідна мати? Якщо вже слід починати навчати п'ятирічну дитину, то, звичайно, потроху, і невже мати не може приділити для цього якихось півгодини, найбільше годину, з свого дня. Нові методи початкового навчання зробили його не тільки справою, але справжньою насолодою, особливо якщо учень чи учениця — рідна дитина; чому ж німецькі матері відмовляються від цієї насолоди?

Ось питання, які природно пробудилися в мені, коли я побачив таке непедагогічне явище у такій педагогічній країні.

Згодом, відвідуючи притулки на малолітні школи / *Kleinkinderschulen*, я знаходив їх не тільки повними, а навіть переповненими, і хоч багато з них впорядковані педагогічно, але я не бачив жодної, яка примусила б мене забути, що справжнє місце для дітей цього віку — в родині. А мало хіба бачив я і таких шкіл, де старшенькі ще роблять щось, а молодші тільки привчаються сидіти тихо, нічого не роблячи, що так не відповідає законним вимогам дитячої природи? Та й чого ж вимагати від наставника чи наставниці, оплачуваних завжди досить мізерно, яким накинuli на руки десятків п'ять чи шість чужих дітей, якщо сама мати вважає, що важко зайняти корисно свою дитину?

У малолітній школі в обох її класах неподільно панує м-ль Роза. Фреліх володіє досконало найголовнішим мистецтвом розпорядника школи: він чудово вибирає своїх учительок і влучно призначає їм ті посади, на яких вони можуть дати найбільшу користь. М-ль Роза створена бути вчителькою малолітньої школи, де сидять, чи краще сказати, крутяться, стрибають, злазять на лави, лягають на них діти від трьох до шести років включно. Звичайно, у м-ль Рози нема тієї пунктуальності й методичності, яку спостерігав я у інших учительок дитячих садків і малолітніх шкіл, але, здається, сам Фреліх не хотів цього. Він прагнув насамперед дати малюкам таку вчительку, яку вони полюбили б, яка б сама була схожа на дитину, і вибрав для цього дуже вдало м-ль Розу. Лагідна, дитяча усмішка не сходить з її доброго обличчя, і я рішуче не допускаю, щоб вона сердилась коли-небудь у своєму житті. Розсердити її, мені здається, неможливо; засмучена, вона не розсердиться, а заплаче. І діти справді люблять м-ль Розу й не бояться її анітрохи. Треба мати ангельське терпіння цієї дівчини, щоб справлятися з цими маленькими істотами, які й хвилини не можуть спокійно посидіти на місці, дати кожній дівчинці заняття, допомогти їй, коли вона не може збагнути, як, наприклад, можна встромити одного папірця в інший, або закінчити башточку, яку вона буде з дерев'яних кубиків; треба відповідати на безперестанні запитання, задовольняти безперестанні прохання, а вони так і сипляться з усіх боків. Діти термосять м-ль Розу немилосердно, і вона відпочине лише тоді, коли примусить дітей проспівати що-небудь хором, що вони виконують дуже мило.

В малолітній школі, як я вже сказав, не вчать, а граються; але, граючись, розвиваються, навчаються проводити пряму лінійку, трошки малювати, трошки читати і писати, а головне, привчаються говорити, що зовсім не легко, не тільки тому, що діти в цьому віці взагалі говорять незв'язно і неясно, а ще більше тому, що бернські діти говорять тією бернськонімецькою говіркою, якої і природні німці не розуміють. М-ль Роза попередила мене, що я мало зрозумію з її розмови з дітьми, і справді я не зрозумів майже ні одного слова.

Що з дітьми починають займатися тією самою говіркою, якою вони розмовляють дома, це, без сумніву, не тільки дуже розумно, але й не менш гуманно. Слід дбати всіма силами, щоб школа найприроднішим шляхом увійшла в життя дитини й щоб непомітно для неї прийняла в своє розпорядження частину її розумової й сердечної діяльності.

Я гадаю, що надто одноманітне заняття однією якоюсь справою протягом цілої години стомлює дітей, наводить нудьгу, привчає до неухважності і навіть викликає нелюбов до предмета і праці, — одним словом, не відповідає жвавій дитячій натурі, яка вимагає зміни й відпочиває, змінюючи заняття. Тому я намагаюсь, наскільки можливо, різноманітнити лекцію.

далі буде

Фізична Культура

Д-р Степан Зошук

В ОБІЙМАХ ПОСТУПУ

“Людина втратила здібність перед-
бачувати і уберігати. Вона покін-
чить зруйнуванням землі нашої“.
Альберт Швайцер

Почну знаменними словами українського письменника О. Гончара, який торкнувся незвичайно пекучого питання на У-ому З'їзді Письменників України. Гончар сказав:

“Кажуть, треба перетворювати, поліпшувати природу. Але, щоб братися її поліпшувати, для цього мало бульдозерної впертості; ПОТРІБЕН ЩЕ РО-
ЗУМ,ЯКИЙ СЯГАВ БИ ДАЛЕКО ВПЕРЕД, потрібні — прогноз ученого, чу-
тливості художника, відповідальності патріота. Службістська запопадливості
повинна в таких випадках перевірятись контролем широкої громадської
думки; КОЖНЕ ВТРУЧАННЯ В СПРАВИ ПРИРОДИ МУСИТЬ МАТИ
ВСЕНАРОДНІЙ ДОЗВІЛ. Чому не спитати в народу, перш ніж розпорядити-
ся багатством нації. Чому не вислухати думку обізнаних і мислячих людей,
перш ніж легковажно, з волюнтаристської примхи розтівати якесь нове без-
глуздне море, яке потім може виявитись болотом, обернеться лихом і, пору-
шуючи одвічний круговорот природи, заодно що й поглине неоціненні пасо-
виська, плавні, сади і сотні тисяч гектарів золотих найродючіших наших зе-
мель“.

Як побачимо в наступному, теж точнісінько так поступають і на Заході, в ЗСА, в Канаді і т.д., розпоряджаючись добром цілого народу, тобто природою, спираючись при тому на уламки знання, в погоні за зиском для горстки людей, тощо.

Гончар говорив теж про безвідповідальність вирубування Карпатських лісів, виструнчування річок під лінійку і т.д. Він продовжував: “Тим, хто воліє літати лише у сферах небесних, ігноруючи наші справи буденно-земні, нагадаємо, що саме оце земне нераз потім і виявилось у мистецтві істинно високим; дивно, мало хто з молодих літераторів береться до цих пекучих проблем життя, вони більше вдаються в чисту лірику, вимальовують пейзажі. Діло добре, я теж люблю пейзажі, але знаєте, як будемо всі жити пейзажами, стояти осторонь, то, мабуть, пейзажів уже скоро не зостанеться.“

Геть подібні голоси лунають і всюди на Заході, але й тут успіхи невеликі, бо підстави нашої культури духа, тобто цілість природи, її доля, в руках тих, “які про все знають, але нічого глибоко не переживають, тих, які готові про

все мовчати, але не хочуть за щось посвятитися“ /КУШНІР/. „Дух часу“ — сліпа віра в т. зв. науку — всевладно надає напрям нашим діям. А чей же “спеціальні науки не є спроможні розв’язати навіть найпростішу проблему людини“ /Каррель — 13/. Навіть найгеніальніші висліди дослідів науки залишаються лише уривками знання, якого цілість уособнює природа з усіми її тайнами.

Роздрібнювання науки подібне до мандрівки в гущу лісу, де ми бачимо лише поодинокі дерева, але не цілий ліс; це слід головно тямити тим, яких доля поставила рішати про долю мільйонів своїх співгромадян, хай це будуть поодинокі міністри, чи взагалі політики, господарники, учені, чи виробники.

Професор соціології у Берні, Беренд, висловив це такими словами: “Неосвіченість і короткозорість численних політиків якраз у життєвих питаннях дня є в різній мірі небезпечні, як і жалюгідні“ Ця заувага торкається, на жаль, нас усіх.

Кажуть нам, що галапаси нищать харчі, загрожують садам, лісам і городам — отже треба їх знищити відповідними хемічними отрутами — отрути на ворога! Воно, здається на перший погляд, слухним і доцільним, але ... і цьому “але” присвяtimo сьогодні статтю.

Колись назначувано кожну отруту відстрашаючим образом /два маслаки навхрест і череп людини над ними/ і ще надпис: “Увага, отрута!“ Сьогодні продається сильні отрути мішками чи відрами, коробками, чи у помислових розприскувачах, але не наліплюється ніякої виразної остороги, а навпаки обманними образами сугерується зовсім що інше. Ось, наприклад, опецькувата, червонощока дитина сидить на траві перед хатою і зацікавлено оглядає пашки на гиляці, метелики і бджоли, оподалік граються діти, все довкола цвіте, зеленіє — рай, здається, на землю зійшов, відколи батько чи господар уживають отрути на комах. Він так і зображений на реклямі: усміхнений, розприскує клуби смертоносної мряки на галапасів.

Злочинність подібного роду у підході до несвідомого небезпеки суспільства наглядна — бо, після розприснення отрути, як то кажуть, і жаба не квакне, не-то-що пташки, метелики і бджоли. Але ж бо й діти і сам господар не залишаються без поганих наслідків.

Справа виробника-підприємця — продати якнайбільше свого товару. Для цього запрягає він усі засоби розголосу, запевнює нешкідливість даних отрут для здоров’я і життя людей. Уживає обманних та сугестивних образків, запрягає т. зв. знавців до писання статей в інтересі підприємця. Часто знаходять вони стежки та доріжки до урядових чинників, шукаючи ринків збуту за усяку ціну.

Р. Карсон, всесторонньо учений — біолог, так висказується до цього всього:

“Як взагалі могла інтелігентна людина вибрати цей спосіб, з метою, щоб винищити небажані комахи, затроюючи одночасно цілу околицю, не кажучи уже про людей, яких наражено на недуги, ба навіть на передчасну смерть?“

До того “потрібен ще розум, який сягав би далеко вперед“, потрібен погляд ученого, але й чутливість мудрої, думаючої людини, потрібна любов до

ближнього і відповідальність патріота, потрібне респектування прав своїх співгромадян і багато-багато більше, щоб рішитись на такий, чи інший шлях приборкування галапасів, чи розносителів недуг.

Нам говорять і пишуть безперестанно про блага і користі /очевидно матеріальні/, що їх нібито принесли вже і далі приносять згадані отрути, але промовчують шкоди матеріальні і моральні, дотепер спричинені тими отрутами, і ті, які в ближчому, чи дальшому майбутньому ще постануть через те в природі, в звіринному світі, а особливо в людському роді.

Згадаймо найперше кілька джерел затяжного щоденного затроювання нас самих у хаті. Для винищування молів, блощиць, швабів, мух, чи комарів, уживають під різними назвами ДДТ і його похідні. При тому ніхто не довідається з ярлика, з якою небезпечною отрутою маємо справу. Попри те уживають по хатах ще іншу, дуже грізну отруту, а саме хльордан, і ще одну, не менше грізну, дієлдрін; про "модерніші" не згадуо.

Папір до вистелювання полиць і шаф є напоєний одною з тих отрут. Несвідомі лиха мажуть свою шкіру одною з них, щоб нібито уберегти себе перед комарами, насікомими тощо. Інші наприскують свою одягу. Дехто, у своїй необізнаності, розприскує довкола себе клуби отрути з помислового розприскувача, ба — носить його при собі. Наші господини уживають до підлог воску, затроєного одною зі сильних отрут, не журячись тим, що цей віск, так чи інакше, дійде до шкіри, чи слизівки нашого рота, отже до кормоводу. У шафах, на стелі, у потребнику, в бюрі, висять іноді чічки, наповнені звичайно лінданом, чи іншою сильною отрутою. Проти ліндану виповіло свого часу Американське Лікарське Товариство гостре застереження. Дехто уживає навіть мила з добавками отрути, яка іноді навіть звабливо пахне. Буває, що і наші ліжка, сінники, ба й постеля, наприскана одною з отрут. А чого-то не уживається для наведення краси, особливо при тривалих зачісках — розприскують тану отруту, аж їм запирає, але краса вимагає жертв, а до того згаданий середник такий і головне — "цілком нешкідливий" — так написано на коробці, і.т.д. і.т.д. і.т.д.

Хоч деякі держави і Світова Організація Здоров'я визначили висоту допустимої дози даної отрути в поодиноких харчах, чи напитках, висоту дози, яка нібито є нешкідливою для нашого здоров'я, то таке рішення є більш, ніж сумнівне, бо в біології віддавна знана істина, що нешкідливої дози отрути взагалі немає, хоч би для початку пістряка /Проф. Бойленд — Честер Бюті Інст./

Попри те є немислимо успішно перевіряти всі харчі, чи мають вони приписану дозу, чи ні; до цього потрібні великі грошеві засоби, сптка провірників і.т.д., на що не є спроможні навіть багаті країни. І ще етична сторінка питання, як і хто хоче викоринити продажність провірників у часах, де є етичні гамульці давно заржавілі?

Високий ідеал любови до ближнього, не шкодити ні йому, ні собі, давно померк, коли йдеться про зиск, рятуння зборів своїх піль перед галапасами, за усяку ціну. Хоч як короткозорим є таке наставлення, то ще можна деяких рільників зрозуміти, як з розпуки, щоб не стати жертвою руїни, хапаються за бритву, але цілком незрозумілим є і недопустимим, з точки зору

безпеки даного народу чи навіть народів, уживати отрути там, де її можна заступити природними середниками. Ще гірше, коли ініціатива такого масового затроювання великих обширів іде з урядових чинників здоров'я, проти волі, чи пак неспитавшись в народі дозволу на це. Масове затроювання великих обширів у ЗСА, чи в Канаді, відбувалось літаками, при чому плачено летунові не від величини затроєної поверхні, а від кількості розсіяної отрути — джерело і спокуса зловживання очевидна. Вирібники і продавці отрут покликаються залюбки на те, що їхні отрути є цілком нешкідливі, коли їх по приписам уживати, тобто не переступати означеної висоти. Дійсність, однак, показує, що навіть при розсіюванні отрут, згідно з приписами, немислимо не переступити дозволеної дози з двох причин, а саме, що розсівається отрути продовж року не один раз, а більше /іноді до 30 разів і більше/ і що дані отрути дуже поволі розпадаються. Тому такий Алдрін можна виказати у землі ще по 4-ох роках, а його похідну дієлдрін у ще більшому загущенні. Токсофен можна виказати у піщовій землі ще продовж 10 років, бензен гексахлор і його похідні по 12-и роках і то в кількості .15% первісно розсіяної дози. Воно так, коли дану отруту розсіяно одноразово, чого сьогодні ніколи не буває, і друге, розсівається підряд різні отрути. Пояснім це на прикладі ДДТ. Приписова доза ДДТ виносить 1 фунт на 1 акр землі; коли, однак, досліджувано по роках дану землю, знайдено на полях бараболь аж 15 фунтів ДДТ на акра, на засівних полях аж 19 фунтів ДДТ, на лісистих теренах аж 34,5 фунтів, а в садах яблук, головню там, де наприскувано 4 і більше разів річно, 50 фунтів на акра поміж деревами, а під яблунями аж 113 фунтів на акра. І та доза постійно зростатиме, хіба що змінять отруту. Яка може бути користь для здоров'я з таких яблук? Чи не нагадується нам казка, в якій відьма подає жертві гарне на вид червоне яблуко повне отрути? Казка стала дійсністю.

Знаємо чей же, що наприскуючи рослини перед квітом, отруту можна знайти в нектарі, отже і в меді, а наприскуючи обережно лише листя, дану отруту можна знайти в яблуці, чи в овочі взагалі, морква накопичує в собі особливо сильно отрути.

А як ця справа представляється в людей? Візьмім для прикладу ЗСА. Там урядово дозволено, щоб харч не мав більше 7 частинок на мільйон ДДТ, тим часом побрані пробки з товщу людей у ЗСА, в роках між 1954— 1956, виказували пересічно 5,3 до 7,4 частинок на мільйон. Сьогодні відповідно більше, а то з тої простої причини, що пересічний мешканець Півн. Америки з'їдає річно з харчами 184 мг. /міліграми/ ДДТ. Свого часу міністерство здоров'я у ЗСА ствердило, що кожний харч затроєний ДДТ і так у варених, сушених овочах, подаваних у в'язницях ЗСА знайдено аж 69,6 частинок на мільйон ДДТ, а в хлібі 100,9 частинок, і так з усіми іншими харчами, менш, або більш, залежно від області, байдуже, які вони /харчі/ — сирі, сушені, чи в консервах. До того треба додати інші отрути, які теж уживаються в городництві і рільництві; прим., городники салати у ЗСА уживають аж вісім різних отрут, останній раз кроплять коротко перед продажем.

Агроном К.С. Продан /Канада/ поручає українцям "стерилізувати" землю від дродяників — хробачків і.т.д.; чим? Альдріном, дієлдріном, або гептахлором. Якраз ті хемікалії мають на совісті багатьо жертв, які ледве

чи всі можна охопити. Згадаймо одну з тисячів. Проф. А. Зайфет згадує одну хвору, яку завезено до лікарні з об'явами тяжкого затроєння. Довго шукали за джерелом цього затроєння і ось знайдено: день перед занедужанням їла вона салату, спроваджену з Голляндії, а на цій салаті знайдено стільки алдріну, що вся та салата, як пише її дослідник, проф. Д-р Шуфан, повинна бути стримана на границі. Відомо було згодом, що англійці не прийняли цієї салати, зате до Німеччини її впущено, бо в Бонні "досліджував" її один, теж професор, і нібито не знайшов ніякої отрути на ній, ні в ній. Голляндці, які вирощували цю салату, в дійсності алдріном її не затроювали. Звідкіля, отже, в салаті алдрін? Справа виявилась — 10 років передтим згадані городники, згідно з приписом "стерилізували" землю алдріном, і ось ця отрута промикається аж до нині до кожної рослини, яка на тій землі росте. Ця жінка мала щастя постільки, що хтось з кмітних лікарів подумав про таку можливість затроєння взагалі. А скільки то тих жертв сьогодні, з тої самої причини, ходить, терпить, лікується і гине, не дізнавшись ніколи про те, що впали жертвою безумства, уживаючи самі, чи з'їдаючи самі, чи з'їдаючи з купленою городиною оці, "цілком нешкідливі" отрути?

В інших випадках знайдено прим. паратіон у п'ятикратно вищій дозі, ніж дозволено, на салері. Зрештою, паратіон потягнув за собою багацько жертв в людях, особливо на Фльориді/або, може, лише тому так видавалось, що на Фльориді багацько жертв, бо кмітні і чесні урядники це зауважили/ так, що свого часу уряд Здоров'я Фльориди заборонив цю отруту уживати.

Городники уживають теж дуже отруйного ЕНДРІН, якого наявність на городині недозволена, але хто і як хоче це перевіряти у такої великої кількості городників, продавців /які у власному склепі теж додатково наприскують/, беручи в рахубу поважну продажність і несовісність дотичних осіб. Це саме торкається ГЕПТАХЛОРУ і ДІЄЛДРІН-у, і всіх інших отрут, уживаних в городництві. ДДТ і його похідні знаходимо сьогодні в яйцях, м'ясі курей, спорошкованому жовтку /консерви/. А молоко у ЗСА, в роках біля 1957-го виказувало аж 14 частинок на мільйон ДДТ /а що уже говорити про інші отрути?/. Тоді то знайдено на горосі від 14 до 20 част. , у маслі й сметані відповідно більше, те саме в меді. В тілі затроєних на смерть птиць знайдено аж 38 ч./м. ДДТ, а згадаймо лише ще одного лікаря, який з ентузіазмом розприскував один раз на тиждень, зразу ДДТ, потім малатіон і ось недовго вже опинився в лікарні з об'явами втрати на вазі, зростаючим ослабленням, олив'яною тяжкістю /діло малатіону/ і, що важніше, навіть по році не було видно великої поправи. У тілі цього лікаря знайдено 23 част. на мільйон ДДТ.

У тих роках досліджувано теж робітників, затруднених у рільництві, і знайдено в них пересічно 17,1 частини: на мільйон ДДТ, а в деяких поверх сотні частинок з відповідними об'явами.

ДДТ виказано також у молоці вагітних жінок, так, що затроєння новородка відбувається уже в-так молодому віці, а то ще в уроді матері.

далі буде

А І К І Д О

На підлогу вибігло п'ятеро мужчин. Змірявши свого противника згори вниз вони беззвучно накинулися на нього. Однак він не злякався. Точніше кажучи, навіть не зрушився з місця. Сконцентровано і гармонійно рухаючись по підлозі клав одного за другим на долівку або відбивав, часом тільки порухом пальця, їхній наступ. Напасники мусіли відступити, бо не дали собі ради. Очевидно, бо їхнім противником не був хто інший, як сам учитель Аїкідо, японець Коїчі Тогеї, власник найвищого ступеня в цій цікавій "спорті".



Wasył shows the power of his concentration by holding off two attackers with one finger.

Василь Колесників, Англія, демонструє силу одного пальця

Що ж представляє собою аїкідо? Чи це мистецтво, спорт, техніка самооборони, філософія? На це різні підручники відповідають просто: аїкідо включає в себе всі ці поняття і, отже, виявляється способом життя — мистецтвом життя. Саме ж слово складається з трьох елементів: Аї — одно, Кі — дух, ДО — дорога. Буквальне значення цього слова — "шлях комунікації", точніше кажучи, "шлях гармонійного поєднання". Практикант аїкідо посідає вмільість зразу пристосуватися до свого напасника, і навіть, випередити його в руках. Відповідь на напад противника має свій почин у фізичній і моральній площинах. Тому воно і вчить опанування духа і тіла, ще більше їх поєднати в цілість і видобути в той спосіб всю вроджену силу в людині. Аїкідо — сам в собі не брутальний "спорт". Адепт цього спорту має до діла з глибокою витонченістю і незрівноваження, руху й гармонії показують промовисто, що воно не є тільки використанням тягару тіла. Окрім того, що аїкідо поживляє швидкість рефлексів тіла воно приносить духову рівновагу. Воно накладає моральну дисципліну, що є ще успадкована від морального кодексу і поведінки давніх самураїв. Адепти цього "спорту" вироблюють в собі спокій і рівновагу і в наслідок цього певні життєві випробування сприймають з певною філософічною настановою.

Найвищий ступінь, що його можна досягнути у практикуванні цього різновиду "спорту" це 9-ий дан /пояс/. Лиш основник цього мистецтва учитель Морігей Уешіба і його син Кітомату не носять поясів. Степенування відбувається за кольорами: від білого, що означає 6-ий нижче зєра через жовтий, помаранчевий, зелений, синій, каштановий аж до чорного дану, тобто першого з дев'ятого найвищого дану.

Величезну роль у цьому "спорті" — відіграє церемоніал, що є дуже важливим чинником відношення між учителем а учнем, між досвідченим а тим, що тільки починає, і ще не є втаємничений у всі таємниці цього мистецтва.

Важливим елементом у цьому спорті є вітання. Воно відбувається стоячи, або навколішки. Привіт є висловом поваги і виховання до людини, до якої він спрямований.

Коли учень входить на підлогу для вправ, викладену із дерева, (щоб злагіднити контакт тіла) він здоровить професора, або у його відсутності кланяється свому противникові, якого запрошує до практики. Та сама поведінка зобов'язує учня після відбуття практичних вправ. На закінчення вправ учитель і учні здоровляться навколішки.

Поклін відбувається в наступний спосіб: перед самим поклоном кладеться ліву руку на долівку, тоді щойно праву. Це за старим звичаєм самураї в, що в той спосіб ще мали час правою рукою сягнути по зброю, якщо б зненацька наступила небезпека. Ця сама техніка обережності, з малими відмінностями, існує у спорті джудо і карате.

При викладі якоїсь вправи всі учні сідають навколішки, окрім тих, що ранені, або терплять від ран. Коли ж виклад робить учитель, що посідає дуже важливий ступінь, ніхто без його запрошення, або перед його відходом з "килима вправ" не має права покинути підлогу.

Аїкідо не є спортом у вузькому значенні слова. Це спосіб думання, який усвідомлює людину про всю її потенційну фізичну і психічну силу у відповідній координації думки з тілом, і так усю силу незвичайно збільшує. Це відношення можемо висловити, кажучи, що тіло рухається за диктатами думки, і що думка висловлює себе почерез тіло. Вони є нерозлучними. В гармонійній співдії вони навіть перемагають хвороби. Що людина досягає, коли її дух і тіло є з'єднані в гармонійній єдності перевищує часами людську уяву. Під час пожежі і в небезпеці люди доказують чудес. Між знаними фактами тут треба згадати надзвичайну силу жінок, які в певних хвилинах надлюдської натуги підносили авта і з під них рятували дітей. Це все було тільки можливим при сильній концентрації і єдності духа й тіла.

Для того, щоб могли використати вроджену в нас силу, бо дуже часто ми не вміємо цього досягнути, аїкідо вчить що треба з'єднати думку й тіло — але для цього треба зрозуміти будову самого всесвіту, який за цією теорією складається з всесвітнього елементу — "Кі". Звичайно люди помилково думають, що в своєму основному значенні аїкідо вказує на шлях гармонійности з "Кі" всесвіту. Тому і вони не розуміють принципу координації духа й тіла.

“КІ” — це правдива субстанція всесвіту, з якого виплили рух і спокій, єдність і розбиття, натуга і звільнення і багато спільних акцій, які дали сучасному всесвітові свою теперішню форму. “КІ” — без початку і кінця. Його абсолютна вартість не побільшується, ані не зменшується.

Ми, з'єднані, творимо цілість з всесвітом і наше життя є частинкою цього всесвіту. Коли ми кажемо до себе “я” дивлячися на себе очима думки то ми цим вказуємо на всесвітній елемент, всесвітнє “КІ”. Актуальний стан всесвітнього “КІ” вияснюється кількістю протирічних процесів. Це протиріччя на сході звуть часами теорією “Ін” і “Янг” “ІН” вказує на тінь, а “ЯНГ” на світло. Де є світло мусить бути тінь, де життя — смерть, де висота — низина, де сила там і слабкість. Всесвітній елемент є абсолютний в своїй самотності, але його висловом є світ дуалізму.

Томас А. Едісон твердив, що всесвітній елемент складається з електрики і що вона витворюється з контрасту чинників плюс і мінус. Соняшне світло і народження це чинники плюс, тінь і знищення це чинники мінус. Виділювати з себе чинник плюс це процес плюс, задержування його в собі — це процес мінус.

Коли надворі позимніє і подумати собі, що “легко перестудитися в цій погоді”, моментально наше “КІ” перетворюється на мінус, і ми справді перестудимося. Людина з іншим підходом — “Що є холод? Він мене не “турбує!” — позбавиться холоду так швидко як швидко він дійде до свідомості людини.

Цей позитивний і негативний методи думання можна пристосувати майже до всього. Наприклад: людина бачить як її приятелі розмовляють між собою. Особа з негативною настановою буде дивуватися, чи вони можливо не говорять про нього погані речі. Дехто вкладає добру інтенцію а дехто погану у ті самі висловлені слова. Все залежить чи його “КІ” є плюс або мінус, коли він їх чує. Настанова до життя має бути позитивна. Чи ми зробимо з нього плюс “КІ”, значить позитивно підходитимем до нього або мінус “КІ” — негативний підхід до нього, це залежатиме від нашого вибору й настанови.

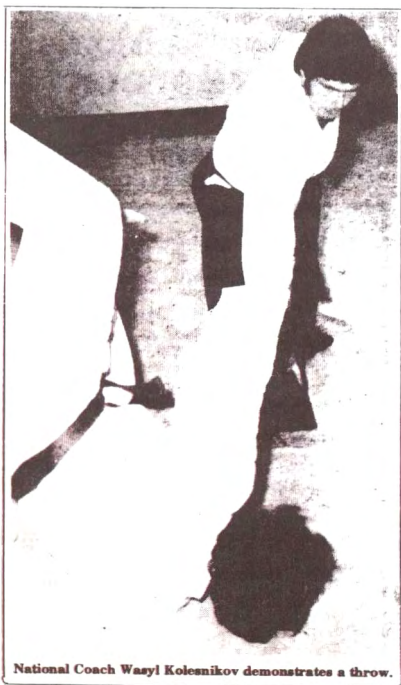
Для координації духа з тілом треба зосередження. Кожний, хто практикує медитацію, знає, що коли людина сидить спокійно, від самого початку, її обсідають тисячі справ і її нагадуються невагомні речі. Коли ми їхній хід не контролюємо тоді можемо бути певні, що з старістю тіла приходить і старість духа. Коли наприклад гіпнотизер унерухомлює людину, то це лиш тому, що він вклав в думку гіпнотизованого те, що він не є спосібний рухатися. Однак і без гіпнотизера можна собі викликати той же ефект. Можна, злучивши пальці, не бути в силі їх розлучити, коли ми собі це свідомо постановимо. Отже, тому, що дух контролює тіло, воно не мусить конечно старітися, коли старіється тіло. Люди, помімо старости можуть мати живий і жвавий розум. З позитивною рішучою настановою приходить реальна можливість перемогти яку небудь хворобу, або трудність.

Так як лук, якого тримають все напн'ятним тратить свій вжиток, так і люди не можуть жити під постійним тиском напруження. Виринає потреба вміти зосередитися при яких не будь обставинах життя. Не відповідає правді, що відпружена людина слаба — відповідно відпружена людина посідає велику силу. Натомість люди, які хотіли б відпружитися не посідають вмілости це о-

сягнути. Концентрація людини в одну точку може повернути людині рівновагу духа і відпруження. Більшість нервових хворіб нашого бурхливого віку можна приписати вислідові нервового напруження. Наші жили під тиском і подразнені звужуються і перешнаджають глинові життя, бо стають джерелом різних хворіб. Однак координація духа й тіла коли людина обертається у різних ситуаціях буденного життя не є аж така легка. Очевидно, що важливим чинником в координації рухів є відповідна форма дихання.

Однак, раз ми рішили з'єднати дух і тіло, мусимо спершу концентрувати свою думку, а пізніше навчитися, де є місце її концентрації. Точка нашої концентрації знаходиться в нижній частині живота. Вже люди зі Сходу звертали велику увагу на важливість центру живота, як місце народження правдивої людської сили.

Учитель аїкідо вибрав як центр живота місце, що знаходиться 5 см. нижче від пупа, і воно є місцем на яке весь тягар тіла повинен спиратися, і це також місце де дух міг би бути концентрований. Отже, це спільна точка зустрічі для духа й тіла. Де ж вона фактично знаходиться? Це кожний оприділює для себе за певними правами. Отже, це є фіктивна точка у нашому внутрі, яку кожна людина виділює для себе самої і нею користується, як генератором її найбільшої потенціальної сили. І в тому основна різниця між аїкідо і давніми релігіями. Багато людей вірило, що точка концентрації знаходиться на середині чола. Кожний, що думає кладе свою думку на чоло, або на брови. Цебто старається зосереджуватися. Всі зображення Будди мають знак в центрі чола. Однак аїкідо це заперечує, шукаючи точки зосередження в нижній частині живота.



National Coach Wasył Kolesnikov demonstrates a throw.

Ці короткі думки про аїкідо запозичені з різних видань. Складач цих рядків вважає, що "мистецтво гармонійного життя" має великі перспективи розвитку в Європі і знаходить собі все чисельніших прихильників. Коли підходити до висловлених думок з певним застереженням, а тільки використати елемент корисності, який цей спорт може принести нашій молоді, то в протипагу до існуючих руйнівних ідеологій і концепцій життя цей спорт може внести в наш розбурханий вік рівновагу духа і мистецтво концентрації при будь-яких обставинах. Впродовження цього "спорту" потребує багато аналізу і відповідного вивчення. До цього ще своєчасно повернемося

Василь Колесників, четвертого дану, є інструктором аїкідо в Англії, де має біля сотні учнів.

Суспільники

М. Татарин

За якість сумівців. Голос в дискусії на Конгрес СУМ

Підготовка старшого юнацтва до переходу в членство СУМ

Головні питання в дискусії про перехід в членство СУМ повинні бути:

- а/ яку підготовку повинно мати старше юнацтво;
- б/ хто повинен переходити з юнацтва в членство СУМ.

Але перш за все треба уточнити різницю між юнацтвом СУМ, а членством СУМ, бо ж це є основне до зрозуміння надзвичайної важливості самого переходу в дружинники. В Правильнику Ю.СУМ читаємо: "Юнацтво Спільки Української Молоді об'єднує в своїх рядах, на добровільній базі, до-ростаючу українську молодь/.../ і виховує її...", цебто юнацтво до великої міри є пасивне: батьки їх вписують до Юного СУМ, а виховники дітей виховують. Очевидно, є закони ЮСУМ, але справжніх вимог до праці чи про ідеологію не можна ставити 7 чи 11-літній дитині, бо ж вона ще замолода. Але в членстві СУМ є значна різниця. В Правильнику Дружинників СУМ говориться про 20 прав і обов'язків Дружинників. Перше це "пізнати основно Правильник Дружинників СУМ, Закони і Правди Дружинників СУМ та придержуватись їх у своєму житті". В цьому лежить ключова різниця між юнацтвом, а членством СУМ, а саме пізнання та придержування Законів і Правд Дружинників, які є виразно уточнені в "Приреченні", яке складають ті, хто переходить до Дружин СУМ. 18-літня людина, складаючи "Приречення" урочисто та основно підкреслює свій світогляд та свої зобов'язання перед Богом, українським народом, та перед своєю совістю. Складаючи "Приречення" сумівець приймає та признає своє духове з'єднання з українським народом, своє глибоко моральне християнство, свій націоналізм, зобов'язується бути активним членом СУМ та української спільноти й "Боротися за побудову і силу Української Самостійної Соборної Держави".

Чи такі речі може прирікати людина недбайливо, без обдумання, без переконання? Вома може таке зробити, але не повинна, та в цьому лежить основна проблема переходу: бо ж якщо усі складали би "Приречення" совісно і "з почуттям відповідальности" тоді не було б проблем, бо ж усі були би взірцеві члени СУМ. На жаль, це не є дійсністю і тому, ми мусимо застановитися про зміни у формах підготовки до переходу.

ПІДГОТОВКА ДО ПЕРЕХОДУ

До тепер, прийнята система ЮСУМ була така що усі хто перейшов юнацтво та мав 18 років якогось дня сходились, склали "Приречення", о-

тримали синю краватку та стали дружинниками. Часто, навіть не вимагалося щоби складати "приречення" тільки мусіли мати 18-років та взяти на себе синю краватку і були членами СУМ. Очевидно прибуток з продажі синіх краваток міг бути дуже добрий, але якість членства була значно гірша. На списках Осередків членство чисельно росло і ми могли себе обманювати та говорити який є добрий стан нашого членства. Але, за якийсь час ми бачили, що не було значних змін в Управах Осередків, та й почалося відчувати брак людей до Управ Осередків. Цю проблему розв'язували двома способами:

- а/ зменшувалося число осіб в Управі;
- б/ до Управи ко-оптувалося старше юнацтво.

Значного числа Дружинників не було. Вони переходили систему, отримали синю краватку, але не залишилися в організації, як її активні члени. Чому?

На це можуть бути різні причини але головню, я думаю, що причина була, що їх не приготовлялося стати активними, творчими членами нашої Спілки. На жаль, мені здається, що ці люди носили малинову краватку, але їх ще трактувалося ніби вони молодше юнацтво. Ми не могли завоювати душі й тіла старшого юнацтва, і як тільки могли вийти із СУМ, вони це зробили./Це можна ствердити із наступною заувагою:якщо вплив родичів є великий на дитину то дитина не покине СУМ, аж після переходу в Дружини СУМ, а якщо вплив родичів є менший, дитина покине СУМ, маючи около 16 років; на жаль треба ствердити, що випадковість останнього зростає./

Тому, мені здається, що перш-за-все в старшому юнацтві треба починати трактувати дітей, як кандидатів в членство. Постепенно треба їм давати більші права та й рівню ж більше обов'язків. Виховники мусять заохочувати дітей до творення власної думки, власної ініціативи. Водночас , треба в них заціпити почуття для своєї організації, для громади; вони мусять вчитися почувати відповідальність за усі свої чини перед власним сумлінням та перед потребами нашого суспільства. Практично, треба здійснити наступну програму в старшому юнацтві, а головню для юнацтва від 14 років до 18 років життя.

ДІЯЛЬНІСТЬ

Треба піднести активність та діяльність нашого юнацтва в різних формах в українському та чужому суспільствах. Початкові акції для молодших, можуть бути організування різних товариських зус. річей, забав тощо. Ці зустрічі має організувати юнацтво у співпраці з виховниками та з розумінням вимог які ставить наша Спілка до таких зайнять. Очевидно, організування роївових, курінних, між-організаційних, чи навіть між-осередкових прогульок є рівню ж добра форма праці. А далі, праця в різних самодіяльних гуртках повинна бути практикована, щоби діти із спільними зацікавленнями мали нагоду зустрінутися та спільню працювати. В цій першій формі діяльності треба постійню мати на увазі наступні речі:

- а/ ініціатива мусить бути по стороні юнацтва;
- б/ головня організаційна праця мусить бути виконувана юнацтвом;
- в/ юнацтво мусить зрозуміти, що воно робить дану річ в рамцях СУМ, і тому має відповідню відноситися;
- г/ атмосфера у праці мусить бути дружньою;

г/ виховник повинен постійно мати нагляд над акцією та якщо потрібно мусить бути готовий до помочі чи поради.

Вищу форму діяльності можна уже здійснювати зі старшими / цебто 16-18л/ Головна ціль цієї діяльності мусить бути активізування індивідуума в ширшій громаді для здійснення своїх життєвих принципів, та для зрозуміння потреб та структури нашої громади. В більшості, діяльність буде на зовнішнім відтинку, цебто заохочувати юнацтво, щоби воно допомогло в праці різних установ: народних домів, бібліотек, преси й різних комітетів. Головні проєкти могли б бути в наступних формах: приготування точки на якусь все-народну чи релігійну маніфестацію; організування якогось свята чи якоїсь академії; участь в різних політичних акціях, головнo в обороні українських політв'язнів: в формі ройового проєкту, цебто, пікетування, роздання летючок, організування демонстрацій; дальше треба заохочувати юнацтво до висилки матеріалів до української преси чи навіть підготовка одного числа "Трибуни сумівця" чи "Крилатих", або створення юнацького журналу чи бюлетеню, та й навіть заохочувати юнацтво до праці в народніх домах, бібліотеках чи навіть бізнесах. Рівно ж, великий позитивний вплив мало би існування в наших домівках, чи приміщеннях календара де юнацтво було би інформовано про різні українські забави, маніфестації, панелі та доповіді. Треба також додати про позитиви, які можуть і дадуть нам старшо-юнацькі табори і старшинський штаб. В цих двох ділянках юнацтво може найкраще виявити свою організаційну та життєву зрілість, а рівнож прямим способом зобачить потребу само-дисципліни. Такими способами наше юнацтво більше почувалось би частиною української та сумівської громади. Воно відчувало би в житті значення слів "наша громада".

СВІДОМІСТЬ

Але діяльність юнацтва не творить добрих сумівців, чи навіть добрих людей. В старшому юнацтві / головнo від 16-18 років / ми мусимо творити атмосферу та заохочувати юнацтво до вільної думки. Цебто, в виховній праці треба постійно ставити питання:

Чому?, що ти думаєш? чи то справді так? що це означає? В цей спосіб витворюються люди, які можуть критично аналізувати ситуацію та рішати про найкращу дорогу до здійснення мети. Виробляються люди, які свобідно думають. Але в цьому не лежить остаточна ціль нашої програми, ми мусимо заохочувати юнацтво думати про сферу своєї діяльності, цебто про українське та чуже суспільство, ми мусимо їх заохочувати до аналізу сучасного світу та до роздумання української проблеми. А як це можна зробити? Головно треба відбувати доповіді, дискусії та панелі на різні теми. Рівно ж, треба заохочувати /прикладом/ юнацтва до читання різних газет, журналів та книжок. Треба юнацтву підреслити важливість знання, роздумів та свідомости: Практично, це можна здійснювати кількома способами:

а/ дискусіями на філософічні теми, в формі:

що є СУМ, Бог, Україна... значить, для тебе?

б/ порівняльні дискусії: Яка є різниця між СУМ, а Пласт?

чи є різниця між ЗСА а СССР?

в/ історичні дискусії: яке значення мала УПА?

чому створилися СВУ-СУМ?

г/ дискусії про сучасний рух спротиву в Україні;
г/ обговорення політики даної країни у відношенню до українців;
д/ познайомлення юнацтва із різними українськими організаціями та середовищами.

Та, водночас, в цих дискусіях юнацтво мусить познайомитися з ідеалами і цілями СУМ та українського націоналізму. Треба підкреслювати, що так як в організуванні діяльності, виховники повинні в більшості наглядати чи спонукувати напрям дискусії, ніж вести або монополізувати дискусію. Головна підготовка до дискусії повинна лежати в руках юнацтва.

В кінці, останній рік чи пів року перед переходом до дружинників СУМ, юнацтво мусить мати змогу розглянути різні ідеї та різні українські організації, які можуть бути альтернативою до СУМ. Цебто, ми мусимо представляти перехід до членства СУМ, як одну можливість у продовженні діяльності, та, що перехід даної особи вимагає її бажання перейти в членство СУМ. Юнацтво мусить зрозуміти, що перехід в членство СУМ означає, що воно є в основі згідне з ідеалами СУМ, та, що вони будуть активними і творчими членами СУМ. Підготовка до переходу кінчається з складанням заяви даної особи, що вона хоче стати членом СУМ.

Остаєсь тоді тільки ще один крок перед переходом, а це саме рішення виховника чи дана особа показала:

- а/ що вона є чесним християнином та політично свідомим українцем;
- б/ що вона може бути і буде активним, творчим індивідумом сумівської та української громади;
- в/ що вона є готова дотримуватися права й обов'язків дружинника СУМ, а головно буде продовжувати свою працю над власним знанням та світоглядом.

Тільки після позитивного рішення виховника можна дану особу приймати до складення "Приречення" та можна сподіватися, що вона її складе чесно і "з почуттям відповідальності". Та тільки в цей спосіб забезпечимо розвиток добро-якісного складу членства СУМ, тільки в цей спосіб збережемо нашу ідентичність.

В заключенню треба сказати, що вище подані пропозиції не є нові, але також не є здійснені. Вони вимагатимуть від виховників високого рівня приготуваності, дуже еластичних Булав і Управ Осередків та велике число членів, які покажуть в дії значення доброго і карного сумівця. А, що даліше, треба щоби менші Осередки здійснювали таку програму у співпраці з сусіднім Осередком, що можна координувати через окружні ради Осередків. Тільки через програму, яка дозволить різноманітну дискусію, але буде вимагати найвищого рівня участі та дисципліни зможемо виховати свідомих сумівців. Та тільки через включення старшого юнацтва в ширшу як і вужчу українську громаду виплекаємо в них любов до свого рідного та бажання покращити долю свого народу.

СУМ в дії

Семінари українознавчих студій у Монтреалі

Підготовка до ІСПО

Ще на початку минулого шкільного року вирунула була в Осередку СУМ в Монтреалі корисна думка: дати змогу молодим студентам, які закінчили курси українознавства в "Рідних Школах", поглиблювати своє знання, за своєю раз у тиждень дві години викладів з вибраних питань українознавства. Семінари поставлено на добровільній базі. Матеріал не повинен повторювати курсів українознавства з "Рідних Шкіл". Беручи до уваги ці умови, як також вимогу, що слухачі мають мати закінчені рідні шкільні чотирирічні курси, семінари мали всі прикмети університетських викладів.

У програму поставлено 4 предмети:

- Питання помісности Української Католицької Церкви — о. д-р Ігор Мончак;
- Вибрані питання з історії України — д-р Роман Олійник;
- Вибрані питання з української літератури — м-р. Орест Павлів;
- Розвиток української політичної думки 19-го і 20-го століть — м-р. Григорій Ощипко.

Кожний курс обіймав 13 одногодинних викладів, разом 52 години

Організатором Учасників був Іван Коваль, який приєднав 47 студентів. Не всі зголошені вислухали повністю курси, але багато разів було понад дві третини присутніх. У підсумках стверджено, що 18 учасників, що вислухали не менше 60% лекцій. Отже студенти добровільно слухали по два виклади щотижня на протязі цілого року, від початку жовтня 1977 до початку травня 1978, робили записки, брали участь у дискусіях, відповідали на питання і т.п. Ці молоді адепти україністики заслуговують на признание і похвалу.

Семінари закінчили: Романа Бачинська, Василь Білинський, Андрій Глуховецький, Орест Гуменний, Олесь Коваль, Петро Кісіль, Іван Кушнір, Адріян Маців, Андрій Мончак, Юрко Мончак, Маркіян Павлів, Анна Робізант, Богдан Романів, Анна Туцька, Тамара Хоменко, Богдан Чолій, Євген Чолій, Маркіян Швець.

Ініціатива семінарів з вибраних питань українознавчих студій цінна тим, що без особливих формальностей молоді люди одержали добрий вступ до Україністики. Семінари плянується продовжувати в наступному році з новою програмою, а через рік відновити цьогорічну програму. Таким чином семінари були б дворічні та обнімали б порівняльно 8 кредитів. Варто б, щоб і в інших осередках подібні семінари були організовані.

Величавий здвиг СУМ в Америці на Оселі в Елленвіл

Під гаслом “Розкуй закуту Україну” відбувся на сумівській Оселі в Елленвіл багатолюдний XXVII Всеамериканський Маніфестаційний Здвиг Спілки Української Молоді Америки, яким відзначено 60-річчя відновлення Української Державности і 40-річчя з дня трагічної смерті основоположника УВО-ОУН і її першого провідника полк. Євгена Коновальця. У здвигі, яким проводила 24-членна Команда під керівництвом д. Ярослава Петрика, взяли участь крім 1.452 уніформованих сумівців, понад 13.000 гостей, між ними 40 представників політичних, суспільно — громадських, комбатантських, молодечих й інших організацій та почесний гість Здвигу, недавній в'язень советських в'язниць і психіатричних заведень, ген. Петро Григоренко. В своїй промові генерал Григоренко вказав на «духових велетнів» в Україні, на яких треба орієнтуватися, бо вони проявили велику відвагу. Масового руху в Україні тепер немає, сказав Григоренко, бо вороги жорстоко нищать всякий спротив, а тому українцям на поселеннях у країнах вільного світу слід наполегливо працювати, щоб змобілізувати країни західного світу на допомогу Україні. “Треба звільнити Україну, — підкреслено відмітив ген. Григоренко, — і це повинно стати основним у нашій праці. Треба також послаблювати советську владу всякими засобами, але для цієї нелегкої праці слід привернути всю українську молодь до молодечих організацій, бо Україна потребує сильних духово й інтелектуально людей, — заявив Григоренко у зверненні до молоді і старших, які часто оплескували привітання гостя. Він вказав також на важливість релігійного чинника у боротьбі з жорстоким ворогом.

Здвиг СУМ Америки розпочався в суботу 2 вересня, офіційною частиною, якої відкриття перевів комендант Здвигу д. Я. Петрик в приявності голови КУ СУМ інж. М. Шмігля, голови Головної Виховної Ради СУМА м'ра Євгена Гановського і членів команди. Приявні захоплювались великою, майже 50-членною духовою оркестрою “Трембіта” ОСУМ з Монтреалю під диригентурою Юрія Кулицького, яка грала маршові мелодії, виступала опісля вечором у великій мистецькій програмі, в часі Служби Божої і на маніфестаційній частині в неділю.

В суботу по обіді відбулись численні спортові змагання між поодинокими Осередками, а вечором перша мистецька програма, в якій виступили дівочий хор ОСУМ “Жайворонки” з Нью Йорку під диригентурою проф. Л. Стругацького і при акомпаньяменті Ст. Косіва (солісти: О. Харчук, С. Грицьковян, Г. Блага, О. Гірняк); 90-членний хор вишкільного табору під керівництвом проф. Р. Левицького і акомпаньяменті Ю. Фурди; духова оркестра “Трембіта” з Монтреалю під диригентурою Юрія Кулицького; танцювальний ансамбль ОСУМ з Філадельфії під керівництвом М. Солтиса; тріо “Білі каштани” з ОСУМ з Рочестеру (Лесья Балко, Дарка Гавришків, Галя Дністряни) і танцювальний ансамбль “Дунай” під керівництвом Б. Лика; солістка хору “Жайворонки” Оля Гірняк з 4-ма піснями під акомпаньямент проф. Л. Стругаць-

кого і великий та дуже ефективний танцювальний ансамбль ОСУМ з Бостону під керівництвом І. Барицького та Анни Носаль. Мистецькі виступи оцінювало трьохчленне журі в особах пані Богданни Сидор-Чарторийської, Теодора Олещука і ред. В. Левенця.

Мистецькими програмами в суботу й неділю проводив голова ОСУМ ім. ген. хор. Т. Чупринки в Нью Йорку і член КУ Корнель Василик, який вміло використовував короткі перерви між виступами, щоб вказати на значення рідного шкільництва і українських молодечих організацій в житті української спільноти.

Після мистецької програми відбулись товариські забави.

В неділю, 3-го вересня, ігумен о. д-р Володимир Гавліч, ЧСВВ, і о. Іван Ткачук відправили торжественні Служби Божі в наміренні українського народу і учасників Здвигу та виголосили відповідні до хвилини проповіді. Обидва Отці вказували на важливість виховання молоді в українському дусі, неперевершену функцію Рідного Шкільництва, на обов'язок молоді і старших супроти України, яка терпить, але рівночасно бореться за свої національні і людські права.

Офіційну частину відкрив командант Здвигу Я. Петрик; голова КУ М. Шмігель вітав обидвох отців і дякував їм за опіку над сумівської молоддю. Вітав також ген. П. Григоренка та представників, які прибули, щоб разом з членами СУМА і великою громадою відзначити дві головні дати: 60-річчя Державности і 40-річчя смерті Є. Коновальця. Про них і про події, зв'язані з цими датами коротко говорив голова у своїй доповіді. Усно вітали Здвиг пор. Лев Футала від ОУВФ в ЗСА і УНПомочі, який, вказуючи на гасло "Розкуй закуту Україну", звертав увагу Сумівцям, що вони повинні виконати важке завдання — допомогти Україні позбутися московських кайдан; о. д-р В. Гавліч, ЧСВВ, від ОО. Василян церкви св. Юра в Нью Йорку і Владики Василя, єпископа Стемфордської дієцезії; о. І. Ткачук, опікун православної молоді в СУМА; конгресмен Бенджамін Гілмен, що його, як також інших американських представників, представив д-р А. Лозинський; ексекютивний віцепрезидент УНКА і голова Братського Союзу Іван Олексин; Андрій Мицьо, голова Крайової Пластової Старшини; Стівен Паблінка, посадник Ютики, який відчитав привітального листа від губернатора ньюйоркського стейту Гю Кері і представив дочку губернатора Мері, яка також сказала кілька теплих слів привітання; стейтовий сенатор Едвін Мейсон, давній і випробуваний приятель українців. Крім того, Я. Петрик відчитав писемні привітання, які наспіли від Блаженнішого Патріярха Йосифа Сліпого, голови проводу ОУН Я. Стецька, ЦУ СУМ за підписом м'ра О. Коваля, Владик Йосифа Шмондюка, Василя Лостена, Ярослава Габра, Архиепископа Андрея, КУ СУМ у Великій Британії, Австралії, Німеччині та багатьох інших громадських комбатантських і молсдечих організацій. Український Народний Союз на цьогорічному Здвизі СУМА репрезентував головний пресідник д-р Іван О. Флис. В дефіляді взяло участь 19 Осередків команда і члени КУ СУМ та оркестра "Трембіта", яка взагалі була прикрасою Здвигу.

В пополудневих годинах молодь знову показувала свої вмінності в спорті.

Закінчення відбулося роздачею свідоцтв і відспіванням молитви "Боже Великий.

Л.В.

ПОМЕР ВЯЧЕСЛАВ ДАВИДЕНКО



В Нью Йорку, ЗСА, помер 27.4.78 р., на серцевий удар, видатний український мовознавець, літератор та публіцист, а також суспільно-політичний діяч – сл.п. Вячеслав Давиденко.

Похійний народився на Харківщині в с. Мерефи 27.7.1905 р. Спочатку закінчив високу освіту як інженер-лісовик, а відтак переключився на мовознавство і працював мовним редак-

тором у в-ві «Книгоспілка» та редакції Української Радянської Енциклопедії. Відтак працював у редакції «Вісті» в Києві і зазнав переслідування з боку советського режиму. В 1928 р. одружився з Аллою Носсовською, відомою тепер письменницею і суспільною діячкою.

В часі Другої Світової Війни після смерти його брата, що загинув в УПА, він став до праці в лавах революційної ОУН і писав листівки для УПА. По війні, будучи в Німеччині, видавав газету «Луна» в Гайденау, а відтак газету «Наша Пошта» та й додаток «Похід».

До Америки прибув на початку 50-тих років і впродовж 20 літ працював редактором в щоденнику «Свобода». Був редактором також сумівського місячника «Крила», а відтак, коли пішов на пенсію, став редактором «Вісника ООЧСУ». Наллежав до Головної Ради ОУН, до ГУ ООЧСУ, був членом НТШ і УВАН, ГУ АДУК і ін.

Зредагував багато книжок, написав коротку історію СУМ та живо цікавився працею СУМ на чужині.

В особі Покійного Дружина Алла стратила вірного Мужа, Організації й Установи – працюючого й відданого провідного члена, а СУМ великого приятеля. Похорони, в яких взяла участь велика скількість друзів і знайомих, відбулися 1.5.78 р. на українському цвинтарі в Бавнд Бруку.

Вічна Йому Пам'ять!

ПОЖЕТРВИ НА ПРЕСФОНД “АВАНГАРДУ”

Велика Британія

Глостер: *О-к СУМ зб. л. ч. 105 — ф.ст. 31*

Склали по 10 ф. ст. : Український Тов. Клуб, по 5 ф. ст.:

І. Ткачук, Управа о-ку СУМ, по 1 ф. ст.: І. Мудрик, І. Фінів, Й.П., В. Пилипчук, Н. Гайдамаха, М. Евин, по 0,50 ф.ст.:

Г. Тружан, В. Ваврин, К. Фінів, І. Ярема, Я. Небесняк, С. Лесів, О. Чудак, В. Мартиняк, І. Мазурик, М. Кітічак.

Ноттінг'ам: *Василь Семак: з весільного прийняття в Богдана Захарка 20.5.78 — 15.10 ф. ст.*

Манчестер: *Петро Куцик — 1 ф. ст.*

Волвергамптон: *Управа О-ку СУМ — 5 ф. ст. /також на “Крилаті” — 5 ф. ст./*

Бельгія

Льєж: *З поминок по сл. п. Володимирові Кобиллянському за ініціативою п.В. Матвієва, зібрав п. П. Шевчук — 650 бфр.*

Канада

Торонто: *Комітет Матур. Курсів ім. Юрія Лити — 50 дол. /також на “Крилаті” — 50 дол./*

В. Пуравець — 5 дол. /також на “Крилаті” — 5 дол./

Г'велф: *В. Бицик — 5 дол. /також на “Крилаті” — 5 дол./*

Монтреаль: *З весільного прийняття в Маріяни Поцорко з Зеноном Андрусичем — 25 дол. /також на “Крилаті” — 15 дол./*

З весілля Галини Сеньків і Богдана Корнута — 20 дол.

Австралія

“Кубанські Козаки” В. Коваленко — 10 дол.

Франція

Ексінкур: *М. Грабовський — 45 ффр.*

Німеччина

Мюнхен: *П-і Осипа Демчук — 30 нм.*

Н. і І. Холявка 3 нм. /також на “Крилаті” — 3 нм./

ЗСА

Пасайк: *Ірина Халуна — 5 дол.*

Янг'товн: *Яр. Білоус — 4 дол.*

Бофало: *Управа О-ку СУМА з нагоди 25-ліття Відділу ЮСУМА — 15 дол. /також на “Крилаті” — 10 дол./*

Ірвінгтон: *М. Кормило, з весілля Орисі Паленицької з А. Борковським 116 дол. /також на “Крилаті” — 116 дол./*

Ляндердейл: *В. Антонів — 5 дол.*

Ютика: *В. Рабарський, з нагоди вінчання Богдана Рабарського з Христинною Фелінською — 15 дол. /також на “Крилаті” — 10 дол./*

Всім збирачам і Жертводавцям щире Спасибі, а Молодим Парам і Ювілятам Многих і Щасливих Літ!

Щастя Бажаємо



29.7.78 р. в Церкві св. Івана Христітеля в Ньюарку, ЗСА, одержали з рук о. Дмитра Библіва, ЧНІ, св. Тайму Супружжя Орися ПАЛЕНИЦЬКА і Антон БОРКОВСЬКИЙ. Співав хор під кер. М. Добоша.

Молода Пара це свідомі українці. Орися від дитинства є членом СУМ і пройшла всі виховні ступені та табори, була активною в рецитаторському та танцювальному гуртках, а також належала до відбиванкової дружини СУМ "Чорногора".

На весільному прийнятті в Українському Народному Домі на заклик д. М. Кормила пані Н. Закамарок і А. Бобівська провели грошову збірку на "Крилаті" й "Авангард", що дала 232 дол. Батько Молодої склав від себе 50 дол., а решту гості.

Ініціаторові, Збирачам і Жертводавцям наше щире Спасибі, а Молодій Парі Многих і Щасливих Літ!



Сумівська Молода Пара, Христина ФОЛИНСЬКА і Богдан РАБАРСЬКИЙ звінчалися в церкві св. Володимира В. в Ютиці 20.5.78 р. Обряду вінчання довершили оо. крил. Б. Смик і о. Й. Лукашевич.

Молода Пара це діти сумівських діячів і самі пройшли повний виховний шлях в СУМ, а також дали свій вклад у працю О-ку.

Весільна гостина пройшла згідно з українським звичаєм при великим числі членів родин і гостей. Гостиню проводив Булавний СУМ інж. І. Федорняк. Було відчитано і виголошено ряд привітань від установ та осіб зі ЗСА і з інших країн, а також з України.

Молода Пара склала з цієї нагоди даток на "Крилаті" 10 дол. і на "Авангард" — 15 дол.

Щиро дякуємо і бажаємо Молодій Парі Многих та Щасливих Літ!



ЗАГАЛЬНІ ТЕМИ

О. Новаль: <i>Всі сили на благо України!</i>	241
Н. Павлушкова: <i>Про існування СВУ – СУМ</i>	244
Василь Буряк: <i>“Я член СУМ на рідних Землях”</i>	249
Оксана Мешко: <i>Протест.....</i>	252
...: <i>Переродження Секста в Києві.....</i>	256
Л. Лук'яненко: <i>Проти критиків Мороза.....</i>	258
Валерій Марченко: <i>“Нам ніхто не допоможе крім нас самих”.....</i>	264
...: <i>Петро і Василь Січко – нові члени УГГрупи.....</i>	267
О.Р.: <i>Московський підступ в Парижі.....</i>	268

ДЕОЛОГІЧНІ ТЕМИ

Р. Зварич: <i>За яку боротьбу?.....</i>	272
ЙОР: <i>Студенти і лівизна.....</i>	275

ПОЕЗІЯ – ПРОЗА

О.К.: <i>Іван Світличний.....</i>	278
Іван Світличний: <i>Шмон, Відчай, Жалісний сонет, Сонет вдячності, Моя свобода, В. Стусові, Є. Сверстюкові, Епітафія / Зі- ні Франко/, Тарас Бульба.....</i>	279
Софія Наумович: <i>Шестидесятники.....</i>	283

НАУКА–КУЛЬТУРА–МИСТЕЦТВО

Б. Антоненко-Давидович: <i>Культура української мови.....</i>	289
Д-р Р. Мазурок: <i>Хто це були варяги і звідки взялись вони на Русі?.....</i>	292

ВИХОВНИКИ

К. Ушинський: <i>Проблеми сімейного виховання.....</i>	298
--	-----

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Д-р Степан Зошук: <i>В обіймах поступу.....</i>	302
О.Р.: <i>Аїкідо.....</i>	307

СУСПІЛЬНИКИ

М. Татарин: <i>Підготовка старшого юнацтва до переходу в членство СУМ.....</i>	311
--	-----

Г. Ощипко: <i>Підготовка до ІСПО.....</i>	315
Л.В.: <i>Величавий здвиг СУМ Америки.....</i>	316

ПОМЕР В. ДАВИДЕНКО.....	318
-------------------------	-----

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД “АВАНГАРДУ”.....	319
---------------------------------------	-----

ЩАСТЯ БАЖАЄМО.....	320
--------------------	-----

На обкладинці: Віктор Цимбал (1901-1968) – <i>Большев. революція, кольоро- вий дереворит.....</i>	I
<i>Графічний проект.....</i>	IV

Примітка: “Справа членства України в СПС”, д-ра В. Тремб'язького, з технічних причин буде продовжена в наступному числі “Авангарду”.

